

Finansutskottets betänkande 2024/25:FiU20

Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner regeringens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken i enlighet med 2025 års ekonomiska vårproposition och avslår samtliga motionsyrkanden.

Utskottet föreslår även att riksdagen lägger regeringens skrivelse med anledning av Riksrevisionens granskningsrapport om tillämpningen av det finanspolitiska ramverket 2024 till handlingarna.

I betänkandet finns fyra reservationer (S, V, C, MP).

Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken

Osäkerheten och oförutsägbarheten är stor kring handelspolitiken och den ekonomiska utvecklingen. Sedan den ekonomiska vårpropositionen lämnades har USA infört höjda tullar. Det har medfört att regeringen reviderat ned prognosen för BNP och reviderat upp prognosen för arbetslösheten i förhållande till vårpropositionen. Den lågkonjunktur som Sverige befinner sig i väntas bli mer utdragen än bedömningen i vårpropositionen. Prognosen är att BNP växer med 1,9 procent 2025 och med 2,3 procent 2026 samt att arbetslösheten ökar till 8,7 procent 2025 för att därefter minska till 8,4 procent 2026.

Sverige ska fortsätta att byggas starkare och rikare genom reformer som främjar tillväxt, välfärd och säkerhet i enlighet med regeringens förslag i den ekonomiska vårpropositionen. Den ekonomiska politiken ska fokusera på tre områden: att stärka hushållen och stötta återhämtningen, att återupprätta arbetslinjen och pressa ned arbetslösheten samt att öka tillväxten och investeringarna.

För det första ska hushållens ekonomi fortsätta att stärkas. Utöver tidigare skattesänkningar på arbete och drivmedel ska matpriserna pressas ned genom reformer som stärker konkurrensen mellan företag.

För det andra ska arbetslösheten pressas ned genom fler korta yrkesinriktade utbildningar samt kostnadseffektiva arbetsmarknadspolitiska insatser som subventionerade anställningar som gynnar kompetensförsörjningen i ekonomin och förbättrar matchningen. Vidare ska arbetslinjen återupprättas genom en bidragsreform i tre delar – ett bidragstak, en successiv kvalificering till välfärden och ett aktivitetskrav – så att det alltid lönar sig att arbeta.

Utskottet delar regeringens bedömning att incitamenten att göra en extra ansträngning och att utveckla sin kompetens behöver bli starkare och att principen om att hälften kvar bör gälla, dvs. att löntagare åtminstone ska få behålla hälften av en löneökning efter skatt. Som regeringen anför är skattepolitiken en central del av den ekonomiska politiken. Skatterna ska finansiera offentliga utgifter på ett robust och rättssäkert sätt samtidigt som de ska skapa goda förutsättningar för en hög sysselsättning och tillväxt. Skattereglerna ska vara generella, tydliga och enkla.

För det tredje är en växande ekonomi en förutsättning både för en god välfärd och för att kunna finansiera den uppbyggnad av försvaret som Sverige står inför. Den svenska ekonomin gynnas av en ökad tillväxt i Europa och utskottet välkomnar därför att regeringen avser att arbeta för att EU ska bli mer konkurrenskraftigt genom att fokusera på reformer som gynnar sparande, investeringar och en väl fungerande kapitalmarknad. Utskottet delar också regeringens bedömning att produktiviteten i Sverige behöver stärkas och att det bör ske genom bl.a. arbetsmarknadspolitiska åtgärder, investeringar för ett mer dynamiskt näringsliv och genom att återupprätta en stark kunskapsskola. Företagens skattevillkor ska förbättras och komplicerade regler ses över så att Sverige kan fortsätta vara ett attraktivt land för forskning och innovation. En god tillgång till energi är en förutsättning för tillväxt och utskottet noterar den process som regeringen påbörjat för att ny kärnkraft ska kunna byggas, vilket förbättrar förutsättningarna för den svenska konkurrenskraften och underlättar klimatomställningen.

Politiken ska vidare fortsätta att inriktas på reformer mot den organiserade brottsligheten, bl.a. genom ökade resurser, bättre verktyg och en utbyggnad av Kriminalvården. Sverige ska också fortsätta stödja Ukraina så länge det behövs.

Det strukturella sparandet kommer att avvika från överskottsmålet under 2025 och 2026. Den osäkerhet som omgärdar den ekonomiska utvecklingen gör att även bedömningen av de offentliga finanserna omges av osäkerhet. Därför kan det inte uteslutas att avvikelserna mot överskottsmålet blir större och att återgången mot målet tar längre tid än regeringens bedömning i propositionen. Utskottet står fast vid tidigare uttalanden om att de exceptionella omständigheterna med Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina gör att avvikelserna från överskottsmålet är motiverad.

I enlighet med praxis redovisar regeringen sin bedömning av utgiftstakets nivå för 2028 redan i den ekonomiska vårpropositionen. Bedömningen av utgiftstakets nivå motsvarar 27,3 procent av potentiell BNP, vilket är högre än

nivån för 2027. Om detta är ett uttryck för en plan mot en önskvärd utgiftskvot framgår dock inte. Utskottet kommer att få möjlighet att återkomma i frågan när utgiftstaket för 2028 ska beslutas av riksdagen i höst.

Utskottet välkomnar att regeringen i sina bedömningar i propositionen ansluter sig till den breda parlamentariska uppslutningen i Kommittén om översyn av nivån på målet för den offentliga sektorns finansiella sparande (SOU 2024:76) om att övergå till ett balansmål, att förstärka uppföljningen av målet för det offentliga finansiella sparandet och att förtydliga finanspolitikens konjunkturstabiliserande roll. Utskottet konstaterar att en regelbunden översyn av målet för den offentliga sektorns finansiella sparande därmed blivit en självklar del i tillämpningen av det finanspolitiska ramverket. Det är en styrka som borgar för en långsiktigt hållbar finanspolitik även framöver.

Behandlade förslag

Proposition 2024/25:100 2025 års ekonomiska vårproposition.

Fyra yrkanden i följdmotioner väckta med anledning av 2025 års ekonomiska vårproposition.

Skrivelse 2024/25:120 Riksrevisionens rapport om tillämpningen av det finanspolitiska ramverket 2024.

Nio yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2024/25.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut5

Redogörelse för ärendet6

Utskottets överväganden7

1 Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken7

 1.1 Propositionen7

 1.2 Motionerna23

 Socialdemokraterna23

 Vänsterpartiet25

 Centerpartiet26

 Miljöpartiet27

 Motioner från allmänna motionstiden 2024/2529

 1.3 Skatteutskottets yttrande29

 1.4 Kompletterande information30

 1.5 Utskottets ställningstagande38

2 Riksrevisionens rapport om tillämpningen av det finanspolitiska ramverket 202444

Reservationer48

 1. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken, punkt 1 (S)48

 2. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken, punkt 1 (V)50

 3. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken, punkt 1 (C)52

 4. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken, punkt 1 (MP)54

Bilaga 1

Förteckning över behandlade förslag56

 Proposition 2024/25:10056

 Följdmotionerna56

 Skrivelse 2024/25:12056

 Motioner från allmänna motionstiden 2024/2556

Bilaga 2

Skatteutskottets yttrande58

Bilaga 3

Uppteckningar och bilder från det offentliga sammanträdet den 15 maj om Finanspolitiska rådets rapport 202576

Tabeller

Tabell 1 Internationella variabler10

Tabell 2 Försörjningsbalansen11

Tabell 3 Nyckeltal priser och finansiell variabel Sverige12

Tabell 4 Finansiellt sparande i offentlig sektor och indikatorer för avstämning mot överskottsmålet13

Tabell 5 Utgiftstak för staten och takbegränsade utgifter14

Tabell 6 Statens budgetsaldo och statsskulden16

Tabell 7 Den offentliga sektorns finanser16

Tabell 8 Finansiellt sparande enligt olika bedömare18

Tabell 9 Strukturellt sparande enligt olika bedömare19

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken

Riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som regeringen föreslår.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2024/25:100 punkt 1 och avslår motionerna

2024/25:91 av Magnus Jacobsson (KD),

2024/25:346 av Markus Kallifatides (S),

2024/25:1640 av Anders Karlsson (C),

2024/25:2382 av Jesper Skalberg Karlsson och Johan Hultberg (båda M),

2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 20 och 21,

2024/25:2627 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 36,

2024/25:2629 av Rasmus Ling (MP) yrkandena 1 och 2,

2024/25:3413 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V),

2024/25:3415 av Magdalena Andersson m.fl. (S),

2024/25:3417 av Daniel Helldén m.fl. (MP) och

2024/25:3420 av Martin Ådahl m.fl. (C).

Reservation 1 (S)

Reservation 2 (V)

Reservation 3 (C)

Reservation 4 (MP)

2. Riksrevisionens rapport om tillämpningen av det finanspolitiska ramverket 2024

Riksdagen lägger skrivelse 2024/25:120 till handlingarna.

Stockholm den 12 juni 2025

På finansutskottets vägnar

Edward Riedl

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Edward Riedl (M), Mikael Damberg (S), Oscar Sjöstedt (SD), Dennis Dioukarev (SD), Björn Wiechel (S), Jan Ericson (M), Ingela Nylund Watz (S), Charlotte Quensel (SD), Eva Lindh (S), Ida Drougge (M), Hans Eklind (KD), David Perez (SD), Janine Alm Ericson (MP), Cecilia Rönn (L), Peder Björk (S), Ilona Szatmári Waldau (V) och Ulrika Liljeberg (C).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet 2025 års ekonomiska vårproposition (prop. 2024/25:100) och fyra följdmotioner som väckts med anledning av propositionen. Propositionen innehåller regeringens förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Riktlinjernas syfte är att ange politikens inriktning inför budgetpropositionen för 2026.

Riktlinjerna baseras på en beskrivning av finanspolitikens övergripande inriktning, en bedömning av den makroekonomiska utvecklingen och den offentliga sektorns finanser, en redovisning av utmaningarna för sysselsättningspolitiken samt betydelsen av produktivitet och offentliga investeringar, en uppföljning av och bedömning av de budgetpolitiska målen, en uppföljning av statens budget samt en bedömning av finanspolitikens långsiktiga hållbarhet. I propositionen lämnar regeringen på uppdrag av riksdagen också en fördelningspolitisk redogörelse.

I betänkandet behandlar utskottet vidare några motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2024/25.

Avslutningsvis behandlas i betänkandet också en skrivelse från regeringen (skr. 2024/25:120) med anledning av en granskningsrapport från Riksrevisionen (RiR 2024:25). Skrivelsen handlar om Riksrevisionens granskning av regeringens tillämpning av det finanspolitiska ramverket 2024. Den 30 januari 2025 informerade riksrevisor Christina Gellerbrant Hagberg utskottet om den aktuella granskningsrapporten. Inga följdmotioner har lämnats med anledning av regeringens skrivelse.

En förteckning över de förslag som behandlas finns i bilaga 1.

Skatteutskottet har yttrat sig över propositionen och följdmotionerna. Yttrandet finns i sin helhet i bilaga 2.

Den 29 april 2025 informerade statssekreterare Johanna Lybeck Lilja utskottet om den årliga lägesrapporten om Sveriges medelfristiga och strukturpolitiska plan i enlighet med EU:s ramverk för ekonomisk styrning.

Den 15 maj 2025 anordnade utskottet ett offentligt sammanträde om Finanspolitiska rådets rapport 2025 med finansminister Elisabeth Svantesson (M) och rådets ordförande Lars Heikensten. Uppteckningar och bilder från det offentliga sammanträdet finns i bilaga 3 och kommer också att presenteras i en rapport från riksdagen (2024/25:RFR14).

Den 15 maj informerade statssekreterare Jesper Ahlgren utskottet om den aktuella ekonomiska utvecklingen. Regeringens nya BNP-prognos från den 9 maj och nya prognos över arbetslösheten från den 14 maj ingick i informationen.

Utskottets överväganden

1 Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner regeringens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken.

Det ekonomiska läget är osäkert och oförutsägbart. Sedan den ekonomiska vårpropositionen lämnades har höjda tullar medfört att prognosen för BNP har reviderats ned och prognosen för arbetslösheten har reviderats upp. Den lågkonjunktur som Sverige befinner sig i väntas därför bli mer utdragen än bedömningen i vårpropositionen. Prognosen är att BNP växer med 1,9 procent 2025 och med 2,3 procent 2026 samt att arbetslösheten ökar till 8,7 procent 2025 för att därefter minska till 8,4 procent 2026.

Sverige ska fortsätta att byggas starkare och rikare genom reformer som främjar tillväxt, välfärd och säkerhet i enlighet med den ekonomiska vårpropositionen. Den ekonomiska politiken ska fokusera på tre områden: att stötta hushållen och återhämtningen, att återupprätta arbetslinjen och pressa ned arbetslösheten, samt att öka tillväxten och investeringarna i Sverige.

Även bedömningen av de offentliga finanserna omges av osäkerhet. Det kan inte uteslutas att avvikelserna mot överskottsmålet blir större och att återgången mot målet tar längre tid än bedömningen i propositionen. Utskottet välkomnar att regeringen ansluter sig till den breda parlamentariska uppslutningen i betänkandet Från överskottsmål till balansmål (SOU 2024:76) och konstaterar att regeringen kommer att återkomma med de skarpa förslagen i budgetpropositionen för 2026.

Jämför reservation 1 (S), 2 (V), 3 (C) och 4 (MP).

1.1 Propositionen

I propositionen lämnar regeringen förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Riktlinjerna baseras på bl.a. en bedömning av den makroekonomiska utvecklingen och den offentliga sektorns finanser. I prognosen för den makroekonomiska utvecklingen har inkommande statistik t.o.m. den 6 mars 2025 beaktats.

Regeringen konstaterar i propositionen att Sverige alltjämt befinner sig i en lågkonjunktur. Efter år av hög inflation har svensk ekonomi börjat återhämta

sig. Samtidigt bedöms osäkerheten i omvärlden som stor och väntas tynga återhämtningen. Den nya amerikanska administrationens omfattande importtullar har lett till en ökad osäkerhet kring den globala tillväxten, vilket har skapat turbulens på de finansiella marknaderna, bl.a. kraftiga börsfall. Osäkerheten kring tullarnas slutgiltiga omfattning och varaktighet bedöms som stor, och högre tullar riskerar att göra lågkonjunkturen än mer utdragen. Svensk ekonomi väntas fortsätta att präglas av en lågkonjunktur och en ökad arbetslöshet. Även om inflationstrycket nu är lägre konstaterar regeringen att den högre prisnivån är kännbar. Regeringen avser att föra en ekonomisk politik som fokuserar på tre områden: att stärka hushållen och stötta återhämtningen, att återupprätta arbetslinjen och pressa ned arbetslösheten samt att öka tillväxten och investeringarna i Sverige.

Regeringens inriktning på den ekonomiska politiken och budgetpolitiken

Fortsätta att stärka hushållen

Trots att reallönerna nu stiger bedömer regeringen att mer behöver göras för att stärka hushållens köpkraft och återställa den till tidigare nivåer. Regeringen har därför sänkt skatten för alla som arbetar, och som har arbetat, sänkt drivmedelsskatten och infört lägre krav i reduktionsplikten, vilket bedöms göra stor skillnad i många plånböcker, liksom sänkt skatt på sparande. Samtidigt konstateras att situationen för hushållen alltjämt är tuff, och därför avser regeringen att noga följa utvecklingen och vid behov återkomma i budgetpropositionen och samtidigt fortsätta arbetet med att stärka konkurrensen inom svensk livsmedelssektor för att pressa ned priserna.

Återupprätta arbetslinjen, pressa ned arbetslösheten och minska utanförskapet

Regeringen konstaterar att efterfrågan på arbetskraft fortfarande är dämpad och att arbetslösheten är högre än för ett år sedan. Huvuddelen av arbetslösheten bedöms fortfarande vara strukturell. Utöver långsiktiga strukturella problem på arbetsmarknaden finns det ett stort utanförskap. Dessa problem kräver enligt regeringen en kombination av åtgärder under en lång tid. För att få fler i sysselsättning och en välfungerande arbetsmarknad inriktas den ekonomiska politiken på att stärka färdigheter för att underlätta återgång i arbete t.ex. i form av korta yrkesinriktade utbildningar samt kostnadseffektiva arbetsmarknadspolitiska insatser som subventionerade anställningar som gynnar kompetensförsörjningen i ekonomin och förbättrar matchningen. Den ekonomiska politiken ska också inriktas på att återupprätta arbetslinjen genom en bidragsreform i tre delar – ett bidragstak, en successiv kvalificering till välfärden och ett aktivitetskrav – så att det alltid lönar sig att arbeta. Vidare ska politiken inriktas på att lägga om integrationspolitiken så att den blir mer kravbaserad, samtidigt som den frivilliga återvandringen stimuleras och

minskas. För att stärka incitamenten att återgå i arbete avser regeringen också att inrikta politiken på att reformera arbetslöshetsförsäkringen med en tydligare nedtrappning av ersättningen.

Regeringen bedömer även att det behövs starkare incitament att göra en extra ansträngning och att utveckla sin kompetens och att det kräver lägre marginalskatter. Den ekonomiska politiken ska därför inriktas på principen om att hälften kvar bör gälla, dvs. att löntagare åtminstone ska få behålla hälften av en löneökning efter skatt.

När det gäller den del av arbetslösheten som är mer konjunkturell avser regeringen att fortsätta att möta den genom att stötta aktiviteten i ekonomin och få fart på tillväxten.

Underlätta investeringar och öka tillväxten i Sverige

Regeringen avser att prioritera åtgärder som ökar investeringarna och tillväxten i Sverige. En växande ekonomi bedöms som en förutsättning både för en god välfärd och för att kunna finansiera den uppbyggnad av försvaret som Sverige står inför. Regeringen avser att driva på för att EU ska bli mer konkurrenskraftigt. En ökad tillväxt i Europa bedöms gynna svensk ekonomi och stärka EU:s position vid de globala förhandlingsborden. Regeringen avser att föra en politik som utgår från två frågeställningar – hur det privata kapitalet i EU kan öka och hur det kan bli mer lönsamt att investera privat kapital i EU. Reformen som gynnar sparande, investeringar och en väl fungerande kapitalmarknad ska vara vägledande.

Den ekonomiska politiken ska också inriktas på att stärka produktiviteten bl.a. genom arbetsmarknadspolitiska åtgärder, investeringar för ett mer dynamiskt näringsliv och återupprättandet av en stark kunskapsskola.

I propositionen anför regeringen att Sverige ska fortsätta att vara ett attraktivt land för forskning och innovation, varför politiken ska fortsätta att inriktas på att ytterligare förbättra företagens skattevillkor för att stärka deras möjligheter att bedriva forskning och utveckling i Sverige.

Regeringen avser också att fortsätta att arbeta med att rensa upp i komplicerade regler som drabbar företagare och att arbeta för att skattesystemet i ännu högre grad ska uppmuntra till företagande, egen ansträngning och investeringar i Sverige.

En god tillgång till energi är en förutsättning för tillväxt, konstaterar regeringen. En process har därför påbörjats för att ny kärnkraft ska kunna byggas – en politisk inriktning som enligt regeringen förbättrar förutsättningarna för den svenska konkurrenskraften och underlättar klimatomställningen.

Regeringens bedömning av den ekonomiska utvecklingen

I propositionen redovisar regeringen sin prognos för den makroekonomiska utvecklingen i Sverige och i övriga världen 2025–2028, med tyngdpunkt på 2025 och 2026. Prognosen baseras på tidigare beslutade, föreslagna och aviserade reformer samt de som föreslås eller aviseras i propositionen

Vårändringsbudget för 2025. I propositionen har inkommande statistik t.o.m. den 6 mars beaktats.

Utsikterna i omvärlden 2025 och 2026

I sin prognos i propositionen konstaterar regeringen att den globala BNP-tillväxten var stabil under det andra halvåret 2024, med en stigande världshandel och en förstärkning av den globala industrikonjunkturen. Utvecklingen skiljer sig dock åt mellan olika ekonomier; t.ex. var tillväxten i USA starkare än i euroområdet, se tabell 1. Regeringen konstaterar att osäkerheten kring geopolitik och handelspolitik under 2025 har påverkat världsekonomin negativt. Bland annat väntas högre tullar leda till högre kostnader för företag och hushåll, vilket dämpar den ekonomiska aktiviteten genom att företag senarelägger investeringar och anställningar och hushåll senarelägger viss konsumtion. Regeringens prognos i propositionen är att tillväxten i USA mattas av framöver. Högre importtullar väntas leda till att inflationen fortsätter att vara förhöjd och livsmedelspriserna väntas stiga snabbare än normalt. I euroområdet väntas tillväxten vara låg under inledningen av 2025 för att därefter växa i en något snabbare takt. En lägre inflation, stigande realinkomster och en uppbyggnad av försvaret bedöms bidra till den ökade tillväxten. Regeringen konstaterar att en stark exportutveckling stärkte den ekonomiska aktiviteten i Kina under andra halvåret 2024. Prognosen i propositionen är att exportutvecklingen bromsar in 2025, samtidigt som en expansiv finans- och penningpolitik fortsätter att bidra till en återhämtning av en dämpad kinesisk inhemsk efterfrågan. Sammantaget är regeringens prognos i propositionen att BNP-utvecklingen för Sveriges viktigaste handelspartner kommer att vara svag 2025 för att tillta något 2026, när framför allt efterfrågan i euroområdet väntas bli starkare.

Tabell 1 Internationella variabler

Årlig procentuell förändring, utfall 2024 och prognos 2025–2028

	2024	2025	2026	2027	2028
BNP, euroområdet	0,7	0,8	1,5	1,5	1,3
BNP, USA	2,8	1,7	1,9	1,9	1,9
BNP, Kina	5,0	4,5	4,1	4,0	3,9
Inflationen, euroområdet (HIKP)	2,4	2,1	2,0	2,0	2,0
Inflation, USA (KPI)	2,9	2,8	2,4	2,3	2,3
Dagslåneränta, euroområdet	3,6	2,3	1,9	1,9	2,0
Styrränta, USA	5,3	4,3	4,0	3,6	3,2

Källa: 2025 års ekonomiska vårproposition.

Utsikterna i Sverige 2025 och 2026

Regeringens prognos i propositionen är att BNP-tillväxten ökar med 2,1 procent 2025 och med 2,8 procent 2026, se tabell 2. Svensk ekonomi bedöms fortfarande vara i en lågkonjunktur. En lägre inflation och lägre räntor bidrog

till att BNP-tillväxten tydligt steg i Sverige under andra halvåret 2024. Regeringen konstaterar att återhämtningen från lågkonjunkturen därmed påbörjades. En ökad osäkerhet kring geopolitik och handelspolitik väntas dock leda till att återhämtningen stannar av under inledningen av 2025. Stigande reallöner, en stöttande finanspolitik och en förbättring på arbetsmarknaden väntas emellertid stärka köpkraften och stödja hushållens konsumtion och därmed bidra till att inbromsningen blir kortvarig. En förbättrad ekonomi för hushållen väntas också leda till en ökad efterfrågan på bostäder och stigande investeringar. En förbättring av den europeiska industrikonjunkturen väntas därtill komma att öka den svenska exporten.

Under 2024 fortsatte sysselsättningen att minska och arbetslösheten att öka. Arbetslösheten bedöms bli hög även 2025, men en återhämtning väntas påbörjas under året. Prognosen i propositionen är att arbetslösheten ökar från 8,4 procent 2024 till 8,6 procent 2025 för att därefter minska till 8,2 procent 2026. I takt med att efterfrågan i ekonomin tilltar 2026 väntas sysselsättningen öka och arbetslösheten minska ytterligare.

I propositionen beskrivs två alternativa scenarier för hur återhämtningen kan påverkas om hushållens konsumtion ökar respektive minskar i en snabbare takt än vad som förutspås i prognosen 2025–2028.

Tabell 2 Försörjningsbalansen

Årlig procentuell förändring, utfall 2024 och prognos 2025–2028

	2024	2025	2026	2027	2028
BNP	1,0	2,1	2,8	2,4	1,4
BNP-gap	−2,0	−1,3	−0,5	0,0	0,0
Hushållens konsumtion	0,3	2,0	2,9	2,6	2,4
Offentlig konsumtion	1,2	1,0	0,8	0,2	0,0
Fasta bruttoinvesteringar	−1,1	2,5	4,1	3,5	2,0
Lagerinvesteringar	0,3	−0,1	0,0	0,0	0,0
Export	2,3	2,9	3,8	3,8	2,6
Import	1,7	2,3	3,5	3,5	3,2

Källa: 2025 års ekonomiska vårproposition.

Prognosjämförelser

I propositionen redovisar regeringen enligt 9 kap. 5 § budgetlagen (2011:203) en jämförelse av sin prognos för några centrala makroekonomiska variabler med prognoser från Konjunkturinstitutet, Europeiska kommissionen, Riksbanken och Ekonomistyrningsverket. Regeringen konstaterar att prognoserna i vissa fall ligger i linje med övriga prognosmakares och att de i vissa fall skiljer sig åt. Viktigt att notera är enligt regeringen att prognoserna publiceras vid olika tidpunkter och att prognosmakare inte har tillgång till samma information.

Inflationen något över målet 2025

I propositionen konstaterar regeringen att inflationen (KPIF) var något under Riksbankens inflationsmål om 2 procent under andra halvåret 2024 för att under inledningen av 2025 stiga oväntat mycket. Det som bidragit till uppgången 2025 har varit höjda hyror och prisökningar på livsmedel men även tekniska faktorer kopplade till en ny sammansättning av varor och tjänster i prisstatistiken. Regeringens prognos är att inflationen blir något högre 2025 än Riksbankens mål och därefter stabiliseras nära inflationsmålet 2026. Stigande globala livsmedelspriser och kostnader för boende är det som bedöms hålla uppe inflationen 2025 och även förklara stabiliseringen 2026 då dessa väntas öka i en långsammare takt.

Tabell 3 Nyckeltal priser och finansiell variabel Sverige

Årlig procentuell förändring, utfall 2024 och prognos 2025–2028

	2024	2025	2026	2027	2028
KPI	2,8	0,7	1,8	1,9	2,1
KPIF	1,9	2,5	1,9	2,0	2,0
KPI, exkl. energi	2,6	2,7	1,9	2,0	2,0
Styrränta	3,62	2,28	2,25	2,02	2,00

Källa: 2025 års ekonomiska vårproposition.

Utvecklingen i Sverige 2027 och 2028

I propositionen beskriver regeringen ett scenario för svensk ekonomi 2027 och 2028 som bl.a. bygger på att inga nya störningar påverkar ekonomin. Regeringen antar att ekonomin har nått konjunkturell balans 2027, och BNP-gapet bedöms då vara slutet.

Mått på välbstånd

Regeringen bedömer det som viktigt att följa den långsiktiga samhällsutvecklingen i bred bemärkelse och redovisar därför i propositionen sedan 2017 indikatorer på välbståndet i Sverige, uppdelat på ekonomiskt, miljömässigt och socialt välbstånd. När det gäller de ekonomiska indikatorerna konstaterar regeringen att hushållens skuldsättning minskade mellan 2023 och 2024, medan den offentliga sektorns skuldsättning ökade. Under samma period minskade sysselsättningsgraden och arbetslösheten och BNP per capita ökade. När det gäller de miljömässiga indikatorerna konstaterar regeringen att luftkvaliteten har förbättrats och att utsläppen av växthusgaser minskade under den studerade perioden 2022 och 2023. När det gäller de sociala indikatorerna konstaterar regeringen att andelen personer med låg inkomststandard minskade under den studerade perioden 2022 och 2023. Även indikatorerna mellanmännisklig tillit och nöjd med livet minskade under den studerade perioden 2023 och 2024. Under samma period ökade andelen hushåll som uppgav att de saknade en kontantmarginal liksom andelen personer med en

eftergymnasial utbildningsnivå. Den självskattade allmänna hälsan var oförändrad under den studerade perioden 2023 och 2024.

De offentliga finanserna och det finanspolitiska ramverket

Uppföljning av målet för den offentliga sektorns finansiella sparande

Regeringen ska enligt 2 kap. 1 a § budgetlagen (2011:203) vid minst två tillfällen per år redovisa för riksdagen hur målet för den offentliga sektorns finansiella sparande uppnås. En tydlig avvikelse från överskottsmålet anses föreligga om det strukturella sparandet avviker mer än 0,5 procentenheter från målnivån.

Tabell 4 Finansiellt sparande i offentlig sektor och indikatorer för avstämning mot överskottsmålet

Procent av BNP om inget annat anges. Utfall 2024, prognos 2025–2028

	2024	2025	2026	2027	2028
Finansiellt sparande	–1,5	–1,3	–0,6	0,2	0,4
Bakåtblickande åttårsnitt	–0,3				
Strukturellt sparande ¹	–0,3	–0,7	–0,3	0,3	0,4
Strukturellt sparande, exkl. Ukrainastöd ¹	–0,1	0,0	0,1	0,5	0,6
BNP-gap ¹	–2,0	–1,3	–0,5	0,0	0,0

¹ Procent av potentiell BNP.
Källa: 2025 års ekonomiska vårproposition.

I propositionen bedömer regeringen att det strukturella sparandet kommer att avvika från överskottsmålet under 2025 och 2026. För att stödet till Ukraina inte ska gå ut över den upprustning som nu sker av det svenska försvaret, eller tränga undan andra viktiga investeringar, anser regeringen att en avvikelse är motiverad. Eftersom stödet till Ukraina är temporärt bedömer regeringen att det ur ett ekonomiskt effektivitetsperspektiv är bättre att avvika från överskottsmålet än att genomföra temporära neddragningar i offentlig sektor eller temporära skattehöjningar. Stödet till Ukraina är också en fråga om Sveriges framtida säkerhet, varför det enligt regeringen är motiverat även från perspektivet rättvisa mellan generationer. Regeringen bedömer också att en avvikelse är väl avvägd ur ett stabiliseringsperspektiv eftersom svensk ekonomi bedöms befinna sig i en lågkonjunktur båda dessa år.

Enligt regeringens prognos i propositionen inleds en återgång mot överskottsmålet 2026, även om stödet till Ukraina medför att det strukturella sparandet kommer att vara lägre än det annars skulle ha varit. Sparandet fortsätter att förstärkas 2027 och bedöms då även nå överskottsmålet. Regeringen bedömer att det inte behöver vidtas några särskilda åtgärder för att det strukturella sparandet ska återgå till målnivån. Regeringen bedömer att finanspolitiken sammantaget är något expansiv 2025. Ukrainastödet medför att det strukturella sparandet är lägre än det annars skulle vara 2024–2026. I vilken utsträckning stödet till Ukraina påverkar svensk inhemsk efterfrågan beror på hur stödpengarna används.

Bruttoskulden och den finansiella nettoförmögenheten

Regeringen bedömer att bruttoskulden är förenlig med skuldankarets riktmärke på 35 procent av BNP 2024–2026. I regeringens prognos, som endast bygger på den finanspolitik som har aviserats eller beslutats t.o.m. 2025 års ekonomiska vårproposition, väntas bruttoskulden uppgå till 33–34 procent av BNP 2024–2026. Den offentliga sektorns finansiella nettoförmögenhet väntas minska som andel av BNP mellan 2024 och 2025, bl.a. till följd av underskottet i det finansiella sparandet.

Uppföljning av utgiftstaket för staten

Regeringen ska enligt 9 kap. 3 § budgetlagen redovisa prognoser över utgifterna under utgiftstaket. Om det finns risk för att ett beslutat utgiftstak kommer att överskridas ska regeringen enligt 2 kap. 4 § för att undvika det vidta sådana åtgärder som den har befogenheter för eller föreslå nödvändiga åtgärder för riksdagen.

För 2025 beräknar regeringen att de takbegränsade utgifterna blir 6,9 miljarder kronor högre än i den ursprungligen beslutade budgeten för 2025. De takbegränsade utgifterna för 2026 och 2027 beräknar regeringen blir 6,2 miljarder kronor lägre respektive 8,1 miljarder högre. Lägre takbegränsade utgifter 2026 beror enligt regeringen bl.a. på att EU-avgiften har reviderats ned, medan högre takbegränsade utgifter 2027 beror bl.a. på beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder.

Tabell 5 Utgiftstak för staten och takbegränsade utgifter
Miljarder kronor om inte annat anges, utfall 2024 och prognos 2025–2028

	2025	2026	2027	2028
Av riksdagen beslutade nivåer på utgiftstaket	1 856	1 894	1 938	
Regeringens bedömning av nivå på utgiftstaket				2 077
Procent av BNP	27,7	27,0	26,4	27,3
Procent av potentiell BNP	27,4	26,9	26,4	27,3
Takbegränsade utgifter	1 792	1 821	1 846	1 888
Procent av BNP	26,7	25,9	25,2	24,8
Budgeteringsmarginal	64	73	92	189
Procent av takbegränsade utgifter	3,6	4,0	5,0	10,0
Procent av BNP	1,0	1,0	1,2	2,5
Finansiellt sparande	–86	–39	16	34
Procent av BNP	–1,3	–0,6	0,2	0,4

Källa: 2025 års ekonomiska vårproposition.

Regeringens bedömning av utgiftstakets nivå 2028

Enligt praxis redovisar regeringen sin bedömning av utgiftstaket för det tredje tillkommande året i den ekonomiska vårpropositionen. Enligt regeringens bedömning bör utgiftstaket för 2028, inklusive ålderspensionssystemet vid

sidan av statens budget, uppgå till 2 077 miljarder kronor. Regeringens bedömning grundar sig på de bestämningsfaktorer som redovisas i den s.k. ramverksskrivelsen (skr. 2017/18:207).

Regeringens bedömning av utgiftstakets nivå medger att de takbegränsade utgifterna för 2028 t.o.m. budgetpropositionen för 2028 som mest kan bli 161 miljarder kronor högre än i nuvarande bedömning. Regeringen konstaterar att detta motsvarar ett utrymme för möjliga utgiftsökningar på ca 2,1 procent av BNP. Samtidigt konstaterar regeringen att ett ledigt utrymme under utgiftstaket i sig inte innebär att det finns ett utrymme för reformer som ökar de takbegränsade utgifterna. Reformerna på utgiftssidan kan genomföras först efter avstämning mot målet för den offentliga sektorns finansiella sparande med hänsyn till eventuella inkomstförändringar.

Budgeteringsmarginalen för 2028 uppgår till 10 procent av de takbegränsade utgifterna. Det är ett större utrymme än den säkerhetsmarginal på 3 procent som anges i riktlinjen för budgeteringsmarginalens minsta storlek. Regeringen framhåller dock att en budgeteringsmarginal som endast motsvarar säkerhetsmarginalen skulle medföra att möjligheterna att genomföra prioriterade reformer på utgiftssidan under kommande år begränsas. Om det bedöms förenligt med överskottsmålet är det enligt regeringen rimligt att reformer ska kunna genomföras på budgetens utgiftssida.

Regeringens bedömning av utgiftstakets nivå 2028 motsvarar 27,3 procent av potentiell BNP, vilket är högre än nivån för 2027.

Prognoser över statens budget, statsskulden och de offentliga finanserna 2026–2028

Prognoserna för statens budget, statsskulden och de offentliga finanserna baseras på regeringens prognos för den makroekonomiska utveckling som regeringen presenterar i den ekonomiska vårpropositionen. Bortom budgetåret baseras de på antaganden om att inga ytterligare finanspolitiska regel- eller anslagsändringar genomförs under prognosperioden.

Under 2025–2026 beräknas budgetsaldot uppgå till i genomsnitt –63 miljarder kronor per år eller –0,9 procent av BNP. Under denna period bedömer regeringen att ekonomin är i lågkonjunktur. År 2027 och 2028 förväntas budgetsaldot i genomsnitt uppgå till 1 miljard kronor per år eller 0,0 procent av BNP, samtidigt som regeringen i propositionen bedömer att konjunkturen är i balans dessa år. Den beräknade utvecklingen av budgetsaldot bidrar till att den konsoliderade statsskulden som andel av BNP väntas minska från 17 procent av BNP vid utgången av 2024 till 15 procent av BNP vid utgången av 2028.

Tabell 6 Statens budgetsaldo och statsskulden

Miljarder kronor om inte annat anges, utfall 2024 och prognos 2025–2028

	2024	2025	2026	2027	2028
Inkomster i statens budget	1 273	1 348	1 435	1 472	1 539
Utgifter i statens budget	1 377	1 432	1 476	1 487	1 527
därav statsskuldsräntor	45	29	27	25	33
Riksgäldskontorets nettoutlåning	–2	–4	22	24	32
Kassamässig korrigering	14	0	–2	0	0
Statens budgetsaldo	–104	–85	–41	–15	12
Statens budgetsaldo i procent av BNP	–1,6	–1,3	–0,6	–0,2	0,2
Statsskuld vid årets slut	1 077	1 149	1 182	1 188	1 159
Statsskuld i procent av BNP ¹	17	17	17	16	15

¹ Avser konsoliderad statsskuld, dvs. statliga myndigheters innehav av statspapper har räknats bort.
Källa: 2025 års ekonomiska vårproposition.

Regeringen bedömer att den offentliga sektorns finansiella sparande är negativt fram till 2027.

Det finansiella sparandet i staten väntas enligt regeringens prognos i propositionen stärkas fr.o.m. 2026. Det beror dels på att den ekonomiska aktiviteten väntas öka snabbare efter några år med lågkonjunktur, dels på att regeringens prognos endast inkluderar finanspolitik som hittills har beslutats, föreslagits eller aviserats. Det finansiella sparandet väntas dock vara negativt även 2026. Efterföljande år prognostiseras en förstärkning av statens finanser. Utökade satsningar inom försvar och infrastruktur medför dock att förstärkningen mattas av mellan 2027 och 2028.

Tabell 7 Den offentliga sektorns finanser

Miljarder kronor om inte annat anges, utfall 2024 och prognos 2025–2028

	2024	2025	2026	2027	2028
Den offentliga sektorns inkomster	3 052	3 170	3 322	3 475	3 613
Den offentliga sektorns utgifter	3 148	3 256	3 361	3 459	3 578
Finansiellt sparande	–96	–86	–39	16	34
Procent av BNP	–1,5	–1,3	–0,6	0,2	0,4
Staten	–1,1	–1,3	–0,6	0,2	0,5
Ålderspensionssystemet	0,5	0,4	0,6	0,6	0,5
Kommunsektorn	–0,8	–0,5	–0,5	–0,5	–0,5
Finansiell nettoförmögenhet	1 860	1 879	1 965	2 088	2 247
Procent av BNP	28,9	28,0	28,0	28,4	29,5
Konsoliderad bruttoskuld¹	2 165	2 296	2 349	2 374	2 361
Procent av BNP	33,6	34,3	33,4	32,4	31,0

¹ Utgör den s.k. Maastrichtskulden som består av den konsoliderade statsskulden och kommunsektorns skulder på kapitalmarknaden med avdrag för AP-fondernas innehav av statsobligationer.
Källa: 2025 års ekonomiska vårproposition.

Enligt regeringens bedömning kommer ålderspensionssystemet att redovisa ett överskott under hela prognosperioden och i genomsnitt uppgå till 0,6 procent av BNP 2026–2028. Utgifterna i ålderspensionssystemet väntas öka de

närmaste åren till följd av att pensionärerna väntas bli fler och att pensionerna i genomsnitt väntas bli högre. Samtidigt väntas avgiftsinkomsterna som är starkt kopplade till lönesumman i ekonomin öka i snabbare takt än pensionsutbetalningarna, vilket verkar förstärkande på det finansiella sparandet i ålderspensionssystemet. Även den s.k. riktåldersreformen stärker finansiellt sparande i sektorn.

Enligt regeringens bedömning är det finansiella sparandet i kommunsektorn negativt under hela prognosperioden 2025–2028. Från 2027 väntas inkomster och utgifter växa i ungefär samma takt, vilket gör det finansiella sparandet relativt stabilt. I takt med att konjunkturen stärks väntas enligt regeringen skatteinkomsterna fram till 2027 växa i något snabbare takt än den genomsnittliga tillväxttakten de senaste tio åren. Kommunsektorns utgifter bedömer regeringen kommer att öka i långsammare takt. I löpande priser väntas den kommunala konsumtionen vara betydligt svagare än genomsnittet under 2000-talet, vilket bl.a. förklaras av att pensionskostnaderna minskar efter några år med stora kostnadsökningar. Regeringen bedömer att utgifterna för investeringar, räntor och transfereringar ökar i måttlig takt framöver.

Uppföljning av statens budget och de offentliga finanserna 2025

Regeringen beräknar i propositionen att statens budget uppvisar ett underskott på 85 miljarder kronor 2025. Jämfört med prognosen i budgetpropositionen för 2025 revideras budgetsaldot ned med 30 miljarder kronor. Enligt regeringen förklaras detta i huvudsak av nedjusterade inkomster på 26 miljarder kronor, men även till viss del av något uppjusterade utgifter.

Under 2025 tyngs det finansiella sparandet av att skatteintäkterna väntas utvecklas jämförelsevis långsamt. Vidare belastas det finansiella sparandet av de åtgärder som har genomförts för att stärka Sveriges försvarsförmåga, för att fortsätta att ge stöd till Ukraina och för att stötta ekonomins återhämtning. Jämfört med prognosen i budgetpropositionen för 2025 är revideringarna av det finansiella sparandet förhållandevis små.

Finansiellt sparande och strukturellt sparande enligt olika bedömare

Regeringen inleder redovisningen av jämförelsen med att det är viktigt att beakta att bedömningarna har gjorts vid olika tidpunkter och att de kan bygga på olika antaganden om den framtida politiken.

Konjunkturinstitutets (KI) bedömning av den offentliga sektorns finansiella sparande för 2025 är mer optimistisk än regeringens. Enligt propositionen rör skillnaden i huvudsak olika syn på utgiftsutvecklingen, där KI gör en mer försiktig bedömning av hur utgifterna utvecklas. En del av skillnaden kan förklaras av att KI inte har kunnat beakta de ändringar som föreslås i Vårändringsbudget för 2025 och att myndigheten endast har inkluderat de stöd till Ukraina som är specificerade enligt propositioner om extra ändringar i statens budget. För efterföljande år skiljer sig prognosprinciperna åt eftersom KI utgår från ett oförändrat offentligt åtagande i prognosen, medan regeringen

endast inkluderar beslutade och aviserade åtgärder. Regeringen konstaterar dock att prognoserna för det finansiella sparandet i den offentliga sektorn är förhållandevis lika trots dessa skillnader i antaganden om aktiv finanspolitik.

Även Ekonomistyrningsverkets (ESV) prognos för det finansiella sparandet i offentlig sektor är mer optimistisk än regeringens. ESV gör liksom KI bedömningen att utgifterna i staten och kommunsektorn växer långsammare än enligt regeringens prognos. Skillnaden är något större för 2025 eftersom inte heller ESV har kunnat beakta förslagen i propositionen Vårändringsbudget för 2025.

Europeiska kommissionens prognos är förhållandevis väl i linje med regeringens. Samtidigt, konstaterar regeringen, gjordes bedömningen tidigare än övriga prognoser och bygger på väsentligt annorlunda information än inhemska bedömningar. Endast åtgärder som beslutats eller aviserats t.o.m. propositionen Höständringsbudget för 2024 beaktas, vilket medför att en jämförelse inte är helt rättvisande.

Tabell 8 Finansiellt sparande enligt olika bedömare

Procent av BNP

	2025	2026	2027	2028
Regeringen	-1,3	-0,6	0,2	0,4
Konjunkturinstitutet inkl. åtgärder ¹	-0,4	-0,3	-0,1	0,2
Ekonomistyrningsverket	-0,8	-0,3	0,5	0,7
Riksbanken	-1,3	-1,1	-0,9	–
Europeiska kommissionen	-1,4	-0,3	–	–

Anm.: Publiceringsdatum är för regeringen 2025-04-15, Ekonomistyrningsverket 2025-03-25, Konjunkturinstitutet 2025-03-26, Riksbanken 2025-03-20 och Europeiska kommissionen 2024-11-15.
¹KI räknar med åtgärder på 34, 47 respektive 31 miljarder kronor 2026–2028 utöver vad som har aviserats fram till beräkningarna i den ekonomiska vårpropositionen.
Källa: 2025 års ekonomiska vårproposition.

Vid en jämförelse mellan regeringens och andra bedömares prognoser för det strukturella sparandet finns det i vissa avseenden andra skillnader än vid en jämförelse mellan prognoserna för det finansiella sparandet. Utöver skillnader i prognoserna för det finansiella sparandet kan skillnader i prognoserna bero på skillnader i bedömningen av ekonomins potentiella BNP-nivå och på skillnader i beräkningsmetoder. En skillnad som framför allt kan få effekt på prognoserna enskilda år är att regeringen, till skillnad från övriga bedömare, vid bedömningen av potentiell BNP i löpande priser även justerar för eventuella konjunkturreffekter av prisnivån i ekonomin. Till följd av den förväntat lägre inflationen har betydelsen av hur priskomponenten behandlas minskat. Vid en jämförelse mellan KI:s och regeringens beräkningar av det strukturella sparandet innevarande år förklaras dock skillnaden delvis av hur priskomponenten behandlas.

Till följd av olika bedömningar av potentiella variabler blir skillnaden mellan KI:s och regeringens prognos ytterligare något större än vad som kan ses för det finansiella sparandet. Skillnaden mellan ESV:s och regeringens prognoser för det strukturella sparandet följer överlag de skillnader som kan

ses vid jämförelser av det finansiella sparandet. I förhållande till Europeiska kommissionen är skillnaden mellan prognosema för det strukturella sparandet annorlunda än vad som kan ses för det finansiella sparandet. Regeringen anger att det kan bero dels på olika bedömningar av ekonomins potentiella BNP-nivå, dels på skillnader i beräkningsmetoder.

Tabell 9 Strukturellt sparande enligt olika bedömare

Procent av potentiell BNP

	2025	2026	2027	2028
Regeringen	−0,7	−0,3	0,3	0,4
Konjunkturinstitutet, inkl. åtgärder ¹	0,5	0,1	0,0	0,0
Ekonomistyrningsverket	0,1	0,0	0,6	0,7
Europeiska kommissionen	−0,3	0,1	—	—

Anm.: Publiceringsdatum är för regeringen 2025-04-15, ESV 2025-03-25, KI 2025-03-26 och Europeiska kommissionen 2024-11-15.

¹KI räknar med åtgärder på 34, 47 respektive 31 miljarder kronor 2026–2028 utöver vad som har aviserats fram till beräkningarna i den ekonomiska vårpropositionen.

Källa: 2025 års ekonomiska vårproposition.

Finanspolitikens långsiktiga hållbarhet

I propositionen bedömer regeringen att finanspolitiken är långsiktigt hållbar. Den offentliga sektorns finansiella ställning är stark, både i en historisk och i en internationell jämförelse. Regeringen redovisar de långsiktiga utmaningarna för finanspolitiken och konstaterar att de offentliga finanserna i hög utsträckning påverkas av demografiska trender. En åldrande befolkning gör att behovet av framför allt vård och omsorg väntas öka de kommande åren, vilket regeringen bedömer ökar de offentliga utgifterna. Ökningen motverkas av ett fortsatt lågt barnafödande, vilket minskar behovet av barnomsorg och skola. I framskrivningen utvecklas den offentliga sektorns finansiella nettoställning och bruttoskuld på ett stabilt sätt de närmaste decennierna.

Fördelningspolitisk redogörelse

I propositionens bilaga 2 lämnar regeringen på uppdrag av riksdagen en fördelningspolitisk redogörelse. Regeringen konstaterar att efter många år med låg inflation och reala inkomstökningar gick svensk ekonomi 2022 in i en fas med hög inflation. För första gången sedan 1990-talskrisen minskade då hushållens reala ekonomiska standard i samtliga inkomstskikt jämfört med föregående år, en utveckling som även fortsatte under 2023. Utöver inflationens urholkande effekt på realinkomsten påverkades toppinkomsterna negativt av sjunkande kapitalvinster till följd av en svag utveckling på aktie- och bostadsmarknaden. Trots nedgången 2022 och 2023 ökade hushållens reala ekonomiska standard under den senaste tioårsperioden 2013–2023. Inkomstillväxten har fördelats relativt jämnt över olika grupper, men den översta tiondelen har haft den bästa utvecklingen. Inkomstspridningen ökade därför under perioden 2013–2023. Det vanligaste måttet för att redovisa

spridningen i en inkomstfördelning är Ginikoefficienten, som kan anta ett värde mellan 0 och 1. Ett högt värde på koefficienten visar på större ojämlikhet än ett lågt värde. Under perioden 2013–2023 ökade Ginikoefficienten från 0,29 till 0,31.

Regeringen konstaterar att inflationen föll tillbaka under 2024, vilket väntas öka hushållens reala ekonomiska standard under perioden 2024–2028, och de flesta inkomstgrupper väntas senast 2026 nå upp till 2021 års ekonomiska standard.

Andelen av befolkningen som har en låg inkomststandard, dvs. en disponibel inkomst som är lägre än baskonsumtionen, har minskat i stort sett kontinuerligt över tid. År 2023 uppgick andelen till 4,2 procent av befolkningen, eller ca 430 000 personer. Andelen av befolkningen som har en låg relativ ekonomisk standard, dvs. personer som lever i hushåll vars ekonomiska standard är mindre än 60 procent av medianvärdet i befolkningen, låg på en stabil nivå runt 14–15 procent under perioden 2013–2021 för att minska till 13,2 procent 2023.

Regeringen bedömer att de reformer inom skatte- och transfererings-systemen som genomförts under mandatperioden främst har gynnat personer allra längst ned i inkomstfördelningen och att reformerna väntas bidra till en minskad inkomstspridning. Åtgärder som genomförts inom individuella välfärdstjänster, som t.ex. skolan och hälso- och sjukvården, bedöms tillföra ekonomiska resurser i alla inkomstgrupper, men effekten bedöms vara som störst i den nedre delen av inkomstfördelningen.

Sveriges återhämtningsplan inom ramen för faciliteten för återhämtning och resiliens

Det totala ekonomiska bidraget från faciliteten för återhämtning och resiliens som är tillgängligt för Sverige är 3,45 miljarder euro. Den 12 december 2024 beslutade regeringen att ansöka om en första utbetalning som avser mål och delmål med måldatum 2020–2022 och som omfattar totalt ca 1,6 miljarder euro. Ansökan granskas av Europeiska kommissionen och bidraget förväntas komma att betalas ut våren 2025. Regeringen avser att under hösten 2025 skicka in en andra ansökan för 2023 och 2024 som förväntas omfatta totalt ca 1,3 miljarder euro för utbetalning under 2026. En sista ansökan planeras att skickas in före den 31 augusti 2026 för 2025 och 2026 som väntas omfatta bidrag om totalt 517 miljoner euro.

Ändringar i det finanspolitiska ramverket

I propositionen redovisar regeringen bedömningar med anledning av förslag och bedömningar från den parlamentariskt sammansatta Kommittén om översyn av nivån på målet för den offentliga sektorns finansiella sparande (SOU 2024:76)

Regeringen konstaterar att det i Sverige finns en bred politisk uppslutning bakom det finanspolitiska ramverket och att samsynen grundar sig i den djupa ekonomiska kris som Sverige genomgick i början av 1990-talet. Under krisen ökade den offentliga skulden snabbt, vilket tvingade fram en drastisk omläggning av finanspolitiken där bl.a. ett överskottsmål för den offentliga sektorns finansiella sparande infördes. Enligt praxis ses målet över i slutet av varannan mandatperiod (skr. 2017/18:207 s. 16). Efter den nu genomförda översynen har kommittén föreslagit bl.a. följande förändringar:

- Överskottsmålet ersätts med ett balansmål fr.o.m. 2027.
- Uppföljningen av målet för det offentliga finansiella sparandet förstärks.
- Finanspolitikens konjunkturstabiliserande roll förtydligas.

Överskottsmålet ersätts med ett balansmål

Enligt regeringens bedömning bör målet för det offentliga finansiella sparandet vara ett sparande i balans över en konjunkturcykel. Detta balansmål bör gälla fr.o.m. 2027 och tills vidare.

Regeringen anför att de offentliga finanserna har utvecklats väl sedan överskottsmålet infördes. Den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld som andel av BNP, den s.k. Maastrichtskulden, har minskat kraftigt och är i nuläget på en mycket låg nivå i ett internationellt perspektiv. Enligt regeringen säkerställer en låg nivå på den offentliga skulden att Sveriges offentliga finanser är och förblir hållbara även om Sverige skulle behöva öka den offentliga skulden för att hantera extraordinära händelser. Vidare anför regeringen i propositionen att en låg skuldnivå säkerställer goda möjligheter att vid behov stötta ekonomin med finanspolitisk konjunkturstabilisering och bidrar till Riksbankens förmåga att bedriva en effektiv penningpolitik. En låg statsskuld bidrar också till statens goda kreditvärdighet och en god marginal till EU:s krav i stabilitets- och tillväxtpakten.

Regeringen anser att ett balansmål säkerställer fortsatt hållbarhet i de offentliga finanserna. Övergången till ett balansmål bedömer regeringen innebära fördelar i termer av ett ökat utrymme att hantera viktiga samhällsutmaningar på ett konstruktivt sätt, samtidigt som det är förenligt med ett oförändrat skuldankare på 35 procent av BNP. Mot bakgrund av osäkerheten i beräkningarna tillämpar regeringen en försiktighetsprincip vid valet av målnivå och anser att ett balansmål är väl avvägt.

Uppföljningen av målet för det offentliga finansiella sparandet förstärks

Enligt regeringens bedömning bör uppföljningen och utvärderingen av målet för det offentliga finansiella sparandet förstärkas. Riktmärket för en tydlig avvikelse bör vara att det strukturella sparandet avviker med mer än 0,5 procent av potentiell BNP från målnivån. Regeringen anser att det är lämpligt att vad som är en tydlig avvikelse definieras i den s.k. ramverksskrivelsen.

Vidare bör budgetutrymmet definieras som utrymmet för ofinansierade åtgärder under en specifik tidsperiod som är förenligt med balansmålet.

Regeringen anför att en viktig del i det finanspolitiska ramverket är öppenhet och tydlighet. Regeringen bedömer att kommitténs förslag för att förtydliga uppföljningen av målet för det finansiella sparandet kommer att bidra till förstärkt utvärdering av måluppfyllelse.

Finanspolitikens konjunkturstabiliserande roll förtydligas

Enligt regeringens bedömning bör finanspolitikens konjunkturstabiliserande roll förtydligas genom att det finanspolitiska ramverket kompletteras med stabiliseringspolitiska principer.

Regeringen anför att tydliga principer bidrar till att säkerställa en effektiv finanspolitik och ökar politikens trovärdighet, vilket i sin tur ökar dess genomslag. Tydliga principer bidrar enligt regeringen också till att förbättra samspillet mellan finans- och penningpolitiken genom att finanspolitiken blir mer förutsebar. En ökad tydlighet bidrar också till förbättrade möjligheter till bedömning och uppföljning av den förda finanspolitiken.

Enligt regeringen bör principerna omfatta finanspolitikens roll i olika konjunkturlägen och vilka instrument som är lämpliga. Principerna bör också omfatta hur finanspolitiken bör utformas när ekonomin utsätts för olika chocker och när penningpolitiken begränsas av den effektiva nedre gränsen för styrräntan. Principerna bör beakta de stabiliseringspolitiska målkonflikter som kan uppstå mellan finans- och penningpolitiken.

Genomförande

Regeringen avser att lämna förslag till en ny nivå för målet för det offentliga finansiella sparandet i budgetpropositionen för 2026. Regeringen bedömer att ett balansmål bör gälla fr.o.m. 2027 och tills vidare. Regeringen avser att under 2025 återkomma till riksdagen med förslag om ändringar i budgetlagen samt med den s.k. ramverksskrivelsen.

Konsekvenser av ett balansmål

En sänkning av målet för det offentliga finansiella sparandet innebär något lägre skatter eller något högre utgifter under en längre övergångsperiod jämfört med ett bibehållet överskottsmål. Eventuella effekter på ekonomin beror enligt regeringen på hur det temporära finansiella utrymme som uppkommer används. Mot bakgrund av att den föreslagna förändringen av målnivån är mycket liten i förhållande till den offentliga sektorns samlade inkomster och utgifter bedömer regeringen att en övergång till en ny målnivå på lång sikt får en försumbar effekt på BNP-tillväxten och sysselsättningen.

Ett balansmål innebär att den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld som andel av BNP beräknas uppgå till 35,5 procent i slutet av 2034, vilket är i linje med skuldankarets nivå på 35 procent. Det är drygt 2 procentenheter högre än om överskottsmålet hade behållits. På lång sikt (2060) bedöms den

offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld uppgå till 41 procent, vilket är 7 procentenheter högre än vid ett oförändrat mål.

Målet för det offentliga finansiella sparandet omfattar sparandet i hela den offentliga sektorn, dvs. sparande i staten, kommunsektorn och ålderspensions-systemet. Ett balansmål innebär att statens skuld som andel av BNP uppgår till 20 procent 2034 och 25 procent på lång sikt, vilket är 2 respektive 7 procentenheter högre än vid ett oförändrat mål. Enligt regeringen bedöms en sänkning av nivån på målet för det offentliga sparandet inte ha några direkta ekonomiska konsekvenser för kommunerna och regionerna.

Säkerhetsläget motiverar en tillfällig avvikelse från målet för det offentliga finansiella sparandet

Regeringen anför i propositionen att säkerhetsläget har förändrats drastiskt sedan den parlamentariska kommittén lade fram sitt betänkande. Det nya säkerhetsläget ställer krav på ytterligare investeringar i Sveriges och Europas försvarsförmåga.

Sveriges låga offentliga skuldsättning skapar enligt regeringen utrymme för att under en övergångsperiod lånefinansiera uppbyggnaden av försvaret utan att äventyra de offentliga finanserna. En lånefinansiering underlättar uppbyggnad av försvaret utan att andra nödvändiga utgifter trängs undan på kort sikt. En tillfällig avvikelse från målet för det offentliga finansiella sparandet bedömer regeringen vara förenligt med det finanspolitiska ramverkets motiv om ekonomisk effektivitet. Regeringen anger att diskussioner förs med övriga riksdagspartier om hanteringen i relation till det finanspolitiska ramverket, och regeringen avser att återkomma i budgetpropositionen för 2026. Ramverket ska värnas och på sikt ska man återgå till målet. Därför bör de ökade försvarsutgifterna finansieras fullt ut på sikt. Det är enligt regeringen lämpligt att successivt öka finansieringsgraden i syfte att nå målet för det offentliga finansiella sparandet.

1.2 Motionerna

Socialdemokraterna

I partimotion 2024/25:3415 av Magdalena Andersson m.fl. redovisar Socialdemokraterna sina riktlinjer för den ekonomiska politiken. Motionärerna konstaterar att Sverige befinner sig i ett osäkert ekonomiskt läge. Rysslands invasion av Ukraina har förändrat förutsättningarna för vår säkerhet, och den amerikanska administrationen har gått ifrån den regelbaserade världsordning som länge tjänat USA, Sverige och Europa väl, samtidigt som ett tullkrig har brutit ut. Motionärerna konstaterar att utvecklingen i Sverige går åt fel håll – hushållen blir fattigare, tillväxten är låg och arbetslösheten är rekordhög. Med en annan politik hade Sverige enligt motionärerna haft ett bättre utgångsläge för att hantera det ekonomiska läget. Motionärerna vill se en annan inriktning av den ekonomiska politiken än den

regeringen föreslår – en politik för ett rikare och rättvisare Sverige som sätter vanligt folk främst. För att vända den svaga konjunkturen och stärka tillväxten i Sverige vill motionärerna att politiken inriktas på åtgärder som ökar köpkraften för dem som har lägst inkomster och som stärker byggsektorn, bl.a. i form av en mer rättvis skattesänkning, höjt barnbidrag, förlängt och förstärkt tilläggsbidrag till barnfamiljer med bostadsbidrag, höjt bostadstillägg för pensionärer, statliga byggstimulanser och statliga byggkrediter.

Motionärerna konstaterar att välfärden är underfinansierad och att politiken därför bör inriktas på ett systemskifte där de generella statsbidragen till kommunsektorn räknas upp i takt med inflationen samtidigt som den demokratiska kontrollen över välfärden tas tillbaka så att skattepengar som ska gå till skolbarn och sjukvård inte går rakt ned i riskkapitalisters och kriminellas fickor. Vidare anser motionärerna att det behövs ett nytt angreppssätt för att bryta nyrekryteringen till gängkriminalitet, bl.a. genom att fortsätta skärpa straffen, stärka polisen och uppdatera lagstiftningen. För att jobben ska bli fler och för att stärka svenska företag vill motionärerna se en offensiv näringspolitik som krok ar arm med näringslivet i särskilt viktiga frågor för Sveriges konkurrenskraft. Politiken bör också inriktas på att förstärka systemet för korttidsarbete så att Sverige blir mer konkurrenskraftigt i förhållande till sina grannländer.

Som en följd av ett nytt geopolitiskt läge bör en ökad frihandel liksom våra egna strategiska intressen värnas. Motionärerna konstaterar att Europa och Sverige behöver ta ett större ansvar för forskning och utveckling av strategiskt viktiga tekniker, varför de vill att politiken inriktas på att inrätta en fond för att attrahera ledande forskare till Sverige inom områden som artificiell intelligens (AI), digitalisering, batteriproduktion, livsvetenskap (lifescience) och telekom.

Motionärerna vill också att politiken inriktas på att inrätta en ny och omfattande totalförsvarsfond för att snabbt och effektivt få på plats de resurser som behövs för att rusta Sveriges totalförsvar. Fonden ska finansieras genom lån och användas för att tidigarelägga investeringar och snabba på utbyggnaden av både militärt och civilt försvar – utan att det försvagar Sveriges samlade motståndskraft. Sveriges goda statsfinanser gör det enligt motionärerna möjligt att inrätta fonden. Att Sverige har goda statsfinanser bedöms även som viktigt framåt. Motionärerna anför att de löpande kostnaderna för försvarsutbyggnaden, för att vara uthålliga över tid, måste vara finansierade, vilket innebär att anslagen till totalförsvaret behöver öka i många år framöver. Parallellt med lån till investeringar i totalförsvaret vill motionärerna att riksdagens partier brett kommer överens om hur politiken ska inriktas för att säkra förutsättningarna för ett långsiktigt robust totalförsvar. Skattesystemet ska enligt motionärerna vara effektivt och förutsägbart och det ska skapa förutsättningar för att långsiktigt kunna försvara Sverige. För att säkerställa det vill motionärerna att en bred översyn av skattesystemet genomförs. Som en del i finansieringen av totalförsvarsutbyggnaden vill motionärerna att det införs en beredskapsskatt.

Vänsterpartiet

I partimotion 2024/25:3413 av Nooshi Dadgostar m.fl. redovisar Vänsterpartiet sina riktlinjer för den ekonomiska politiken. I motionen konstateras att världsekonomin präglas av en extrem osäkerhet och att det tillsammans med att inflationen kommit tillbaka framför allt genom stigande priser på livsmedel har gjort att hushållens syn på ekonomin vänt nedåt. Den passiva och ineffektiva finanspolitik som regeringen för leder enligt motionärerna till en svag utveckling för hushållens konsumtion och för investeringarna i näringslivet. Inte minst syns den dåliga utvecklingen inom bygg- och bostadsmarknaden och genom att arbetslösheten ökat brett i alla grupper. Enligt motionärerna är detta ett politiskt misslyckande.

Företagen har enligt motionärerna utnyttjat de senaste årens inflationsimpulser genom breda prishöjningar på varor och tjänster. Vinstmarginalerna har stigit till följd av bristande konkurrens i en rad branscher. För att komma till rätta med den bristande konkurrensen i livsmedelssektorn krävs det enligt motionärerna lagstiftning mot överpriser på mat som t.ex. bryter upp kopplingen mellan matbutikerna och deras grossister. Den statliga banken SBAB:s uppdrag behöver också ändras så att det ska bli möjligt att pressa storbankerna. Motionärerna vill se en tillfällig bankskatt på 50 procent av bankernas övertvinster så länge det saknas ett regelverk som skapar en sundare konkurrens på bankmarknaden. På elmarknaden vill motionärerna införa s.k. Sverigepriser på el, dvs. att de inhemska priserna på el ska separeras från exportpriset på el för att på så sätt få betydligt lägre priser för svenska konsumenter. Vidare bör elnätsföretagens övertvinster beskattas, och på sikt vill motionärerna att hela elnätet ska vara i offentlig ägo.

De senaste årens snabba prisökningar på basvaror gör att fler hushåll får svårt att klara sin grundläggande försörjning. Den enligt motionärerna tillväxtfientliga skattepolitik som regeringen för varken hjälper de hushåll som drabbats av kostnadskrisen eller sätter fart på hjulen i svensk ekonomi. En annan inriktning på den ekonomiska politiken, genom t.ex. höjd och stärkt arbetslöshetsersättning, sjukpenning och bostadsbidrag, ett indexerat barnbidrag och ett avskaffat karensavdrag, hade inneburit att de mest utsatta hushållen i dag stått bättre rustade. I det nuvarande läget anser motionärerna att det är nödvändigt med tillfälliga åtgärder som extra utbetalningar av barnbidrag och bostadsbidrag, ett höjt bostadstillägg samt en förlängning och höjning av tilläggsbidraget i bostadsbidraget. Motionärerna vill att det införs s.k. beredskapsjobb i lågkonjunkturen för att bygga ut och förstärka infrastruktur, rusta va-system, renovera skyddsrum samt stärka energisystemet och annan samhällskritisk verksamhet inklusive att bygga ut vårdinfrastrukturen.

Försvarsutgifterna får enligt motionärerna inte öka på bekostnad av den gemensamma välfärden eller nödvändiga investeringar i infrastruktur, elförsörjning eller andra samhällsnödvändiga verksamheter som t.ex. den gröna omställningen. Med anledning av regeringens planerade lånefinansierade utbyggnad av försvaret vill motionärerna se en inriktning där

löpande utgifter till försvarsutbyggnad finansieras och där skattesänkningar aldrig får lånefinansieras. En försvarsskatt på kapital på de högsta inkomsterna bör finansiera de löpande utgifterna i försvaret. Viktiga investeringar i totalförsvaret, såsom järnväg, elnät och klimatanpassning av en rad samhällsviktiga verksamheter, bör kunna lånefinansieras. När det gäller regeringens förslag till kärnkraftsutbyggnad anser motionärerna att de offentligfinansiella beräkningarna är bristfälliga och att finansieringen av utbyggnaden kommer att tränga undan andra investeringar och leda till betydande besparingar och/eller skattehöjningar. Förslaget bör därför dras tillbaka och regeringen bör i stället gå vidare med en ny överenskommelse som innehåller samtliga kraftslag. Sammantaget innebär regeringens hantering av försvars- och kärnkraftsutbyggnaden att Sverige riskerar att stå med en finansieringsskuld på närmare 100 miljarder kronor en bit in i nästa ramverksperiod (2027–2035). Motionärerna anser att den finanspolitiska uppgörelsen om ett balansmål är överspelad.

Centerpartiet

I partimotion 2024/25:3420 av Martin Ådahl m.fl. redovisar Centerpartiet sina riktlinjer för den ekonomiska politiken. I motionen konstateras att Sverige står inför en allvarlig ekonomisk kris, som en följd av det tullkaos som Trumpadministrationen skapat. En försummad jobb- och tillväxtpolitik bedöms ha gjort läget särskilt allvarligt och bidragit till att Sverige nu har världens högsta arbetslöshet och till att återhämtningen av den ekonomiska tillväxten har kommit av sig. Motionärerna vill att den ekonomiska politiken inriktas på en kraftfull jobb- och tillväxtpolitik som skapar förutsättningar för företag att växa och anställa. Genom att sänka arbetsgivaravgifterna och återinföra högkostnadsskyddet, så att de små företagen slipper sjuklöneansvaret, vill motionärerna att kostnaderna för svenska företag sänks. Insatserna för omställning och utbildning bör också förstärkas, bl.a. genom att man fördubblar de nationella yrkesutbildningarna, ökar möjligheten till vidareutbildning och att flytta dit jobben finns, utökar platserna på yrkeshögskolan och yrkesvux samt inför praktik och utbildning som integrationsåtgärd. Arbetsmarknadspolitiken behöver också bli mer effektiv genom att resurserna används mer effektivt för att på så sätt förbättra matchning av arbetslösa och arbetsgivare.

I motionen konstateras vidare att Sverige länge har varit ett klimatföredöme för världen, med stark tillväxt samtidigt som utsläppen minskade kraftigt. Regeringens politik bedöms dock ha lett till att den svenska klimatpolitiken nu är i kris, med stigande utsläpp, missade klimatmål och en svensk grön industri som riskerar att tappa i konkurrenskraft. Motionärerna vill i stället att politiken inriktas på att få fram mer och billigare grön el till hushåll och industri samtidigt som många fler hushåll, i synnerhet på landsbygden, ges ekonomiska möjligheter att byta till billiga begagnade eller nya miljöbilar. Motionärerna vill också att politiken inriktas på effekthöjningar och en flexiblare användning

av befintlig kraft i stället för subventionerad kärnkraft. Genom en teknikneutral ansats uppnås enligt motionärerna ett mer ansvarsfullt nyttjande av skattebetalarnas pengar.

Motionärerna konstaterar vidare att den svenska landsbygden under lång tid har varit underinvesterad och att många landsbygdskommuner har den sämsta vårderna, de sämsta skolorna, de sämsta vägarna och järnvägarna och de högsta skatterna. Motionärerna konstaterar också att Sverige endast klarar av att producera hälften av de livsmedel som vi konsumerar – till skillnad från våra nordiska grannar. Enligt motionärerna är detta inte bara dåligt för landsbygden utan också för totalförsvarsförmågan i hela landet, varför politiken bör inriktas på att öka de totala investeringarna på landsbygden i offentlig service och infrastruktur med 50 miljarder kronor under kommande mandatperiod.

Motionärerna vill också att politiken inriktas på nya sätt att strypa resurserna till organiserad brottslighet, bl.a. genom att inrätta en ny myndighet, ekokrim, kraftigt förstärka avhopparprogram och säkerställa att det finns polisiär närvaro i hela landet.

I motionen konstateras att Sverige står inför stora utmaningar där stora klimatinvesteringar måste göras, försvarsförmågan förstärkas, kvaliteten och tillgängligheten inom välfärden förbättras samtidigt som arbetslinjen värnas. Dessa prioriterade reformer måste genomföras på ett sätt som inte riskerar att öka inflationen, som bidrar till att förbättra den svenska ekonomins funktionssätt och som är förenligt med det finanspolitiska ramverket. De bör finansieras genom att trygghetssystem som riktas till människor som är arbetsföra har ett stort jobbfokus och att de fungerar som omställningsförsäkringar. Vidare bör inslaget av kvalificering in i välfärdssystemen öka, antalet riktade statsbidrag till kommunsektorn minska till förmån för generella statsbidrag och ineffektiva undantag från miljö- och klimatskatter undanröjas. Mot bakgrund av den kommande övergången till balansmål och behovet av snabbt och kraftigt ökade försvarsanslag bedömer motionärerna det som rimligt att det finns en större budgeteringsmarginal än normalt mellan framskrivningen av de takbegränsade utgifterna och den bedömda nivån på utgiftstaket för 2028.

Miljöpartiet

I partimotion 2024/25:3417 av Daniel Helldén m.fl. redovisar Miljöpartiet sina riktlinjer för den ekonomiska politiken. I motionen anförts att osäkerhet om framtiden och hushållens pessimism håller tillbaka den ekonomiska återhämtningen. Arbetslösheten har nått nivåer som inte setts sedan efterdyningarna av finanskrisen, och byggindustrin är en av de sektorer som påverkats mest av lågkonjunkturen. Samtidigt som den svaga ekonomiska utvecklingen har utsläppen av växthusgaser ökat kraftigt och den gröna omställningen tappat fart, anför motionärerna.

Enligt motionärerna har de svenska hushållen prövats hårt de senaste åren. Skenande priser på bl.a. energi, fossila bränslen och livsmedel tillsammans med bristande konkurrens och extremväder bidrar till högre matpriser. USA:s höga tullar mot omvärlden riskerar att försämra hushållens syn på sin ekonomi och därmed ytterligare hålla tillbaka återhämtningen i ekonomin. Motionärerna framhåller att den politik som hittills förts ökar klyftorna i samhället, sinkar den ekonomiska återhämtningen och innebär att svenska hushåll i dag är mer sårbara än de hade behövt vara. Motionärerna anför att en ekonomisk politik som prioriterar välfärden, en rättvis grön omställning och hushåll med små ekonomiska marginaler skulle leda till mer framtidsstro och en bättre ekonomisk utveckling. Enligt motionärerna behövs ett effektivt och rättvist konjunkturpaket som vilar på tre ben: stärkt ekonomi för hushåll med små marginaler, jobbskapande åtgärder och åtgärder för dem som står utanför arbetsmarknaden.

Motionärerna står inte bakom överenskommelsen om det finanspolitiska ramverket eftersom den inte beaktar behovet av offentliga investeringar i den gröna omställningen. Uppgörelsen är dessutom i praktiken redan överspelad enligt motionärerna, som anser att det behövs en ny överenskommelse om det finanspolitiska ramverket. Motionärerna betonar styrkan i att riksdagspartierna kunnat enas om ambitionshöjningar för totalförsvaret och anför att det kommer att ställa krav på finanspolitiken. Motionärerna vill se en beredskapsskatt som träffar personer med höga inkomster för att upprustningen av försvaret inte ska gå ut över välfärden. Löpande utgifter ska finansieras, men med tanke på att försvarsförmågan behöver höjas snabbt kan de enligt motionärerna ta en viss tid att fasa in.

Motionärerna konstaterar att utifrån det klimatpolitiska ramverket är huvuduppgiften för den ekonomiska politiken att vara förenlig med och bidra till att Sverige uppnår sina klimatåtaganden, t.ex. genom att öka kolbindningen i skog och mark och minska utsläppen från transportsektorn. Med nuvarande politik är Sverige på väg att missa samtliga klimatmål, då utsläppen ökar och klimatomställningen bromsar in, konstaterar motionärerna.

Motionärerna vill se en inriktning för den ekonomiska politiken som genomför den gröna omställningen, stärker konkurrenskraften samt skapar nya jobb och samhällsutveckling i hela landet. Motionärerna vill se en rättvis omställning, bort från det fossilberoende samhället, där ingen lämnas utanför. En rättvis omställning ska gå hand i hand med en politik som utjämnar livschanser och gör samhället mer jämlikt. I stället för ökade subventioner i rotavdraget vill motionärerna inrikta politiken på träffsäkra åtgärder som stärker ekonomin för hushåll med små marginaler, t.ex. en extra utbetalning av barn- och studiebidrag och höjt tillägg i bostadsbidraget för barnfamiljer. Även om en starkt primärvård är nödvändig för en starkt välfärd innebär det inte att den får stärkas på bekostnad av akutsjukvården.

För att bygga ut de gröna alternativen behövs det stora investeringar i framtidens koldioxidneutrala ekonomi som t.ex. energieffektivisering och ren, förnybar energi. Den ekonomiska politiken behöver inriktas på att gynna

transporter med tåg och kollektivtrafik och göra det möjligt för fler att byta till elbil. Flygskatten bör enligt motionärerna behållas och även höjas för privatflygplan.

Motioner från allmänna motionstiden 2024/25

I kommittémotion 2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 20 och 21 anförs att den ekonomiska politiken behöver utformas för att möjliggöra klimatomställning och utveckling till ett hållbart samhälle, genom en övergång från en linjär ekonomi till en cirkulär och resurseffektiv ekonomi. Motionärerna vill att det finanspolitiska ramverket klimatsäkras och att det inrättas en offentlig investeringsbudget för en rättvis klimatomställning samt att den ekonomiska politiken utformas inom ramen för de nationella klimat- och miljömålen. Ett liknande förslag finns i kommittémotion 2024/25:2627 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 36 om att klimatanpassningar måste stärkas i finansiella ramverk och analyser.

I motion 2024/25:346 av Markus Kallifatides (S) anförs att Sverige behöver ett nytt moderniserat finanspolitiskt ramverk för en klimatomställning som gör skillnad på investeringar och driftskostnader, så att det är möjligt att lånefinansiera vissa strategiska infrastrukturprojekt med stor klimatnytta.

I motion 2024/25:2382 av Jesper Skalberg Karlsson och Johan Hultberg (båda M) anförs att regeringen bör överväga att utreda en ny modell för granskning av riksdagspartiernas budgetförslag i syfte att värna trovärdigheten i svensk ekonomi. Motionärerna hänvisar till modellen i Nederländerna där samtliga riksdagspartiers budgetar granskas av en ansvarig myndighet.

I motion 2024/25:1640 av Anders Karlsson (C) anförs att en ny utredning bör göras om att införa euron som svensk valuta. Liknande förslag finns också i motion 2024/25:2629 av Rasmus Ling (MP) yrkandena 1 och 2 om att det bör tillsättas en utredning om euron som valuta i Sverige och därefter genomföras en ny folkomröstning.

I motion 2024/25:91 av Magnus Jacobsson (KD) anförs att det behövs en ny lösning för finansiering av infrastruktur, bl.a. genom en återgång till en modell med en statlig investeringsbudget.

1.3 Skatteutskottets yttrande

I yttrande 2024/25:SkU6y tillstyrker skatteutskottet regeringens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken i de delar dessa avser skatteutskottets beredningsområde. Skatteutskottet avstyrker följdmotionerna från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet. I yttrandet finns fyra avvikande meningar där ledamöterna från dessa fyra partier tillstyrker sina respektive förslag till riktlinjer.

I yttrandet anför skatteutskottet att skattepolitiken är en central del av den ekonomiska politiken. Skatterna ska finansiera offentliga utgifter på ett robust och rättssäkert sätt samtidigt som de ska skapa goda förutsättningar för en hög

sysselsättning och tillväxt. Skattereglerna ska vara generella, tydliga och enkla. Utskottet delar regeringens bedömning att den ekonomiska politiken bör fokusera på att stärka hushållen och stötta återhämtningen, återupprätta arbetslinjen, pressa ned arbetslösheten och öka tillväxten och investeringarna i Sverige.

1.4 Kompletterande information

Nedan redovisas en sammanställning av de skatteförslag som regeringen remitterat inför budgetpropositionen för 2026 och en sammanfattning av regeringens proposition om finansiering och riskdelning vid investeringar i ny kärnkraft (prop. 2024/25:150). Sedan redovisas aktuella bedömningar av den ekonomiska utvecklingen och de offentliga finanserna som lämnats efter att vårpropositionen lämnades till riksdagen den 15 april 2025. Avslutningsvis redovisas en sammanfattning av Finanspolitiska rådets rapport 2025 och Sveriges Kommuner och Regioners ekonomirapport.

Remitterade skatteförslag inför budgetpropositionen för 2026

Regeringen bedömer det som angeläget att flera skatteförslag kan förberedas genom remittering för att möjliggöra en samlad behandling av skatteförslag med budgeteffekter inför höstens budgetproposition för 2026. Följande skatteförslag har remitterats:

- förlängd tillfälligt utökad nedsättning av skatt på jordbruksdiesel och vissa ändrade villkor för återbetalning
- enhetlig energibeskattnings vid metallurgiska processer
- moderniserad beskattning av gaser
- sänkt energiskatt på el
- sänkt särskild inkomstskatt för utomlands bosatta
- sänkt mervärdesskatt på tillträde till danstillställningar
- sänkt bolagsskatt och expansionsfondsskatt
- skattelättnad för resor med kollektivtrafik
- skattefri laddning av elfordon på arbetsplatsen och utvidgad rätt till avdrag för drivmedelsutgifter
- slopad fordonsskatt och saluvagnsskatt för vissa släpvagnar
- förbättrat regelverk om beskattning av skog
- enklare skatteregler för delägare i fåmansföretag.

Förslagen kommer att ligga till grund för budgetförhandlingarna i höst. Om de kommer att presenteras i regeringens höstbudget beror enligt regeringen på det ekonomiska läget, reformutrymmet och finansieringsbehovet samt på de överläggningar som hålls i det slutliga arbetet med budgetpropositionen.

Finansiering och riskdelning vid investeringar i ny kärnkraft

I mars 2025 lämnade regeringen proposition 2024/25:150 Finansiering och riskdelning vid investeringar i ny kärnkraft till riksdagen. I propositionen föreslår regeringen en ny lag om statligt stöd för investeringar i ny kärnkraft. Lagen reglerar de grundläggande förutsättningarna och formerna för statligt stöd till företag för investeringar i nya kärnkraftsreaktorer i Sverige och utgör en ram för statligt stöd till investeringar i nya kärnkraftsreaktorer som lämnas i form av lån och dubbelriktade differenskontrakt. I propositionen konstaterar regeringen att beslut om stöd förutsätter att den har begärt nödvändiga finansiella befogenheter från riksdagen i en ekonomisk proposition. Propositionen och följdmotionerna behandlas av näringsutskottet i betänkande 2024/25:NU20. I betänkandet, som justerades den 15 maj, föreslår utskottet att riksdagen ställer sig bakom regeringens förslag. Betänkandet debatterades och beslutades i kammaren den 21 maj 2025. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (rskr. 2024/25:217).

Uppbyggnaden av försvaret

Den 26 mars 2025 höll statsminister Ulf Kristersson (M), energi- och näringsminister Ebba Busch (KD), utbildningsminister Johan Pehrson (L) samt Sverigedemokraternas partiledare Jimmie Åkesson en gemensam pressträff om det svenska försvaret. Under pressträffen presenterades en plan för upprustning av försvaret. Planen är att Sverige ska nå upp till ett nytt Nato-mål som sannolikt kommer att beslutas på nästa Natotoppmöte i Haag i slutet av juni 2025. Nuvarande bedömning är att Natos tvåprocentsmål kommer att ersättas med ett nytt mål om ca 3,5 procent av BNP. Regeringens mål är att förstärka det svenska militära försvaret så att det motsvarar Natos nya mål om 3,5 procent av BNP till 2030. Det bedöms kräva en offensiv plan i genomförande och finansiering. Enligt regeringen har det svenska försvaret hittills förstärkts inom ramen för reguljära budgetprocesser, en stark svensk ekonomi, strama tyglar och ordnade budgetprocesser, som har gjort det möjligt att fördubbla försvarsanslagen på bara några år. För att klara den förestående försvarsupprustningen inom angivna tidsramar bedömer regeringen att den måste lånefinansieras. Upprustningen får enligt regeringen inte tränga undan andra viktiga välfärdsbehov eller satsningar på inre säkerhet. Den nya nivån ska därför inledningsvis lånefinansieras för att därefter successivt övergå i traditionella budgetbehandlingar i budgetbalans fr.o.m. 2035. Försvars-satsningen beräknas fram till 2035 uppgå till sammanlagt ca 300 miljarder kronor.

Aktuella bedömningar av den ekonomiska utvecklingen och offentliga finanser

Regeringens uppdatering av prognoser med anledning av det osäkra ekonomiska läget

Efter att 2025 års ekonomiska vårproposition lämnades till riksdagen har finansministern haft tre pressbriefingar med anledning av det osäkra ekonomiska läget. Den 29 april 2025 presenterades olika scenarier. Den 9 maj presenterades en uppdatering av BNP-tillväxten. Finansministern konstaterade att USA har höjt tullarna på varor från nästan alla länder, att osäkerheten kring handelspolitiken och den ekonomiska utvecklingen är stor, att amerikansk BNP minskade något första kvartalet 2025 och att en ny handelsöverenskommelse har tecknats mellan Storbritannien och USA. De höjda tullarna och osäkerheten bedöms dämpa tillväxtutsikterna i världen och den direkta handeln mellan Kina och USA väntas komma att minska. Osäkerheten i omvärlden bedöms ännu inte ha gett någon tydlig effekt på det samlade näringslivet. Däremot pekar indikatorer på en svag utveckling av den ekonomiska tillväxten den närmaste tiden. Samtidigt har konsumentförtroendet försvagats tydligt under 2025 och fallande börser minskar värdet på hushållens sparande. Regeringen reviderar därför ned tillväxten jämfört med prognosen i 2025 års ekonomiska vårproposition. BNP väntas öka i en långsammare takt och lågkonjunkturen bedöms bli mer utdragen. BNP revideras ned från 2,1 procent till 1,8 procent 2025 och från 2,8 procent till 2,3 procent 2026.

Den 14 maj presenterades en uppdaterad prognos för arbetslösheten. Jämfört med prognosen i 2025 års ekonomiska vårproposition revideras prognosen för arbetslösheten upp från 8,6 procent till 8,7 procent 2025 och från 8,2 procent till 8,4 procent 2026.

Internationella valutafondens World Economic Outlook, april 2025

I Internationella valutafondens (IMF) rapport World Economic Outlook beräknas den globala tillväxten till 2,8 procent 2025 och 3 procent 2026. Jämfört med föregående prognos är det en nedjustering från 3,3 procent för båda åren. Den genomsnittliga tillväxten i avancerade ekonomier väntas bli 1,4 procent 2025, och USA:s tillväxt dämpas till 1,8 procent, främst på grund av ökad osäkerhet, handelskonflikter och svagare efterfrågan. Tillväxten i tillväxt- och utvecklingsekonomier beräknas minska till 3,7 procent 2025, med särskilt negativa effekter för länder som Kina.

Den globala inflationen väntas minska långsammare än vad som tidigare förutspåts och beräknas uppgå till 4,3 procent 2025 och 3,6 procent 2026.

Riskerna för den globala ekonomin bedöms vara övervägande negativa. En fortsatt upptrappning av handelskonflikterna, växande osäkerhet, försvagade politiska handlingsutrymmen och demografiska förändringar bedöms ytterligare kunna dämpa tillväxten, öka den finansiella instabiliteten och försämra levnadsstandarden – särskilt i låginkomstländer.

För att vända utvecklingen krävs det enligt IMF tydlighet och samarbete mellan länder, och fokus bör vara att bl.a. skapa förutsägbara handelsvillkor, genomföra strukturreformer och trygga inhemsk ekonomisk stabilitet. Vidare bedömer IMF att penningpolitik, finanspolitik och regleringar måste samordnas för att hantera inflationsrisker, valutavolatilitet och finansiell sårbarhet.

IMF:s prognos för Sverige är att tillväxten ökar med 1,9 procent 2025 och med 2,2 procent 2026. Jämfört med föregående prognos är den en nedrevidering för 2025 med 0,5 procentenheter.

Riksbankens penningpolitiska uppdatering, maj 2025

I sin uppdatering redovisar Riksbanken penningpolitiska överväganden och sin bedömning av den ekonomiska utvecklingen i Sverige och omvärlden för 2025. Riksbanken konstaterar att osäkerheten i den globala ekonomin har ökat kraftigt sedan det amerikanska presidentskiftet, inte minst till följd av den nya handelspolitiken, och att den ökade osäkerheten har orsakat stora rörelser på de finansiella marknaderna samt att tillväxtutsikterna har försämrats i både USA och Europa. I den amerikanska ekonomin väntas höjda tullar leda till högre inflation, medan den lägre efterfrågan i Europa kan komma att dämpa inflationen. Utvecklingen bedöms dock som mycket svårbedömd. Som en följd av utvecklingen i omvärlden väntas konjunkturutsikterna i Sverige bli något svagare än enligt Riksbankens prognos i mars 2025. Hushållens förtroende har fallit tydligt, medan förtroendet hos företagen än så länge konstateras vara relativt oförändrat. Sammantaget bedömer Riksbanken att det ännu är för tidigt att avgöra hur stora och långvariga effekterna på konjunkturen blir. Penningpolitiken bedöms för närvarande vara väl avvägd och styrrentan lämnas oförändrad på 2,25 procent. Även om osäkerheten är betydande bedöms det som något mer troligt att inflationen blir lägre än att den blir högre än enligt prognosen i mars 2025. Enligt Riksbanken skulle det i så fall kunna tala för en något lättare penningpolitik framöver.

Europeiska kommissionens vårprognos, maj 2025

I vårprognosen väntas EU:s ekonomi växa med 1,1 procent under 2025 och öka till 1,5 procent 2026, vilket är en nedrevidering jämfört med höstprognosen 2024 på grund av nya handelstullar och osäkerhet kring USA:s handelspolitik. Trots detta väntas tillväxten öka 2026 till följd av ökad konsumtion och en återhämtning i investeringar. Samtidigt väntas handeln dämpas av en svagare global efterfrågan och en ökad osäkerhet, men fallande energipriser väntas förbättra EU:s handelsvillkor. Inflationstakten i euroområdet väntas sjunka snabbare än vad man tidigare trodde och nå ECB:s mål (2 procent) redan i mitten av 2025.

Kommissionens prognos för Sverige är att ekonomin förblir dämpad under 2025 för att börja återhämta sig mer tydligt 2026. Återhämtningen fördröjs av störningar i handeln och på finansmarknaderna, något som bedöms påverka

Sverige extra mycket på grund av den öppna ekonomin. BNP-tillväxten väntas bli 1,1 procent 2025 och öka till 1,6 procent 2026.

Inflationen beräknas ligga något över 2 procent under 2025, men sjunka under 2026 som en följd av en svag efterfrågan, begränsade löneökningar och lägre importpriser. Arbetsmarknaden väntas förbli svag 2025 med en arbetslöshet på 8,7 procent, men väntas förbättras något 2026. Dock väntas den strukturella arbetslösheten förbli hög på grund av utbildnings- och kompetensbrister.

Privat konsumtion hålls tillbaka av osäkerhet, men väntas ta fart 2026 när hushållen minskar sitt sparande. Investeringarna, särskilt inom utrustning, förblir svaga medan bostadsbyggandet bottnar.

Offentliga finanser väntas förbättras gradvis. Underskottet i de offentliga finanserna låg på 1,5 procent av BNP 2024 och väntas bli detsamma 2025, men minska till 0,8 procent 2026 i takt med ökade skatteintäkter. Den offentliga bruttoskulden väntas förbli stabil mellan 33 och 34 procent av BNP.

OECD:s Economic Outlook, maj/juni 2025

Kraftigt ökade handelshinder, stramare finansiella villkor, ett försvagat företags- och konsumentförtroende samt politisk osäkerhet bedöms utgöra stora risker för den globala tillväxten. Inflationen bedöms kunna bli mer långvarig än väntat, särskilt om inflationsförväntningarna stiger. Samtidigt som ett avskaffande av nya handelshinder skulle kunna främja tillväxten och minska inflationstrycket.

Prognosen är att global BNP växer med 2,9 procent 2025 och 2026. Det är en nedrevidering med 0,2 respektive 0,1 procentenheter jämfört med vad man tidigare trodde. Den globala BNP-tillväxten väntas därmed avta från 3,3 procent 2024 till 2,9 procent 2025 och 2026 (förutsatt att tullnivåerna från mitten av maj består). Nedgången är främst koncentrerad till USA, Kanada, Mexiko och Kina, medan andra ekonomier väntas påverkas i mindre grad. Inflationen inom OECD väntas bli något högre fram till 2026 än tidigare beräknat. Prognosen för 2025 har justerats upp till 4,2 procent (från 3,7 procent i december), och till 3,2 procent för 2026 (från tidigare 2,9 procent).

Prognosen för Sverige är att BNP växer med 1,6 procent 2025 och med 2,3 procent 2026. Hushållens konsumtion och företagsinvesteringar bedöms fortfarande tyngas av en osäkerhet. Den privata konsumtionen väntas dock återhämta sig gradvis i takt med stigande reala inkomster och en förbättrad arbetsmarknad. Inflationen väntas stabiliseras nära målet. Riskerna bedöms fortfarande vara nedåtriktade, särskilt vid ökade handelshinder eller om efterfrågan från handelspartner försvagas ytterligare. Å andra sidan bedöms ett oväntat snabbt fall i hushållens sparande kunna ge en starkare återhämtning.

Finanspolitiska rådets rapport Svensk finanspolitik 2025

Den 14 maj 2025 publicerade Finanspolitiska rådet sin rapport Svensk finanspolitik 2025. Nedan redovisas en kort sammanfattning av rapportens nio kapitel.

Det finanspolitiska ramverket

Rådet anser att regeringens beslut att inte nå överskottsmålet 2025 på grund av det exceptionella stödet till Ukraina är rimligt, eftersom avvikelsen bedöms vara tillfällig. Däremot är rådet kritiskt till att stödet undantagits från den ordinarie budgetprocessen, vilket kan undergräva principen om en samlad prövning av alla åtgärder. Rådet menar att trovärdigheten hade stärkts om regeringen hade förankrat detta med oppositionen och tydligare markerat att det rörde sig om ett tillfälligt undantag. Vidare anser rådet att regeringens redogörelse för hur överskottsmålet ska återuppnås är otillräcklig, och man kritiserar även de föreslagna höjningarna av utgiftstaken för 2025 och 2026, som bedöms som onödiga eftersom utrymmet redan fanns för att finansiera Ukrainastödet. Rådet bedömer att den finanspolitiska inriktningen i budgetpropositionen för 2025 var neutral, vilket var rimligt med hänsyn till stabiliseringspolitiken. Dock hade det svaga konjunkturläget eventuellt kunnat motivera en mer expansiv finanspolitik, eftersom Ukrainastödets effekt på den inhemska efterfrågan sannolikt var begränsad. Rådet framhåller att samspelet mellan finans- och penningpolitik behöver förbättras och att regeringen och Riksbanken bör analysera förändringar i utgifter och skatter mer systematiskt, snarare än att enbart fokusera på storleken på reformutrymmet.

Finansiering av ökade försvarsutgifter

Rådet är kritiskt till regeringens aviserade finansieringsmodell för uppbyggnaden av försvaret. Rådets grundsyn är att permanenta ökningar av utgifter inte ska lånefinansieras, vare sig på kort eller lång sikt. Lånefinansiering innebär att finansieringsbördan skjuts på framtiden. Det är därför inte lämpligt att avstå från att prioritera bland utgifter och skattehöjningar under nuvarande och nästa mandatperiod. Rådet bedömer det som fullt möjligt att utan ökad upplåning finansiera en ökning av försvarsutgifterna till 3–4 procent av BNP till 2030. Rådet anser att regeringens finansieringsmodell kommer att innebära ett avsteg från den parlamentariska överenskommelsen om ett balansmål fr.o.m. 2027. Även om rådet anser att de ökade försvarsutgifterna inte motiverar avsteg från balansmålet bedöms det viktigt att det finns en bred politisk konsensus kring att avsteg behövs, och att en ny överenskommelse träffas. Det bedöms som viktigt att överenskommelsen tydligt beskriver hur ramverket ska tillämpas fram till 2034 och därmed möjliggör uppföljning och ansvarsutkrävande.

Kommunsektorns ekonomi – lägesbild och framtid

Rådet konstaterar att kommunernas ekonomi i genomsnitt har varit relativt god de senaste årtiondena, vilket förklaras av god resurshantering och en sänkt ambitionsnivå. Samtidigt ser rådet stora skillnader mellan kommuner; små glesbygdskommuner har ofta svårt att klara ekonomin trots högre skattesatser. Därför stöder rådet de förändringar i utjämningsystemet som föreslagits av den parlamentariska kommittén som utrett systemet, och anser att staten bör hjälpa små och krympande kommuner att anpassa sina verksamheter, exempelvis genom en ny kommundelegation. För regionerna är läget mer enhetligt negativt; nästan alla haft ekonomiska problem trots höjda skatter. De ökade kostnaderna beror främst på en åldrande befolkning och högre ambitioner inom sjukvården, där medicinska framsteg har lett till både bättre vård och högre kostnader. Samtidigt finns tecken på ineffektivitet, bl.a. att vårdpersonal ägnar mer tid åt administration och att patientkontakterna minskat, samtidigt som antalet administratörer ökat. Rådet ser positivt på att regeringen skapat en effektivitetsdelegation och att ESV granskar administrationens kostnader. Framöver förutser rådet ökade krav på vård och skola, vilket kan leda till kostnadsökningar, särskilt för regionerna. Rådet avråder från att täcka dessa ökningar med högre kommunala och regionala skatter på arbete, eftersom detta skulle innebära stora samhällsekonomiska kostnader. I stället betonar rådet behovet av att se över ansvarsfördelningen, organisationen och finansieringen inom kommunerna och regionerna.

EU:s nya finanspolitiska ramverk

Rådet anser att revideringen av EU:s finanspolitiska ramverk syftar till att förenkla reglerna och göra dem mer anpassade till dagens ekonomiska förhållanden, även om resultatet blivit mer flexibelt snarare än enklare. För Sverige väntas liten direkt påverkan, eftersom landets egna regler redan uppfyller EU:s krav. Rådet anser att den svenska finanspolitiken även i fortsättningen bör styras av saldomålet och skuldankaret. Reformen stärker också Finanspolitiska rådets roll, särskilt i att bedöma regeringens makroprognoser. Rådet välkomnar denna förändring, men kritiserar att regeringarnas svar på tidigare rekommendationer varit selektiva och ibland bristfälliga. Förhoppningen är att de nya EU-reglerna ska leda till högre ambitionsnivåer hos framtida svenska regeringar.

Vad är en reform?

Rådet anser att regeringens fokus på ”reformutrymmet” har ett begränsat informationsvärde. Rådet framhåller att beskrivningen av olika åtgärder i de ekonomiska propositionerna behöver förbättras och föreslår tre principer för ökad tydlighet:

1. Redovisa nettot av utgifts- eller intäktsreformer.
2. Visa den reala utvecklingen i förhållande till prisökningar.

3. Visa den reala utvecklingen i förhållande till BNP eller tidigare nivåer.

Konjunktorens effekt på individers ekonomi

Rådet anser att konjunktorens påverkan på individers inkomster är viktig att belysa, inte bara utifrån ett makroperspektiv. De som har lägst och högst inkomster påverkas mest; arbetsinkomster för låginkomsttagare följer BNP-tillväxten nära, medan kapitalinkomster för höginkomsttagare varierar ännu mer. Rådet framhåller att skatte- och transfereringssystemen, de automatiska stabilisatorerna, dämpar inkomstvariationerna effektivt, särskilt genom höga marginalskatter för dem som har höga inkomster. Störst inkomstvariation drabbar arbetslösa utan inkomstbaserad arbetslöshetsersättning.

Finanspolitikens inriktning – en ny indikator

Rådet anser att finanspolitikens roll i stabiliseringspolitiken har blivit viktigare och att det finns behov av att förbättra analysen av dess effekter. Traditionellt har förändringar i det strukturella sparandet använts som mått på finanspolitikens påverkan på konjunkturen, men rådet föreslår en ny s.k. disaggregerad indikator. Enligt rådet kan denna nya metod förbättra kommunikationen om finanspolitiken och dess samspel med penningpolitiken. Rådet hoppas därför att regeringen och andra berörda aktörer ska bidra till att vidareutveckla och använda indikatorn.

Hållbarhetsberäkningar – metoder och användningsområden

Rådet är kritiskt till regeringens nuvarande hållbarhetsberäkningar för de offentliga finanserna och menar att deras funktion i dagsläget är oklar. Detta beror bl.a. på att beräkningarna inte tar hänsyn till beslutade saldomål och att vissa antaganden är orealistiska. Rådet rekommenderar att regeringen i stället använder KI:s antaganden.

Sveriges Kommuner och Regioners ekonomirapport, maj 2025

I rapporten konstateras att kommunsektorns ekonomiska förutsättningar förbättras, men att osäkerheten i omvärlden fortfarande håller tillbaka tillväxten. Skillnaderna mellan olika kommuner är stora, och regionerna har svårt att nå ett positivt ekonomiskt resultat. De senaste årens ekonomiska påfrestningar har enligt rapporten urholkat skatteunderlaget och köpkraften, vilket bedöms påverka både kortsiktiga och långsiktiga möjligheter att finansiera nödvändiga investeringar.

Demografiska förändringar, som ett minskat antal barn och en kraftig ökning av äldre, särskilt de över 85 år, bedöms påverka förutsättningarna för välfärden. Kommunerna väntas göra ett överskott på 17 miljarder kronor under 2025, en liten ökning jämfört med året innan, men det finns stora skillnader mellan kommunerna. Små kommuner, särskilt de med färre än 10 000 invånare, bedöms stå inför de största utmaningarna.

Samtidigt pekar rapporten på stora investeringsbehov, inte minst inom vatten och avlopp, klimatanpassning och civil beredskap. Över 70 procent av kommunerna planerar att öka sina investeringar. Av rapporten framgår vidare att regionerna har haft stora påfrestningar de senaste åren och att de väntas gå ungefär plus minus noll i år. Kostnadsökningar inom exempelvis läkemedel bedöms vara pådrivande faktorer.

SKR efterlyser långsiktiga planeringsförutsättningar, med generella och värdesäkrade statsbidrag. Enligt SKR behöver staten ta ett tydligare ansvar och föra en bättre dialog med kommuner och regioner, särskilt i frågor som rör skolan där styrningen varit för detaljerad och splittrad.

1.5 Utskottets ställningstagande

Den ekonomiska utvecklingen

Efter att den ekonomiska vårpropositionen lämnades till riksdagen har USA höjt tullarna på varor från nästan alla länder. Utskottet konstaterar att osäkerheten och oförutsägbarheten är stor kring handelspolitiken och den ekonomiska utvecklingen. Högre tullar väntas leda till en lägre efterfrågan från bl.a. USA, och en större osäkerhet väntas dämpa investeringarna och konsumtionen. Den lågkonjunktur som svensk ekonomi befinner sig i väntas som en följd av detta bli mer utdragen än vad som bedömdes i 2025 års ekonomiska vårproposition. Regeringens aktuella prognos är att BNP i Sverige växer med 1,9 procent 2025 och med 2,3 procent 2026, vilket är en nedrevidering med 0,3 respektive 0,5 procentenheter jämfört med prognosen i den ekonomiska vårpropositionen. Den lägre tillväxten väntas leda till att arbetslösheten blir 8,7 procent 2025 och 8,4 procent 2026, en ökning med 0,1 respektive 0,2 procentenheter, jämfört med prognosen i den ekonomiska vårpropositionen. Svensk ekonomi fortsätter därmed att präglas av en lågkonjunktur och en ökad arbetslöshet. Utskottet noterar också att många andra prognosinstitut reviderat ned sina prognoser över bl.a. tillväxt och arbetslöshet i förhållande till sina tidigare bedömningar.

Den ekonomiska politiken och budgetpolitiken

Den ekonomiska osäkerheten och oförutsägbarheten är stor samtidigt som svensk ekonomi fortsätter att präglas av lågkonjunktur, ökad arbetslöshet och ett försämrat säkerhetspolitiskt läge. Vidare har våld och otrygghet brett ut sig i samhället, företagen har fått ökade kostnader och hushållen är ekonomiskt pressade. De politiska prioriteringarna bör därför som regeringen anför i den ekonomiska vårpropositionen främja tillväxt, välfärd och säkerhet genom reformer och investeringar som bygger Sverige rikare och tryggare. Utskottet delar regeringens bedömning att den ekonomiska politiken bör fokusera på tre områden: att stärka hushållen och stötta återhämtningen, att återupprätta

arbetslinjen och pressa ned arbetslösheten samt att öka tillväxten och investeringarna.

För det första ska politiken fortsätta att stärka hushållens köpkraft och återställa den till tidigare nivåer. Utöver tidigare skattesänkningar på arbete och drivmedel ska politiken inriktas på att pressa ned matpriserna genom att stärka konkurrensen mellan företag.

För det andra ska arbetslösheten pressas ned med en kombination av reformer, t.ex. fler korta yrkesinriktade utbildningar och kostnadseffektiva arbetsmarknadspolitiska insatser som subventionerade anställningar som gynnar kompetensförsörjningen i ekonomin och förbättrar matchningen. Utskottet välkomnar också att regeringen avser att lägga om integrationspolitiken så att den blir mer kravbaserad samtidigt som den frivilliga återvandringen stimuleras och ökas. För att få fler i arbete ska också arbetslinjen återupprättas genom en bidragsreform i tre delar – ett bidragstak, en successiv kvalificering till välfärden och ett aktivitetskrav – så att det alltid lönar sig att arbeta. Som regeringen anför behöver incitamenten att återgå i arbete stärkas, och därför bör arbetslöshetsförsäkringen reformeras med en tydligare nedtrappning av ersättningen. När det gäller den konjunkturella arbetslösheten anser utskottet i likhet med regeringen att den ska fortsätta att mötas med åtgärder som stöttar aktiviteten i ekonomin och får fart på tillväxten.

Som regeringen anför behöver också incitamenten att göra en extra ansträngning och att utveckla sin kompetens bli starkare och principen om hälften kvar bör gälla, dvs. löntagare bör åtminstone få behålla hälften av en löneökning efter skatt. Som Skatteutskottet anför i sitt yttrande är skattepolitiken en central del av den ekonomiska politiken. Skatterna ska finansiera offentliga utgifter på ett robust och rättssäkert sätt samtidigt som de ska skapa goda förutsättningar för en hög sysselsättning och tillväxt. Skattereglerna ska vara generella, tydliga och enkla.

För det tredje ska politiken inriktas på att underlätta investeringar och främja tillväxt i Sverige. En växande ekonomi är en förutsättning både för en god välfärd och för att kunna finansiera den uppbyggnad av försvaret som Sverige står inför. Som regeringen anför gynnas den svenska ekonomin av en ökad tillväxt i Europa. Utskottet välkomnar därför att regeringen avser att arbeta för att EU ska bli mer konkurrenskraftigt genom att fokusera på reformer som gynnar sparande, investeringar och en väl fungerande kapitalmarknad. För att Sverige ska fortsätta vara ett attraktivt land för forskning och innovation ska politiken också som regeringen föreslår inriktas på att ytterligare förbättra företagens skattevillkor, rensa upp bland komplicerade regler som drabbar företagare och upprätta ett skattesystem som i ännu högre grad uppmuntrar till företagande, egen ansträngning och investeringar i Sverige. En god tillgång till energi är också en viktig förutsättning för tillväxt. Utskottet noterar den process som regeringen påbörjat för att ny kärnkraft ska kunna byggas. En politisk inriktning som utskottet menar kommer att förbättra förutsättningarna för den svenska

konkurrenskraften och underlätta klimatomställningen. Takten i klimatomställningen ska fortsätta att hållas uppe, bl.a. genom Industriklivet och Klimatklivet.

Även produktiviteten i Sverige behöver stärkas och utskottet delar regeringens bedömning att det bör ske genom bl.a. arbetsmarknadspolitiska åtgärder, investeringar för ett mer dynamiskt näringsliv och genom att återupprätta en stark kunskapsskola.

Politiken ska vidare fortsätta att inriktas på reformer mot den organiserade brottsligheten, bl.a. genom ökade resurser, bättre verktyg och en utbyggnad av Kriminalvården. Sverige ska också fortsätta stödja Ukraina så länge det behövs.

Utskottet konstaterar att Sverige står på en stabil ekonomisk grund och att regeringen har möjlighet att vid behov agera ytterligare.

När det gäller motionsyrkanden om att Sverige ska införa euron som valuta konstaterar utskottet att Sverige inte deltar i EU:s valutaunion och att det får ses mot bakgrund av att det svenska folket vid en folkomröstning i september 2003 röstade nej till att införa euron som valuta. Ett initiativ till en omprövning av det ställningstagandet bör vila på en stark folklig förankring. Utskottet anser att frågan inte är aktuell för närvarande.

Offentliga finanser och det finanspolitiska ramverket

Utskottet konstaterar att den osäkerhet som omgärdar den ekonomiska utvecklingen även gör att bedömningen av de offentliga finanserna omges av osäkerhet. Därför kan det enligt utskottet inte uteslutas att den avvikelse mot överskottsmålet som regeringen redovisar i den ekonomiska vårpropositionen blir större och att återgången mot målet tar längre tid än enligt regeringens bedömning i propositionen.

När det gäller regeringens motivering till avvikelserna hänvisar utskottet till sina uttalanden i samband med beredningen av budgetpropositionen för 2025 om att det under de exceptionella omständigheterna, med Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina, är motiverat med en avvikelse (bet. 2024/25:FiU1). Utskottet noterar att både Finanspolitiska rådet och Riksrevisionen anser att regeringens beskrivning av återgången mot överskottsmålet är för knapphändig. Utskottet noterar att regeringens strävan att öka tydligheten och transparensen i de ekonomiska propositionerna även inkluderar planen för återgång till målnivån vid en eventuell avvikelse från överskottsmålet (skr. 2024/25:120). När det gäller det som Finanspolitiska rådet framför om finansieringen av försvarsuppbyggnaden och dess konsekvenser för målpuppfyllelsen noterar utskottet att de diskussioner regeringen för i frågan med övriga riksdagspartier också inbegriper hanteringen av försvarsuppbyggnaden i relation till det finanspolitiska ramverket. I detta sammanhang finner utskottet anledning att framhålla sin sedan länge väl kända ståndpunkt om att det finanspolitiska ramverket är av fundamental betydelse

för en långsiktigt hållbar finanspolitik och att tillämpningen av ramverket alltid kommer att vara helt avgörande för dess effektivitet.

Öppenhet och tydlighet är en del av det finanspolitiska ramverket. Mot den bakgrunden vill utskottet återigen påminna om vikten av att regeringen tydligare motiverar sin principiella syn på hur utgiftstaket sätts i förhållande till överskottsmålet och diskuterar vad den tänkta utgiftsutvecklingen innebär för överskottsmålet och skattepolitiken (bet. 2024/25:FiU1). Utskottet noterar att regeringen i sitt svar på Riksrevisionens granskning av tillämpningen av det finanspolitiska ramverket instämmer i att redovisningen av utgiftstakets nivå till viss del kan utvecklas (skr. 2024/25:120). I den ekonomiska vårpropositionen konstaterar regeringen att utgiftstakets nivå för 2028 motsvarar 27,3 procent av potentiell BNP och att det är en högre andel än 2027. Om detta är ett uttryck för en plan mot en önskvärd utgiftskvot framgår dock inte. Utskottet konstaterar att de offentliga utgifternas andel av BNP ger viktig information om politikens inriktning och att det vore värdefullt med mer information om hur regeringen ser på de offentliga utgifternas framtida utveckling. Utskottet kommer att få möjlighet att återkomma i frågan när utgiftstaket för 2028 ska beslutas av riksdagen i höst.

Med anledning av återkommande rekommendationer från både Riksrevisionen och Finanspolitiska rådet om att förbättra jämförelsen av prognosen för det strukturella sparandet kan utskottet konstatera att prognosjämförelserna i den ekonomiska vårpropositionen fortfarande förefaller vara i princip oförändrade jämfört med redovisningen i budgetpropositionen för 2025. Utskottet vill i det sammanhanget framhålla betydelsen av att regeringen trots de svårigheter som är förknippade med prognosjämförelser fortsätter sitt arbete med att utveckla redovisningarna. Utskottet noterar också att det i betänkandet Från överskottsmål till balansmål (SOU 2024:76) lämnas förslag på skärpta krav när det gäller prognosjämförelser och prognosutvärderingar i enlighet med EU:s direktiv med krav på medlemsstaternas budgetramverk.

När det gäller motionsförslag om att se över det finanspolitiska ramverket och att införa en modell med en statlig investeringsbudget som gör skillnad på investeringar och driftskostnader har utskottet inte för avsikt att ta några initiativ i frågan. Utskottet konstaterar att några sådana förslag inte heller lämnades av den parlamentariska kommittén som hade i uppgift att göra översynen av nivån på målet för den offentliga sektorns finansiella sparande.

Ändringar i det finanspolitiska ramverket

I propositionen ställer sig regeringen bakom förslagen och bedömningarna i betänkandet Från överskottsmål till balansmål (SOU 2024:76). Regeringen ansluter sig därmed till den breda parlamentariska uppslutningen i Kommittén om översyn av nivån på målet för den offentliga sektorns finansiella sparande om att övergå från ett överskottsmål på en tredjedels procent av BNP till ett balansmål, att förstärka uppföljningen av målet för det offentliga finansiella

sparandet och att förtydliga finanspolitikens konjunkturstabiliserande roll. Utskottet välkomnar detta.

Liksom utskottet anförde när systemet för återkommande översyner av målnivån infördes 2017 (bet. 2016/17:FiU20) gagnas trovärdigheten för målet genom ett förutsebart och brett politiskt förankrat system för sådana översyner av målet. Att rutinen för första gången följts enligt den modell med översyn varannan mandatperiod som lades fast efter överskottsmålsutredningen 2016 (SOU 2016:67) innebär också att en regelbunden översyn av målet för den offentliga sektorns finansiella sparande nu ingår som en självklar del i tillämpningen av det finanspolitiska ramverket. Det är enligt utskottet en styrka och borgar för en långsiktigt hållbar finanspolitik även framöver. Regeringen återkommer med de skarpa förslagen med anledning av kommitténs förslag i budgetpropositionen för 2026 och kommer sedan också att till riksdagen överlämna en uppdaterad s.k. ramverksskrivelse där gällande finanspolitiska regler och riktlinjer presenteras samlat.

Med anledning av utredningens förslag om att Finanspolitiska rådet ska publicera en bedömning av de prognoser som regeringen redovisar i budgetpropositionen vill utskottet påminna om processen för riksdagens beredning av regeringens budgetförslag och det underlag budgetberedningen grundar sig på. När regeringen lämnat budgetpropositionen i mitten av september pågår riksdagens budgetprocess fram till och med mitten på december. Samtliga 15 utskott är involverade i beredningen av regeringens budgetförslag och statens budget beslutas genom 28 beslut (det s.k. rambeslutet och sedan ett beslut för vart och ett av de 27 utgiftsområdena). Grunden för regeringens förslag till anslag och inkomstberäkning fördelad på inkomstittlarna är regeringens ekonomiska prognos i budgetpropositionen. Oppositionspartierna formulerar sina alternativa budgetförslag med regeringens prognoser som grund. Därmed kan riksdagens budgetberedning handla om de politiska skiljelinjerna i budgetpolitiken och inte handla om ekonomiska prognoser som eventuellt skiljer sig åt. För att kunna uppfylla det grundläggande syftet med riksdagens budgetprocess, dvs. att ställa alternativa politiska förslag mot varandra, paket mot paket, vore det olyckligt om det under riksdagens beredning skulle presenteras en ny prognos som riktar fokus från de politiska skiljelinjerna i budgetpolitiken. Att budgetalternativen vilar på samma grund är helt centralt i riksdagens budgetprocess. Det är inte heller vare sig möjligt eller lämpligt för riksdagen att mitt under sin budgetberedning räkna om utgifts- och inkomstsidan på grundval av eventuellt nya ekonomiska prognoser. Om Finanspolitiska rådets bedömning av de makroekonomiska prognoserna i budgetpropositionen inte kan redovisas i sådan tid att de inte hindrar riksdagens budgetprocess är det enligt utskottet bättre om rådets bedömning redovisas efter att riksdagen fattat det sista av sina 28 budgetbeslut.

Finansutskottet tillstyrker propositionens riktlinjer

Sammanfattningsvis tillstyrker utskottet propositionens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Riktlinjerna syftar till att ange politikens inriktning inför budgetpropositionen för 2026. De alternativa förslag till riktlinjer som lämnats i följdmotioner avstyrks liksom de motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2024/25 som utskottet också behandlar i betänkandet.

2 Riksrevisionens rapport om tillämpningen av det finanspolitiska ramverket 2024

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna.

Bakgrund

Riksrevisionen publicerade i december 2024 granskningsrapporten Regeringens tillämpning av det finanspolitiska ramverket 2024 (RiR 2024:25). I rapporten granskas om regeringen utformade och redovisade finanspolitiken i de ekonomiska propositionerna under 2024 i enlighet med det finanspolitiska ramverket. Den 15 april 2025 överlämnade regeringen sin skrivelse med anledning av granskningsrapporten till riksdagen (skr. 2024/25:120). I skrivelsen redovisar regeringen sin bedömning av de iakttagelser och rekommendationer som Riksrevisionen presenterar i sin rapport. Inga följdmotioner har lämnats med anledning av regeringens skrivelse.

Skrivelsen

Överskottsmålet och planen för återgång till målet

Riksrevisionen framhåller att stödet till Ukraina inte har genomgått en sedvanlig budgetprövning och prioritering och att regeringens hantering av stödet därför inte är förenligt med det finanspolitiska ramverket. Samtidigt konstaterar Riksrevisionen att hanteringen av Ukrainastödet har brett stöd i riksdagen. Riksrevisionen anser vidare att regeringens redogörelse i budgetpropositionen för återgången mot överskottsmålet är för kortfattad. Riksrevisionen rekommenderar regeringen att tydliggöra planen för återgång till målet. Om planen inte omfattar åtgärder utöver den automatiska budgetförstärkningen, anser Riksrevisionen att innebörden av denna budgetförstärkning behöver framgå.

Regeringen anser till skillnad från Riksrevisionen att hanteringen av stödet till Ukraina är förenlig med det finanspolitiska ramverket och hänvisar till skrivningarna i den senaste ramverksskrivelsen (skr. 2017/18:207). Regeringen konstaterar att man i budgetpropositionen för 2025 i enlighet med det finanspolitiska ramverket har motiverat avvikelsen och att man inte har gjort något undantag från ramverket. Vidare har stödet till Ukraina inkluderats i beräkningen av det strukturella sparandet för att värna grundprincipen i ramverket att alla inkomster och utgifter ska ingå i uppföljningen av överskottsmålet. Regeringen avslutar med att konstatera att den ständigt strävar efter att öka tydligheten och transparensen i redovisningen av finanspolitiken.

Jämförelsen av prognosen för strukturellt sparande

Riksrevisionen anser att det är angeläget att regeringen arbetar för att förstärka beskrivningen och siffrsättningen av de olika förklaringarna till att prognoserna för strukturellt sparande skiljer sig från andra prognosmakares bedömning. Riksrevisionen rekommenderar att regeringen förbättrar jämförelsen av prognosen för det strukturella sparandet, främst i förhållande till KI:s och ESV:s prognoser.

Regeringen välkomnar Riksrevisionens syn på betydelsen av prognosjämförelser. Mot bakgrund av att Riksrevisionen i tidigare rapporter har lämnat liknande rekommendationer har regeringen utvecklat redovisningen av prognosjämförelserna. Regeringen arbetar löpande med att se över om det går att ge en mer detaljerad analys utan att det gör texterna i de ekonomiska propositionerna för svåra att förstå för gemene man.

Analysen av kommunernas och regionernas balanskrav

Riksrevisionen konstaterar att regeringens bakåtblickande uppföljning av balanskravsresultatet i kommunerna och regionerna uppfyller kraven på en transparent redovisning och att redovisningen av den framåtblickande utsikten för det kommunala balanskravet är tydlig i de ekonomiska propositionerna 2024. Riksrevisionen anser dock att det i det aktuella läget hade varit önskvärt med en fördjupad framåtblickande redogörelse för de ekonomiska skillnaderna mellan kommuner och regioner. Riksrevisionen rekommenderar därför regeringen att komplettera uppföljningen av kommunsektorns balanskrav med en separat redovisning för kommuner respektive regioner.

Regeringen instämmer i Riksrevisionens bedömning att förutsättningarna skiljer sig åt mellan kommuner och regioner inom kommunsektorn. Regeringen har förståelse för att en komplettering av redovisningen skulle bidra till förståelsen för regeringens bedömning av de kommunala finanserna nu och framöver. Regeringen anser att en framåtblickande, fördjupad analys fördelad på kommuner respektive regioner är behäftad med stora mått av osäkerhet. Dessutom följs det kommunala balanskravet upp inom ramen för det finanspolitiska ramverket, där balanskravet understöder överskottsmålet. Ur det perspektivet är det balanskravet på aggregerad nivå som är av betydelse. Regeringen anser därför att det inte är motiverat att redovisa en fördjupad, framåtblickande redogörelse för de ekonomiska skillnaderna mellan kommuner och regioner.

Utgiftstaket

Riksrevisionen bedömer att regeringens föreslagna höjning av nivån på utgiftstaket 2025 och 2026 inte hade behövts, även om det inte finns formella hinder för att höja taken. Riksrevisionen anser vidare att regeringens redovisning av vilka faktorer som varit styrande för nivån på utgiftstaket för det tredje tillkommande budgetåret, dvs. 2027, är bristfällig. Riksrevisionen har tidigare kritiserat regeringen för att vara otydlig i sin syn på det offentliga

åtagandet och vad som är en rimlig nivå för skatteuttaget på längre sikt. Även om redovisningen har förbättrats något i budgetpropositionen för 2025 bedömer Riksrevisionen att det fortfarande är svårt att utläsa regeringens syn på vad som är en rimlig nivå för skatteuttaget på längre sikt.

Regeringen anser, till skillnad från Riksrevisionen, att höjda nivåer på utgiftstaket 2025 och 2026 var motiverade. Regeringen anser att fortsatt stöd till Ukraina är väsentligt samtidigt som andra utgiftsreformer fortsatt behövs. Därför fanns det enligt regeringen finanspolitiska skäl att höja utgiftstaket för 2025 och 2026. Regeringen delar delvis Riksrevisionens bedömning att redovisningen av vilka överväganden regeringen har gjort när det gäller den föreslagna nivån på utgiftstaket kan utvecklas. Däremot anser regeringen att det är svårt att exakt redovisa vilka faktorer som varit styrande för föreslagna utgiftstaksnivåer eftersom det är politiska beslut som inte går att reducera till en beräkning enligt en i förväg bestämd formel. Regeringen framhåller också att utgiftstaket inte bör betraktas som ett utgiftsmål.

Förslagen till ändringar i statens budget

Riksrevisionen bedömer att transparensen i de ändringsbudgetar som lämnades till riksdagen under 2024 var godtagbar men att det finns förbättringspotential. Riksrevisionen rekommenderar regeringen att vid förslag om ändringar i statens budget förtydliga skälen till att förslag lämnas i en sådan proposition och att redovisa förslagens finansiering ytterligare.

Regeringen instämmer i Riksrevisionens bedömning att propositioner med förslag till ändringar i statens budget ska vara transparenta. Regeringen anser däremot inte att det finns anledning att utveckla motiveringarna till sådana ändringar ytterligare. Förslag till ändringar i statens budget avser ofta brådskande åtgärder som inte kunde förutses i budgetpropositionen och som måste vidtas under innevarande år. Därför finns det inte alltid möjlighet att lämna omfattande redovisningar av bakgrunden till sådana förslag. Regeringen konstaterar vidare att den i samtliga propositioner med förslag till ändringar informerar om förutsättningarna för dem. För de förslag som ingår i en sådan proposition har regeringen bedömt att dessa förutsättningar är uppfyllda, och det behöver därmed inte anges explicit för varje enskild post. Regeringen anger vidare i skrivelsen att anslagsökningarna finansieras i den utsträckning regeringen bedömer det vara motiverat. I sammanhanget nämner regeringen också att riksdagen har fattat beslut baserat på informationen i samtliga förslag till ändringar i statens budget som lämnades under 2024 och att finansutskottet inte har fört fram några synpunkter som tyder på att propositionerna behöver utvecklas ytterligare.

Regeringens åtgärder med anledning av Riksrevisionens iakttagelser och rekommendationer

Regeringen konstaterar att tydlighet och transparens är bärande delar i det finanspolitiska ramverket och bidrar till att finanspolitiken blir mer

förutsägbar. Regeringen anger i skrivelsen att den ständigt strävar efter att öka tydligheten och transparensen i de ekonomiska propositionerna i den riktning som Riksrevisionen rekommenderar. Det inkluderar planen för återgång till målnivån vid en eventuell avvikelse från överskottsmålet, prognosjämförelser av strukturellt sparande och motiveringen till förslagen till utgiftstak för det tredje tillkommande året.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar att regeringen i skrivelsen anger att man strävar efter att öka tydligheten och transparensen i de ekonomiska propositionerna i den riktning som Riksrevisionen rekommenderar. Utskottet noterar att regeringen anger att arbetet inkluderar såväl planen för återgång till målnivån vid en eventuell avvikelse från överskottsmålet och prognosjämförelser gällande strukturellt sparande som motiveringen till förslagen till utgiftstak för det tredje tillkommande året. Utskottet hänvisar i övrigt till sitt ställningstagande i kapitel 1 Riktlinjer för den ekonomiska politiken.

Reservationer

1. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken, punkt 1 (S)

av Mikael Damberg (S), Björn Wiechel (S), Ingela Nylund Watz (S), Eva Lindh (S) och Peder Björk (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner Socialdemokraternas förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken i enlighet med vad som anförs i reservationen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3415 av Magdalena Andersson m.fl. (S) och
avslår proposition 2024/25:100 punkt 1 och motionerna
2024/25:91 av Magnus Jacobsson (KD),
2024/25:346 av Markus Kallifatides (S),
2024/25:1640 av Anders Karlsson (C),
2024/25:2382 av Jesper Skalberg Karlsson och Johan Hultberg (båda M),
2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 20 och 21,
2024/25:2627 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 36,
2024/25:2629 av Rasmus Ling (MP) yrkandena 1 och 2,
2024/25:3413 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V),
2024/25:3417 av Daniel Helldén m.fl. (MP) och
2024/25:3420 av Martin Ådahl m.fl. (C).

Ställningstagande

Sverige befinner sig i ett osäkert ekonomiskt läge. Rysslands invasion av Ukraina har förändrat förutsättningarna för vår säkerhet, och den amerikanska administrationen har gått ifrån den regelbaserade världsordning som länge tjänat USA, Sverige och Europa väl, samtidigt som ett tullkrig har brutit ut. Utvecklingen i Sverige går åt fel håll – hushållen blir fattigare, tillväxten är låg och arbetslösheten är rekordhög. Med en annan politik hade Sverige haft ett bättre utgångsläge för att hantera det ekonomiska läget. Samtidigt försvagas vår gemensamma välfärd – skattesänkningar för de allra rikaste går hand i hand med nedskärningar i vården och skolan och vinstjakten tillåts fortsätta. Dessutom drabbar gängvåldet allt fler.

Den ekonomiska politiken behöver en annan inriktning än den regeringen föreslår. Den behöver inriktas på reformer som skapar ett rikare och rättvisare Sverige och som sätter vanligt folk främst. För att vända den svaga konjunkturen och stärka tillväxten i Sverige bör politiken inriktas på åtgärder

som ökar köpkraften för dem som har lägst inkomster och som stärker byggsektorn, bl.a. i form av en mer rättvis skattesänkning, höjt barnbidrag, förlängt och förstärkt tilläggsbidrag till barnfamiljer med bostadsbidrag, höjt bostadstillägg för pensionärer, statliga byggstimulanser och statliga byggkrediter.

Vidare är välfärden underfinansierad och politiken bör därför inriktas på ett systemskifte där de generella statsbidragen till kommunsektorn räknas upp i takt med inflationen samtidigt som den demokratiska kontrollen över välfärden tas tillbaka så att skattepengar som ska gå till skolbarn och sjukvård inte går rakt ned i riskkapitalisters och kriminellas fickor. Vidare behövs det ett nytt angreppssätt för att bryta nyrekryteringen till gängkriminalitet, bl.a. genom att fortsätta skärpa straffen, stärka polisen och uppdatera lagstiftningen. För att jobben ska bli fler behövs en offensiv näringspolitik som krokarm med näringslivet i särskilt viktiga frågor för Sveriges konkurrenskraft. Systemet för korttidsarbete bör också förstärkas så att Sverige blir mer konkurrenskraftigt i förhållande till sina grannländer.

Som en följd av ett nytt geopolitiskt läge bör en ökad frihandel liksom våra egna strategiska intressen värnas. Europa och Sverige behöver ta ett större ansvar för forskning och utveckling av strategiskt viktiga tekniker, varför politiken bör inriktas på att inrätta en fond för att attrahera ledande forskare till Sverige inom områden som AI, digitalisering, batteriproduktion, livsvetenskap (lifescience) och telekom.

Politiken bör också inriktas på att inrätta en ny och omfattande totalförsvarsfond för att snabbt och effektivt få på plats de resurser som behövs för att rusta Sveriges totalförsvar. Fonden ska finansieras genom lån och användas för att tidigarelägga investeringar och snabba på utbyggnaden av både militärt och civilt försvar – utan att det försvagar Sveriges samlade motståndskraft. Sveriges goda statsfinanser gör det möjligt att inrätta fonden. Det är viktigt att Sverige har goda statsfinanser även framåt. De löpande kostnaderna för försvarsutbyggnaden, för att vara uthålliga över tid, måste vara finansierade, vilket innebär att anslagen till totalförsvaret behöver öka i många år framöver. Parallellt med lån till investeringar i totalförsvaret bör riksdagens partier brett komma överens om hur politiken ska inriktas för att säkra förutsättningarna för ett långsiktigt robust totalförsvar. Skattesystemet ska vara effektivt och förutsägbart och det ska skapa förutsättningar för att långsiktigt kunna försvara Sverige, varför en bred översyn av skattesystemet bör genomföras. Som en del i finansieringen av totalförsvarsutbyggnaden bör det införas en beredskapsskatt.

2. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken, punkt 1 (V)

av Ilona Szatmári Waldau (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner Vänsterpartiets förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken i enlighet med vad som anförs i reservationen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3413 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) och

avslår proposition 2024/25:100 punkt 1 och motionerna

2024/25:91 av Magnus Jacobsson (KD),

2024/25:346 av Markus Kallifatides (S),

2024/25:1640 av Anders Karlsson (C),

2024/25:2382 av Jesper Skalberg Karlsson och Johan Hultberg (båda M),

2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 20 och 21,

2024/25:2627 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 36,

2024/25:2629 av Rasmus Ling (MP) yrkandena 1 och 2,

2024/25:3415 av Magdalena Andersson m.fl. (S),

2024/25:3417 av Daniel Helldén m.fl. (MP) och

2024/25:3420 av Martin Ådahl m.fl. (C).

Ställningstagande

Världsekonomin präglas av en extrem osäkerhet. Det tillsammans med att inflationen kommit tillbaka gör att de svenska hushållens syn på ekonomin vänt nedåt. Reallönesänkningarna tillsammans med regeringens passiva och ineffektiva finanspolitik har resulterat i en svag utveckling för hushållens konsumtion och för investeringarna i näringslivet. Den dåliga utvecklingen syns inte minst inom bygg- och bostadsmarknaden. Den dämpade utvecklingen syns också tydligt på arbetsmarknaden.

Företagen har utnyttjat de senaste årens inflationsimpulser genom breda prishöjningar på varor och tjänster och vinstmarginalerna har stigit till följd av bristande konkurrens i en rad branscher. I stället för att sänka skatterna för de allra rikaste hade ett mer kraftfullt agerande från statens sida behövts för att skapa fungerande marknader och förhindra övervinster och därmed i förlängningen gett hushållen helt andra ekonomiska förutsättningar. För att ta kontroll över de skenande matpriserna bör politiken inriktas på lagstiftningsåtgärder som gör handlare skyldiga att redovisa inköpspriser och andra kostnader till Konkurrensverket, som bryter upp den skadliga kopplingen mellan matbutikerna och deras grossister samt kriminaliserar grossisternas otillbörliga handelsmetoder mot livsmedelsproducenterna.

Det är i högsta grad motiverat för staten att äga SBAB, en aktör som driver affärsmässig verksamhet på bankmarknaden för att främja konkurrensen. Politiken bör inriktas på att ändra SBAB:s uppdrag så att det bidrar till mångfald, konkurrens och prispress på marknaden för bolån. Avkastningskravet bör också sänkas och det bör utredas vad som är ett rimligt långsiktigt krav. Därtill bör även en tillfällig bankskatt på 50 procent av bankernas övervinster införas. Så länge det saknas ett regelverk som skapar en sundare konkurrens på bankmarknaden är det nödvändigt med en sådan skatt.

Dagens modell med marginalprissättning på el på en gemensam EU-marknad innebär ett sårbart system i Sverige som försvårar klimatomställningen och drabbar de enskilda hushållen hårt. Därför bör inriktningen på politiken vara att införa s.k. Sverigepriser på el, dvs. att de inhemska priserna på el ska separeras från exportpriset på el för att på så sätt få betydligt lägre priser för svenska konsumenter. För att få lägre elpriser bör politiken även inriktas mot ett offentligt ägande av hela elnätet genom att det offentliga ges förköpsrätt på energianläggningar.

För att de mest utsatta hushållen ska stå bättre rustade bör den ekonomiska politiken inriktas på en höjd och stärkt arbetslöshetsersättning, höjd sjukpenning och höjt bostadsbidrag, ett indexerat barnbidrag och ett avskaffat karensavdrag. I det nuvarande läget är det nödvändigt med tillfälliga åtgärder som extra utbetalningar av barnbidrag och bostadsbidrag, höjt bostadstillägg samt förlängning och höjning av tilläggsbidraget i bostadsbidraget. Det behöver även införas s.k. beredskapsjobb i lågkonjunkturen för att bygga ut och förstärka infrastruktur, rusta va-system, renovera skyddsrum, stärka energisystemet och annan samhällskritisk verksamhet inklusive att bygga ut vårdinfrastrukturen.

De militära försvarsutgifterna får inte öka på bekostnad av den gemensamma välfärden eller nödvändiga investeringar i infrastruktur, elförsörjning eller andra samhällsnödvändiga verksamheter som t.ex. den gröna omställningen. Den ekonomiska politiken bör inriktas på att löpande utgifter för utbyggnad av försvaret finansieras och att skattesänkningar aldrig lånefinansieras. En försvarsskatt på de högsta kapitalinkomsterna bör finansiera de löpande utgifterna i försvaret. Viktiga investeringar i totalförsvaret, såsom järnväg, elnät och klimatanpassning i en rad samhällsviktiga verksamheter, bör däremot kunna lånefinansieras. De offentligfinansiella beräkningar som ligger till grund för regeringens förslag till kärnkraftsutbyggnad är bristfälliga och finansieringen av utbyggnaden kommer att tränga undan andra investeringar och leda till betydande besparingar och/eller skattehöjningar. Sammantaget riskerar Sverige att stå med en finansieringsskuld på närmare 100 miljarder kronor till följd av hanteringen av försvars- och kärnkraftsutbyggnaden en bit in i nästa ramverksperiod (2027–2035). Den finanspolitiska uppgörelsen om ett balansmål är därmed överspelad och hanteringen av försvars- och kärnkraftsuppbyggnaden riskerar att skada förtroendet för det finanspolitiska ramverket.

3. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken, punkt 1 (C)

av Ulrika Liljeberg (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner Centerpartiets förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken i enlighet med vad som anförs i reservationen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3420 av Martin Ådahl m.fl. (C) och

avslår proposition 2024/25:100 punkt 1 och motionerna

2024/25:91 av Magnus Jacobsson (KD),

2024/25:346 av Markus Kallifatides (S),

2024/25:1640 av Anders Karlsson (C),

2024/25:2382 av Jesper Skalberg Karlsson och Johan Hultberg (båda M),

2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 20 och 21,

2024/25:2627 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 36,

2024/25:2629 av Rasmus Ling (MP) yrkandena 1 och 2,

2024/25:3413 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V),

2024/25:3415 av Magdalena Andersson m.fl. (S) och

2024/25:3417 av Daniel Helldén m.fl. (MP).

Ställningstagande

Sverige står inför en allvarlig ekonomisk kris, som en följd av det tullkaos som Trumpadministrationen har skapat. En försummad jobb- och tillväxtpolitik har gjort läget särskilt allvarligt och bidragit till att Sverige nu har västvärldens högsta arbetslöshet och till att återhämtningen av den ekonomiska tillväxten har kommit av sig. Den ekonomiska politiken bör därför inriktas på en kraftfull jobb- och tillväxtpolitik som skapar förutsättningar för företag att växa och anställa. Kostnaderna för företag behöver sänkas och det bör ske genom sänkta arbetsgivaravgifter och ett återinfört högkostnadsskydd, så att de små företagen slipper sjuklöneansvaret. Insatserna för omställning och utbildning bör också förstärkas, bl.a. genom att man fördubblar de nationella yrkesutbildningarna, ökar möjligheten till vidareutbildning och att flytta dit jobben finns, utökar platserna på yrkeshögskolan och yrkesvux samt inför praktik och utbildning som integrationsåtgärd. Arbetsmarknadspolitiken behöver också bli mer effektiv genom att resurserna används mer effektivt för att på så sätt förbättra matchningen av arbetslösa och arbetsgivare.

Sverige har länge varit ett klimatföredöme för världen, med stark tillväxt samtidigt som utsläppen minskade kraftigt. Regeringens politik har dock lett till att den svenska klimatpolitiken nu är i kris, med stigande utsläpp, missade klimatmål och en svensk grön industri som riskerar att tappa i konkurrenskraft.

Politiken behöver därför inriktas på att få fram mer och billigare grön el till hushåll och industri samtidigt som många fler hushåll, i synnerhet på landsbygden, ges ekonomiska möjligheter att byta till billiga begagnade eller nya miljöbilar. Politiken bör också inriktas på effekthöjningar och en flexiblere användning av befintlig kraft i stället för subventionerad kärnkraft. Genom en teknikneutral ansats uppnås ett mer ansvarsfullt nyttjande av skattebetalarnas pengar.

Den svenska landsbygden har vidare under lång tid varit underinvesterad och många landsbygdskommuner har den sämsta vården, de sämsta skolorna, de sämsta vägarna och järnvägarna och de högsta skatterna. Dessutom klarar Sverige endast av att producera hälften av de livsmedel som vi konsumerar – till skillnad från våra nordiska grannar. Det är inte bara dåligt för landsbygden utan också för totalförsvarsförmågan i hela landet. Politiken bör därför inriktas på att öka de totala investeringarna i offentlig service och infrastruktur på landsbygden med 50 miljarder kronor under kommande mandatperiod.

Politiken bör också inriktas på nya sätt att strypa resurserna till organiserad brottslighet, bl.a. genom att inrätta en ny myndighet, ekokrim, kraftigt förstärka avhopparprogram och säkerställa att det finns polisiär närvaro i hela landet.

Sverige står inför stora utmaningar där stora klimatinvesteringar måste göras, försvarsförmågan förstärkas, kvalitet och tillgänglighet inom välfärden förbättras samtidigt som arbetslinjen måste värnas. Dessa prioriterade reformer måste genomföras på ett sätt som inte riskerar att öka inflationen, som bidrar till att förbättra den svenska ekonomins funktionssätt och som är förenligt med det finanspolitiska ramverket. Det bör finansieras genom att trygghetssystem som riktas till människor som är arbetsföra, har ett stort jobbfokus och fungerar som omställningsförsäkringar. Vidare bör inslaget av kvalificering in i välfärdssystemen öka, antalet riktade statsbidrag till kommunsektorn minska till förmån för generella statsbidrag och ineffektiva undantag från miljö- och klimatskatter undanröjas. Mot bakgrund av den kommande övergången till balansmål och behovet av snabbt och kraftigt ökade försvarsanslag är det rimligt att det finns en större budgeteringsmarginal än normalt mellan framskrivningen av de takbegränsade utgifterna och den bedömda nivån på utgiftstaket för 2028.

4. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken, punkt 1 (MP)

av Janine Alm Ericson (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner Miljöpartiets förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken i enlighet med vad som anförs i reservationen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 20 och 21,

2024/25:2627 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 36 och

2024/25:3417 av Daniel Helldén m.fl. (MP) samt

avslår proposition 2024/25:100 punkt 1 och motionerna

2024/25:91 av Magnus Jacobsson (KD),

2024/25:346 av Markus Kallifatides (S),

2024/25:1640 av Anders Karlsson (C),

2024/25:2382 av Jesper Skalberg Karlsson och Johan Hultberg (båda M),

2024/25:2629 av Rasmus Ling (MP) yrkandena 1 och 2,

2024/25:3413 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V),

2024/25:3415 av Magdalena Andersson m.fl. (S) och

2024/25:3420 av Martin Ådahl m.fl. (C).

Ställningstagande

Sverige befinner sig i en utdragen lågkonjunktur och osäkerhet om framtiden tillsammans med hushållens pessimism håller tillbaka den ekonomiska återhämtningen. Arbetslösheten har nått nivåer som inte setts sedan efterdyningarna av finanskrisen. Byggindustrin är en av de sektorer som påverkats mest av lågkonjunkturen. Den oro som präglar världsekonomin påverkar Sverige i hög utsträckning. Samtidigt som Sverige haft en svag ekonomisk utveckling har utsläppen av växthusgaser ökat kraftigt som en följd av att mängden fossilt i bensin och diesel har ökat.

De svenska hushållen har prövats hårt de senaste åren. Skenande priser på bl.a. energi, fossila bränslen och livsmedel tillsammans med bristande konkurrens och extremväder bidrar till högre matpriser. USA:s höga tullar mot omvärlden riskerar att försämra hushållens syn på sin ekonomi och därmed ytterligare hålla tillbaka återhämtningen i ekonomin. Den politik som hittills förts ökar klyftorna i samhället, sinkar den ekonomiska återhämtningen och innebär att svenska hushåll i dag är mer sårbara än de hade behövt vara. För framtidstro och en bättre ekonomisk utveckling bör den ekonomiska politiken inriktas på att prioritera välfärden, en rättvis grön omställning och hushåll med små ekonomiska marginaler. Det behövs också ett effektivt och rättvist konjunkturpaket som vilar på tre ben: stärkt ekonomi för hushåll med små

marginaler, jobbskapande åtgärder och åtgärder för dem som står utanför arbetsmarknaden.

Överenskommelsen om att införa ett balansmål beaktar inte behovet av offentliga investeringar i den gröna omställningen. Det finanspolitiska ramverket behöver klimatsäkras och en offentlig investeringsbudget inrättas för att åstadkomma en rättvis klimatomställning. Det behövs en ny överenskommelse om det finanspolitiska ramverket eftersom uppgörelsen i praktiken redan är överspelad. Det säkerhetspolitiska läget ställer nya krav på finanspolitiken. Att riksdagspartierna kunnat enas om ambitionshöjningar för totalförsvaret är en styrka för Sverige. Den ekonomiska politiken bör inriktas på att införa en beredskapsskatt som träffar personer med höga inkomster. Syftet med en sådan skatt är att upprustningen av försvaret inte ska gå ut över välfärden. Inriktningen bör vara att löpande utgifter finansieras, men med tanke på att försvarsförmågan behöver höjas snabbt kan det ta en viss tid innan finansieringen fasas in. Därför behövs en konstruktiv ingång i kommande diskussioner om hur Sveriges försvarsförmåga ska stärkas.

Sverige har utöver det finanspolitiska ramverket också ett klimatpolitiskt ramverk som riksdagen antog 2017. Utifrån det klimatpolitiska ramverket är huvuduppgiften för den ekonomiska politiken att vara förenlig med och bidra till att Sverige uppnår sina klimatåtaganden, t.ex. genom att öka kolbindningen i skog och mark inom den s.k. LULUCF-sektorn och att minska utsläppen från transportsektorn. Med den nuvarande inriktningen på den ekonomiska politiken är Sverige på väg att missa samtliga klimatmål. Utsläppen ökar kraftigt och klimatomställningen har bromsat in.

Den ekonomiska politiken bör inriktas på att genomföra en rättvis grön omställning, stärka konkurrenskraften, skapa nya jobb och samhällsutveckling i hela landet. En rättvis omställning innebär en omställning bort från det fossilberoende samhället som går hand i hand med en politik som utjämnar livschanser och gör samhället mer jämlikt. I stället för ökade subventioner i rotavdraget bör den ekonomiska politiken inriktas på träffsäkra åtgärder som stärker ekonomin för hushåll med små marginaler, t.ex. genom en extra utbetalning av barn- och studiebidrag och höjt tillägg i bostadsbidraget för barnfamiljer. Även om en starkt primärvård är nödvändig för en starkt välfärd innebär det inte att den får stärkas på bekostnad av akutsjukvården.

För att bygga ut de gröna alternativen behövs det stora investeringar i framtidens koldioxidneutrala ekonomi som t.ex. investeringar i energi-effektivisering och ren, förnybar energi. Den ekonomiska politiken bör inriktas på att gynna transporter med tåg och kollektivtrafik och att göra det möjligt för fler att byta till elbil. Flygskatten bör behållas och politiken bör inriktas på att även höja skatten för privatflygplan.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Proposition 2024/25:100

Proposition 2024/25:100 2025 års ekonomiska vårproposition:

1. Riksdagen godkänner förslaget till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (avsnitt 2).

Följdmotionerna

2024/25:3413 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

Riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som föreslås i motionen.

2024/25:3415 av Magdalena Andersson m.fl. (S):

Riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som föreslås i motionen.

2024/25:3417 av Daniel Helldén m.fl. (MP):

Riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som föreslås i motionen.

2024/25:3420 av Martin Ådahl m.fl. (C):

Riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som föreslås i motionen.

Skrivelse 2024/25:120

Regeringens skrivelse 2024/25:120 Riksrevisionens rapport om tillämpningen av det finanspolitiska ramverket 2024.

Motioner från allmänna motionstiden 2024/25

2024/25:91 av Magnus Jacobsson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en ny lösning för finansiering av infrastruktur och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:346 av Markus Kallifatides (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att det finanspolitiska ramverket medger lånefinansiering av vissa strategiska infrastrukturprojekt med stor klimatnytta och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1640 av Anders Karlsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att införa euron som svensk valuta och i utredningen pröva två valutakursnivåer: 9,50 SEK/EUR och 10,5 SEK/EUR samt att utredningen ska leda fram till lämplig valutakursnivå att förhandla om och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2382 av Jesper Skalberg Karlsson och Johan Hultberg (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en ny modell för granskning av riksdagspartiernas budgetförslag och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP):

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att klimatsäkra det finanspolitiska ramverket och inrätta en offentlig investeringsbudget för en rättvis klimatomställning och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utforma den ekonomiska politiken inom ramen för de nationella klimat- och miljömålen och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2627 av Elin Söderberg m.fl. (MP):

36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att klimatanpassning måste stärkas i finansiella ramverk och analyser och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2629 av Rasmus Ling (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en ny folkomröstning om euron som valuta i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning om euron som valuta i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Skatteutskottets yttrande

2025 års ekonomiska vårproposition

Till finansutskottet

Skatteutskottet föreslår att finansutskottet tillstyrker regeringens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken i de delar dessa avser skatteutskottets beredningsområde.

I fyra avvikande meningar tillstyrker Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet de förslag till riktlinjer som lagts fram av respektive parti (S, V, C, MP).

Utskottets överväganden

Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att regeringens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken godkänns i de delar de avser skatteutskottets beredningsområde och att samtliga motioner med förslag om en annan inriktning avslås.

Jämför avvikande mening 1 (S), 2 (V), 3 (C) och 4 (MP).

Regeringen

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner regeringens förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken.

Regeringen anför att den svenska ekonomin har börjat återhämta sig efter år av hög inflation som har skapat en svag ekonomisk utveckling. Återhämtningen har dock inte nått fram till alla svenskar, och Sverige befinner sig alltså i lågkonjunktur.

Osäkerheten i omvärlden är stor, vilket bedöms hämma återhämtningen. I början av april aviserade den nya amerikanska administrationen omfattande importtullar på varor från nästan alla världens länder. Detta har lett till en ökad osäkerhet kring den globala tillväxten, vilket har skapat turbulens på de finansiella marknaderna, bl.a. kraftiga börsfall. Osäkerheten kring tullarnas slutgiltiga omfattning och varaktighet är fortsatt stor, men högre tullar, i värsta fall kombinerat med handelskrig, riskerar att göra lågkonjunkturen än mer utdragen. Sverige står dock på en stabil ekonomisk grund och har möjlighet att agera ytterligare om så skulle behövas. Regeringens ekonomiska politik syftar till att sätta det svenska folkets ekonomi främst. Regeringen avser att använda styrkan i den svenska ekonomin för att stärka den ekonomiska utvecklingen och parera eventuella negativa effekter av den osäkerhet som råder. Det gäller särskilt om utvecklingen skulle innebära avsevärt lägre tillväxt i Sverige.

Den ekonomiska politiken fokuserar på tre områden: att stärka hushållen och stötta återhämtningen, att återupprätta arbetslinjen och pressa ned arbetslösheten samt att öka tillväxten och investeringarna i Sverige. Skulle inflationen varaktigt vända uppåt till höga nivåer behöver inflationsbekämpning åter bli en central prioritering.

För det första handlar regeringens politik om att fortsätta stärka hushållen. Trots att reallönerna nu stiger behöver mer göras för att stärka hushållens köpkraft och återställa den till tidigare nivåer. Därför har skatten sänkts för

alla som arbetar, och som har arbetat. Sänkningen av drivmedelsskatter och de lägre kraven i reduktionsplikten gör stor skillnad i många plånböcker, liksom sänkt skatt på sparande. Samtidigt är situationen för hushållen alltför tuff. Regeringen följer därför utvecklingen för hushållen noga och återkommer vid behov förslag till åtgärder i budgetpropositionen.

För det andra fokuserar regeringens ekonomiska politik på att återupprätta arbetslinjen och pressa ned arbetslösheten. Efterfrågan på arbetskraft är fortsatt dämpad och arbetslösheten är högre än för ett år sedan. Den konjunkturella arbetslösheten möts bäst genom att stötta aktiviteten i ekonomin och få fart på tillväxten. Därför har regeringen i budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1) föreslagit flera åtgärder för att stötta ekonomin och sysselsättningen och föreslår nu ytterligare satsningar i detta syfte.

För det tredje kommer regeringen att prioritera åtgärder som ökar investeringarna och tillväxten i Sverige. En växande ekonomi är en förutsättning både för en god välfärd och för att kunna finansiera den uppbyggnad av försvaret som Sverige står inför. Signalerna från USA om ökad protektionism gör det nu än viktigare, både för Sverige och för EU, att stärka sin konkurrenskraft och öka sin produktivitet. EU behöver skyndsamt öka takten i förhandlingar om att ingå fler frihandelsavtal. Utöver andra tillväxtestimulerande åtgärder behöver produktiviteten stärkas. Produktivitetstillväxten har avtagit sedan den globala finanskrisen och det finns inget entydigt svar på varför. Färre produktivitetshöjande investeringar och att globaliseringstakten har bromsat in är två faktorer som sannolikt har spelat in. Regeringen arbetar för att öka produktiviteten, exempelvis genom sin arbetsmarknadspolitik och genom investeringar för ett mer dynamiskt näringsliv. Därutöver är utbildning och forskning av hög kvalitet helt avgörande för Sveriges välfärd. Att bana väg för innovation och utveckling är en annan viktig del. Regeringen avser att ytterligare förbättra de skattevillkor som understödjer företagens möjligheter att bedriva forskning och utveckling. Samtidigt fortgår arbetet för att underlätta och förbättra förutsättningarna för utländska doktorander och forskare i Sverige.

Tillväxt driven av entreprenörskap i ett starkt näringsliv är en av förutsättningarna för uppbyggnaden av det svenska försvaret. Förutsättningar för högre tillväxt handlar också om att underlätta för företagare. Regeringen fortsätter därför att rensa upp i de komplicerade regler som drabbar företagare och arbetar för att skattesystemet i än högre grad ska uppmuntra till företagande, egen ansträngning och investeringar i Sverige.

Regeringen föreslår vidare åtgärder för att stimulera efterfrågan, motverka arbetslösheten och påskynda industrins klimatomställning. Byggbranschen har drabbats hårt av den svaga efterfrågan, och är den bransch där sysselsättningen har minskat som mest under den nuvarande lågkonjunkturen. För att stötta byggbranschen i det nuvarande konjunkturläget föreslår regeringen att subventionsgraden för rotavdraget höjs tillfälligt under 2025 från 30 procent till 50 procent. Förslaget har lämnats i propositionen Extra ändringsbudget för 2025 – Tillfälligt höjd subventionsgrad för rotavdraget (prop. 2024/25:156).

Inkomster

Regeringens prognos för statens skatteintäkter är baserad på tidigare beslutade, föreslagna och aviserade förändringar av skatteregler och statens utgifter, de förändringar av statens utgifter som föreslås eller aviseras i propositionerna Vårändringsbudget för 2025 (prop. 2024/25:99 och Extra ändringsbudget för 2025 – Tillfälligt höjd subventionsgrad för rotavdraget (prop. 2024/25:156). Sammanfattningsvis redovisas följande.

- Skatteintäkterna väntas stiga i dämpad takt 2025, men snabbare än 2024, när hushållens konsumtion återhämtar sig, vilket ger ökande intäkter från mervärdesskatt. Kapitalskatter stiger i snabb takt 2025. Såväl avkastnings-skatt som hushållens kapitalskatter och skatt på företagsvinster bedöms bidra till ökningen.
- År 2026 ökar tillväxten i skatteintäkterna ytterligare jämfört med 2025. En återhämtning på arbetsmarknaden medför att lönesumman då stiger i snabbare takt, vilket bidrar till ökade intäkter från skatt på arbete. Samtidigt fortsätter hushållens konsumtion att stiga och även bostadsinves-teringarna, vilket leder till ökade skatteintäkter från mervärdesskatt.
- Skattekvoten, dvs. de totala skatteintäkterna som andel av BNP, väntas bli den lägsta på nästan 50 år. Trots betydande skattesänkningar, t.ex. tillfäl-ligt höjd subventionsgrad för rotavdraget enligt förslag i propositionen Extra ändringsbudget för 2025 – Tillfälligt höjd subventionsgrad för rotavdraget (prop. 2024/25:156), väntas skattekvoten bli i princip oförändrad mellan 2024 och 2025, då viktiga skattebaser väntas växa i snabbare takt än BNP.

Motioner

Socialdemokraterna

I partimotion 2024/25:3415 av Magdalena Andersson m.fl. (S) föreslås att riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som anförs i motionen.

Motionärerna framför att vi befinner oss i en tid av stor osäkerhet. Mycket av det vi har tagit för givet om hur världen, samhället och ekonomin fungerar är i hastig förändring. Rysslands invasion av Ukraina och en stor säkerhets-politisk turbulens har förändrat förutsättningarna för vår säkerhet. Den amerikanska administrationen har gått ifrån den regelbaserade världsordning som länge tjänat USA, Sverige och Europa väl. På den ekonomiska fronten har också ett tullkrig brutit ut.

I ett läge när spelplanen förändras måste politiken kliva fram. Sverige måste agera på ett nytt sätt för att säkra sin plats i en ny världsekonomisk ordning. Då krävs det en vision för svensk ekonomi. Men den nuvarande regeringen har enligt motionärerna ingen plan för den ekonomiska politiken. Motionärerna anför att för Socialdemokraterna är riktningen framåt självklar: vi behöver ta till oss av den nya tekniken, vi behöver fler svenska industrier och fler svenska

jobb. Det gör Sverige rikare, det ökar resurserna till välfärden och skapar reallöneökningar för löntagarna.

Efter tre år med den nuvarande regeringen har Sverige försvagats, och utgångsläget för att möta det nya läget är sämre än det hade behövt vara. Den lågkonjunktur Sverige nu befinner sig i har förstärkts av regeringens politik. Många svenskar ser hur både pensionssparande och sparkapital krymper kraftigt. Parallellt försvagas vår gemensamma välfärd. Skattesänkningarna för de rikaste går hand i hand med nedskärningar i vård och skola, och vinstjakten tillåts fortsätta. Samtidigt växer oron för vad oroligheterna i världen kan innebära, för jobben, framtidsutsikterna och inte minst risken för stigande inflation och ännu högre matpriser. Det är regeringens ansvar att se till att Sverige och svenska folket står väl rustade när världen blir alltmer orolig.

Under hela mandatperioden har regeringen, enligt motionärerna, konsekvent riktat den ekonomiska politiken mot åtgärder som inte är tillväxtskapande. Skattesänkningar riktade mot dem med högst inkomster har inte ökat köpkraften hos vanliga hushåll, vilket i sin tur sänkt den svenska tillväxten. Med en annan politik hade utfallet kunnat bli ett annat. En regering som hade satt svensk ekonomi före partiinternas egenintressen hade därför använt skattepengarna där de gör mest nytta: hos barnfamiljer, pensionärer och ensamstående: i sjukvård, skola och äldreomsorg.

De senaste åren har varit tuffa för svenska familjer. Motionärerna föreslår därför kraftfulla åtgärder för att stärka vanligt folks ekonomi och pressa matpriserna. Redan i Socialdemokraternas höstbudget för 2025 föreslog man flera åtgärder för att stärka vanligt folks ekonomi: en rättvis skattesänkning, höjt barnbidrag och höjt bostadstillägg för pensionärer.

I Socialdemokraternas budget för 2025 föreslogs kraftfulla satsningar i form av statliga kreditgarantier och byggstimulanser för att få igång bostadsbyggandet. Även ökade satsningar på energieffektivisering för både det ägda och det hyrda boendet. Också förslag på en omfattande satsning på energieffektivisering av flerfamiljshus och en höjd subventionsgrad för energieffektiviserande åtgärder inom rotavdraget har framförts.

Bankerna har gjort stora vinster när räntan varit hög och deras räntenettomarginaler ökat. Det är rimligt att de som tjänat på krisen, på bekostnad av vanligt folk, är med och bidrar till att bygga Sverige starkare. Motionärerna föreslår därför en tillfällig skatt på bankernas övervinster som betalas tillbaka till hushållen och till välfärden och som används för att bygga Sverige starkare. Bankskatten gäller den del av bankernas räntenetton som överstiger 150 procent av ett historiskt snitt.

Som en del i finansieringen av totalförsvarsutbyggnaden har Socialdemokraterna föreslagit en beredskapsskatt.

Slutligen påpekar motionärerna att om Socialdemokraternas budgetmotion för 2025 hade antagits, hade den nuvarande regeringens skattebonus för de allra rikaste stoppats och istället hade de offentliga resurserna använts där de gör mest nytta. Vanligt folk hade fått mer i plånboken genom en rättvis skattesänkning.

Vänsterpartiet

I partimotion 2024/25:3413 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) föreslås att riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som anförs i motionen.

Motionärerna anför att världsekonomin för närvarande präglas av en extrem osäkerhet. Sveriges ekonomi har också utvecklats svagt under de senaste åren. Regeringen har sedan den tillträdde hösten 2022 drivit linjen att det bästa den kan göra för att bekämpa inflationen och underlätta för hushållen i kostnadskrisen är – ingenting. Ändå övergick man från att göra ingenting till att kraftigt sänka skatter för de allra rikaste. Regeringens tillväxtfientliga skattepolitik varken hjälper de hushåll som drabbats av kostnadskrisen eller sätter fart på hjulen i svensk ekonomi, enligt motionärerna.

Till följd av de senaste årens höga inflation har omkring tio års reallöneökning raderats ut. De senaste årens snabba prisökningar på basvaror såsom el, boende, mat och drivmedel gör att fler hushåll får svårt att klara sin grundläggande försörjning. Motionärerna anför att med deras politik hade de mest utsatta hushållen stått betydligt bättre rustade i dagens ekonomiskt tuffa tider. I Vänsterpartiets budget för 2025 föreslås höjd och stärkt a-kassa, kraftiga höjningar och förstärkningar av sjukförsäkringen och bostadsbidraget samt ett höjt och indexerat barnbidrag. Det föreslås också sänkta taxor i kollektivtrafiken, lägre barnomsorgsavgifter för hushåll med låga inkomster och att karensavdraget ska avskaffas. I stället har den sittande regeringen med stöd av Sverigedemokraterna prioriterat skattesänkningar för de allra rikaste. I budgeten för 2025 sänkte regeringen skatten med över 33 miljarder kronor – en satsning som framför allt gynnar dem med högst inkomster.

Motionärerna anför vidare att i likhet med dagligvaruhandeln råder det bristande konkurrens också på bolånemarknaden. Sverige har en mycket hög koncentrationsgrad på bankmarknaden. Det statliga bolåneinstitutet SBAB har tidigare haft en tydlig roll att öka konkurrensen på denna oligopolmarknad. Så länge det inte finns ett regelverk på plats som skapar en sundare konkurrens på bankmarknaden anser Vänsterpartiet att bankernas övervinster ska beskattas. I likhet med vad som införts i flera europeiska länder föreslår Vänsterpartiet därför att en tillfällig bankskatt införs. Förslaget innebär att en skatt på 50 procent av bankernas övervinster införs under perioden 2025–2027. Perioden kan förlängas om den bristande konkurrensen kvarstår.

En stor del av elräkningen är avgiften till det företag som äger elnätet – och den avgiften har ökat kraftigt de senaste åren. Samtidigt som elräkningarna har skjutit i höjden har elnätsbolagen passat på att göra enorma vinster på våra pengar. För att få lägre elpriser har Vänsterpartiet föreslagit ett offentligt ägande av hela elnätet, som lämpligen kan föregås av en beskattning av övervinster. Syftet med en beskattning av övervinster är att göra det mindre attraktivt för vinstdrivande bolag att fortsätta äga elnätet.

Sverige och världen står i dag inför större utmaningar än på länge, och vi befinner oss i ett i många avseenden nytt säkerhetspolitiskt läge. De militära försvarsutgifterna kommer att öka betydligt framöver. För Vänsterpartiet är

det självklart att det inte får ske på bekostnad av vår gemensamma välfärd, eller nödvändiga investeringar i infrastruktur, elförsörjning eller andra samhällsnödvändiga verksamheter. Regeringen har inte heller gett besked om den långsiktiga finansieringen av försvaret. Att utesluta skattehöjningar som en del av finansieringen anser Vänsterpartiet är oansvarigt. I stället skjuter regeringen tillsammans med Sverigedemokraterna kostnaderna på framtiden. Det riskerar att leda till stora nedskärningar i välfärden inom tio år, då finansieringen ska övergå till balans. Med anledning av regeringens planerade lånefinansierade utbyggnad av försvaret kräver Vänsterpartiet att löpande utgifter till försvarsuppbyggnad ska finansieras. Skattesänkningar får aldrig lånefinansieras. Motionärerna föreslår i stället en försvarsskatt på kapital och de högsta inkomsterna för att finansiera de ökande löpande kostnaderna inom försvaret.

Centerpartiet

I partimotion 2024/25:3420 av Martin Ådahl m.fl. (C) föreslås att riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som anförs i motionen.

Motionärerna konstaterar att det globala ekonomiska läget just nu präglas av en exceptionellt hög nivå av osäkerhet. Redan innan denna osäkerhetschock skapade oro på finansiella marknader och i företagens styrelserum var den svenska ekonomin inne i en mycket svag återhämtning.

Enligt motionärerna kommer Sveriges öppna och exportberoende ekonomi att drabbas hårt av det tullkrig som Trumpadministrationen inledde i början av 2025. Det är därför helt nödvändigt att Sverige nu genomför kraftfulla såväl kortsiktiga som långsiktiga insatser för att ta ekonomin ur stagnation och hög arbetslöshet. Dessa insatser bör vara inriktade på att lyfta bördor från svenska företag, inte minst små företag, som gör det möjligt för dem att växa och att anställa, trots tullkaoset. Motionärerna föreslår därför ett krispaket i paritet med den kris Trumps tullkaos skapat med kraftigt sänkta kostnader för svenska företag. Det mest självklara policyförslaget i en sådan situation är att sänka kostnaderna för att anställa, att sänka arbetsgivaravgiften med särskilt fokus på de lägre löneskikten och på de små företagen som står för huvuddelen av de nya jobb som skapas i Sverige.

Parallellt med den ekonomiska krisen befinner sig den svenska klimatpolitiken i kris, enligt motionärerna, sedan Tidöregeringens fossilbränslepolitik lett till mycket kraftigt stigande utsläpp, missade klimatmål och stopp för ny vindkraft och för försäljningen av nya och begagnade miljöbilar. Svensk grön industri riskerar att tappa i konkurrenskraft. Sverige var länge ett klimatföredöme för världen, med en stark tillväxt samtidigt som utsläppen minskade kraftigt. I rapport efter rapport konstateras det nu att regeringens klimatpolitik är bristfällig, och den är också djupt skadlig för Sverige. Motionärerna hävdar att med grön tillväxt kan vi skapa jobb, utveckla fossilfria tekniker och stärka det ekonomiska välståndet, samtidigt som vi

värnar individens frihet och planetens välmående. Klimatomställningen sker genom att byta gammal fossil teknik till ny som drivs av fossilfri energi. Motionärerna ser mycket positivt på det gröna avdraget (skattereduktion för installation av grön teknik) som en viktig komponent för att åstadkomma denna lägre energiintensitet. Det gröna avdraget inkluderar installation av solceller (avdrag på 20 procent), system för lagring av egenproducerad el (avdrag på 50 procent) och laddningspunkt för elfordon (avdrag på 50 procent). Regeringen har dock mitt i denna tid av klimatomställning bestämt i budgeten för 2025 att subventionsgraden för installation av solceller ska minska från 20 till 15 procent, vilket kommer att börja gälla fr.o.m. den 1 juli 2025.

Regeringens ovilja mot förnybar el får enligt motionärerna också sitt uttryck genom att regeringen, trots 60 miljarder i reformutrymme, aviserade i 2025 års budget att 680 miljoner måste sparas genom vad motionärerna anser vara en ny "solskatt" där man avskaffar möjligheten för villaägare som satt upp solpaneler och vill bidra till sin egen elförsörjning att mata in obeskattad solexel för 60 öre per kilowattimme. I det senaste budgetbeslutet bestämde regeringen att denna skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el ska avskaffas från 2026. Regeringen har för avsikt att slopa skattereduktionen för såld solexel fr.o.m. den 1 januari 2026. Motionärerna anser dock att det finns goda skäl för att behålla 60-öresregeln för egenproducerad solexel för att fortsätta stimulera etableringen av egna anläggningar för förnybar elproduktion, särskilt solceller, och det är ytterligare en förändring från den här regeringen som innebär otydliga och oförutsägbara villkor för elmarknaden.

Samtidigt lägger regeringen nu i vårändringsbudgeten 4,35 miljarder på att tillfälligt höja subventionsgraden för rotavdraget från 30 till 50 procent. Detta motiveras som en konjunkturfrämjande åtgärd, inriktat på byggbranschen som har varit extra konkursdrabbad. Jämfört med regeringens tillfälligt höjda subventionsgrad för rotavdraget, väljer motionärerna i stället att satsa på det gröna avdraget genom att utöka skattereduktionen för installation av grön teknik. Motionärerna vill se ett höjt maxtak för det gröna avdraget, från 50 000 kronor till 100 000 kronor per person och år. Dessutom vill motionärerna se en bredare inkludering av fler energieffektiviserande åtgärder under det gröna rotavdraget, såsom installation av värmepumpar, isoleringsåtgärder och energieffektiva fönster. Den globala ekonomin präglas av osäkerhet och höjda materialkostnader, vilket gör en höjning av maxtaket mer motiverad än en tillfällig höjning av själva subventionsgraden. Ett ökat maxtak för det gröna avdraget, samt en inkludering av fler energieffektiviserande åtgärder förväntas uppfylla syftet med regeringens förslag om ökad sysselsättning i byggbranschen, eftersom det innebär incitament för fler och större installationer av grön teknik, samtidigt som vi genom att inkludera fler energieffektiviserande åtgärder minskar utsläppen.

Motionärerna anför vidare att vindkraft på land har blockerats i väntan på den utlovade ersättning till närboende som föreslogs i regeringens utredning

Värdet av vinden, och på att fastighetsskatten på vindkraft återförs till kommunerna. Utredningens förslag ska efter ett års fördröjning genomföras, men fastighetsskatten kommer endast att återföras till del, och i form av ett tillfälligt bidrag och inte en permanent ersättning. Motionärerna anser att fastighetsskatten på vindkraftsel måste föras till kommunerna långsiktigt och fullständigt, som i Finland och Norge, och inte skickas som del av ett riktat statsbidrag.

Det ökande elbehovet baseras på en snabbare takt i elektrifieringen av det svenska samhället, som är avgörande för förutsättningarna att nå Sveriges klimatomål och möjliggöra för fler att vara en del av omställningen. Samtidigt är just nu skatten på fossila bränslen lägre per energienhet än den är på elektrisk kraft. Incitamentet för att ställa om för både hushåll och företag har kraftigt försämrats av den här regeringen. Motionärerna vill därför slopa indexeringen av elskatten, vilket innebär en skattesänkning under året jämfört med regeringens förslag på 1,2 öre per kilowattimme och därefter ökande i takt med att elskatten fortsätter stiga medan den i vårt förslag har frysts tills vidare på 42,8 öre per kilowattimme.

Motionärerna föreslår även att skatteundantaget för fossil gas ska tas bort och att skattereduktionen för medlemskap i en a-kassa ska avskaffas.

Miljöpartiet

I partimotion 2024/25:3417 av Daniel Helldén m.fl. (MP) föreslås att riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som anförs i motionen.

Motionärerna anför att de vill se en ekonomisk politik som prioriterar välfärden, en politik som genomför den gröna klimatomställningen, stärker konkurrenskraften, skapar nya jobb och samhällsutveckling i hela landet och en politik som stöttar hushåll med små ekonomiska marginaler. Det skulle leda till mer framtidstro och en bättre ekonomisk utveckling.

Klimatpolitiken behöver vila på två ben: fossila utsläpp ska prissättas och de gröna alternativen behöver byggas ut. Förslaget att flygskatten ska avskaffas fr.o.m. den 1 juli är ett förslag som kommer att öka utsläppen och gynnar flyget på bekostnad av tåget. Motionärerna föreslår att flygskatten ska behållas samt att en särskild skatt på privatflyg ska införas eftersom resande med privatflygplan är tillgängligt endast för ett fåtal mycket rika personer och leder till mycket höga utsläpp.

Vidare anför motionärerna att regeringen och Sverigedemokraterna har föreslagit en försämring av stödet för installation av solceller fr.o.m. den 1 juli 2025. Solcellsbranschen går igenom en tuff period. Installationer av solceller har minskat. För att öka takten i utbyggnaden av solceller och för att möjliggöra för solcellsbranschen att behålla och anställa personal föreslås en tillfällig förstärkning av stödet för installation av solceller under 2025. Förslaget innebär att subventionsgraden i det gröna avdraget i stället för att sänkas till

15 procent höjs till 25 procent. Det skulle skapa ett incitament att passa på att investera i solceller under andra halvåret 2025.

Motionärerna konstaterar att Sverige befinner sig i ett svårt ekonomiskt läge. Osäkerhet om framtiden och hushållens pessimism håller tillbaka den ekonomiska återhämtningen. Arbetslösheten har nått nivåer vi inte sett sedan finanskrisens efterdyningar. Den oro som präglar världsekonomin påverkar Sverige i hög utsträckning. Hoten om tullar i kombination med de tullar som redan införts av Trumpadministrationen kommer att hålla tillbaka den ekonomiska utvecklingen. Det som enligt motionärerna krävs i det här läget är en ekonomisk politik som bidrar till att skapa framtidstro och trygghet när omvärlden är osäker. Motionärerna vill därför se en politik som minskar de ekonomiska klyftorna, säkrar välfärdens finansiering och stimulerar klimatinvesteringar som bidrar både till en rättvis klimatomställning och till att ta Sverige ur lågkonjunkturen. Men i stället för att se till så att hushåll med små marginaler har fast mark under fötterna har regeringen och Sverigedemokraterna gång på gång prioriterat satsningar riktade mot höginkomsttagare.

Motionärerna vill i det här läget se en konjunkturpolitik som vilar på tre ben: stärkt ekonomi för hushåll med små ekonomiska marginaler, jobbskapande åtgärder och en satsning på folk som står utanför arbetsmarknaden. Den ekonomiska forskningen är tydlig med att satsningar som gynnar folk med låga inkomster är en mer effektiv konjunkturpolitik än åtgärder som gynnar personer som redan har en god ekonomi. Därför föreslås träffsäkra åtgärder som stärker ekonomin för hushåll med små marginaler.

Vid årsskiftet genomfördes Tidöpartiernas riktade skattesänkning för höginkomsttagare – samtidigt sänktes bostadsbidraget för barnfamiljer med små ekonomiska marginaler. Vid halvårsskiftet vill Tidöpartierna sänka bostadsbidraget igen och försämra högkostnadsskyddet för mediciner. Samtidigt föreslår man en ökning av subventionen i rotavdraget, en reform som framförallt kommer att gynna höginkomsttagare. Regeringens och Sverigedemokraternas politik ökar enligt motionärerna klyftorna och skadar den ekonomiska utvecklingen.

Regeringen och Sverigedemokraterna föreslår återigen att rotavdraget ska göras mer generöst. Förslaget innebär att subventionen i rotavdraget höjs från 30 till 50 procent. Rotavdraget används framför allt av höginkomsttagare. Förslaget motiveras nu som en konjunkturåtgärd. Motionärerna menar att det finns mer effektiva sätt att stötta konjunkturen, och regeringen själv medger att effekten på sysselsättningen är osäker. Motionärerna avvisar därför förslaget om att öka subventionen i rotavdraget.

Sverige står inför ett förändrat och försämrat säkerhetspolitiskt läge. Det finns en bred enighet i riksdagen för att stärka Sveriges försvarsförmåga. Motionärerna instämmer i den bedömningen, när det gäller både de militära och de civila delarna av totalförsvaret. Att mer pengar kommer att behöva läggas på totalförsvaret ställer krav på finanspolitiken. Miljöpartiet har tidigare framfört förslag om en beredskapsskatt som träffar personer med höga

inkomster. Syftet med en sådan skatt är att upprustningen av försvaret inte ska gå ut över välfärden. Löpande försvarsutgifter ska som huvudregel finansieras, men eftersom försvarsförmågan behöver höjas snabbt kan det ta en viss tid innan finansieringen fasas in.

Utskottets ställningstagande

Skattepolitiken utgör en central del av den ekonomiska politiken. Skatterna ska finansiera offentliga utgifter på ett robust och rättssäkert sätt samtidigt som de ska skapa goda förutsättningar för en hög sysselsättning och tillväxt. Skattereglerna ska vara generella, tydliga och enkla.

Utskottet konstaterar att den svenska ekonomin har börjat återhämta sig efter år av hög inflation som har skapat en svag ekonomisk utveckling. Återhämtningen har dock inte nått fram till alla svenskar, och Sverige befinner sig alltså i en lågkonjunktur. Osäkerheten i omvärlden är stor, vilket bedöms hämma återhämtningen.

Utskottet delar regeringens bedömning att den ekonomiska politiken bör fokusera på att stärka hushållen och stötta återhämtningen, att återupprätta arbetslinjen och att pressa ned arbetslösheten samt att öka tillväxten och investeringarna i Sverige.

Eftersom utskottet delar regeringens bedömningar tillstyrker utskottet regeringens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken i de delar som avser utskottets beredningsområde. Utskottet avstyrker motionerna 2024/25:3415 (S), 2024/25:3413 (V), 2024/25:3420 (C) och 2024/25:3417 (MP) i de delar som nu är aktuella.

Stockholm den 20 maj 2025

På skatteutskottets vägnar

Niklas Karlsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Niklas Karlsson (S), Eric Westroth (SD), Boriana Åberg (M), Bo Broman (SD), Markus Wiechel (SD), Marie Nicholson (M), Ilona Szatmári Waldau (V), Cecilia Engström (KD), Anders Ådahl (C), Jimmy Ståhl (SD), Anders Ekegren (L), Blåvitt Elofsson (S), Crister Carlsson (M), Patrik Björck (S), Janine Alm Ericson (MP), Marcus Andersson (S) och Lena Bäckelin (S).

Avvikande meningar

1. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (S)

Niklas Karlsson (S), Blåvitt Elofsson (S), Patrik Björck (S), Marcus Andersson (S) och Lena Bäckelin (S) anför:

Vi befinner oss i en tid av stor osäkerhet. Mycket av det vi har tagit för givet om hur världen, samhället och ekonomin fungerar är i hastig förändring. På den ekonomiska fronten har också ett tullkrig brutit ut.

I ett läge när spelplanen förändras måste politiken kliva fram. Då krävs det en vision för svensk ekonomi. Men den nuvarande regeringen har ingen plan för den ekonomiska politiken. För oss socialdemokrater är dock riktningen framåt tydlig. I vår höstbudget för 2025 visade vi hur Sverige ska bli rikare och rättvisare – ett tydligt alternativ till regeringens ekonomiska politik. I denna vårbudget bygger vi vidare på det arbetet med ytterligare reformer för att stärka Sverige och det svenska folket i en osäker tid med ett flertal förslag. Vi behöver ta till oss av den nya tekniken, vi behöver fler svenska industrier och fler svenska jobb. Det gör Sverige rikare, det ökar resurserna i välfärden och det skapar reallöneökningar för löntagarna.

Efter tre år med den nuvarande regeringen har Sverige försvagats och vårt utgångsläge för att möta det nya läget är sämre än det hade behövt vara. Den lågkonjunktur Sverige nu befinner sig i har förstärkts av regeringens politik. Många svenskar ser hur både pensionssparande och sparkapital krymper kraftigt. Parallellt försvagas vår gemensamma välfärd. Skattesänkningarna för de rikaste går hand i hand med nedskärningar i vård och skola och vinstjakten tillåts fortsätta. Samtidigt växer oron för vad oroligheterna i världen kan innebära, för jobben, framtidsutsikterna och inte minst risken för stigande inflation och ännu högre matpriser. Det är regeringens ansvar att se till att Sverige och svenska folket står väl rustade när världen blir alltmer orolig.

Under hela mandatperioden har regeringen konsekvent riktat den ekonomiska politiken mot åtgärder som inte är tillväxtskapande. Skattesänkningar riktade mot dem med högst inkomster har inte ökat köpkraften hos vanliga hushåll, vilket i sin tur sänkt den svenska tillväxten. Med en annan politik hade utfallet kunnat bli ett annat.

Om Socialdemokraternas budgetmotion för 2025 hade antagits, hade den nuvarande regeringens skattebonus för de allra rikaste stoppats, och i stället hade de offentliga resurserna använts där de gör mest nytta. Vanligt folk hade fått mer i plånboken genom en rättvis skattesänkning, och vi hade förlängt och förstärkt bostadstillägget till de mest utsatta barnfamiljerna.

Vi hade också tagit ansvar för hushållens köpkraft genom att sätta press på både banker och matjättar, inte minst genom att införa en bankskatt på övervinster som går tillbaka till svenska folket.

I Socialdemokraternas budget för 2025 föreslogs kraftfulla satsningar i form av statliga kreditgarantier och byggstimulanser för att få igång bostadsbyggandet. Vi föreslog även ökade satsningar på energieffektivisering för både det ägda och det hyrda boendet, en omfattande satsning på energieffektivisering av flerfamiljshus och en höjd subventionsgrad för energieffektiviserande åtgärder inom rotavdraget. Att regeringen nu föreslår temporära åtgärder för rotavdraget i ett försök att lindra krisen är ett bevis för att deras politik varit helt otillräcklig.

Åtgärderna i Socialdemokraternas vårbudgetmotion föreslås finansieras genom en tillfällig skatt på bankernas övervinster. Bankerna har gjort stora vinster när räntan varit hög och deras räntenettomarginaler ökat. Det är rimligt att de som tjänat på krisen, på bekostnad av vanligt folk, är med och bidrar till att bygga Sverige starkare. Vi föreslår därför en tillfällig skatt på bankernas övervinster som betalas tillbaka till hushållen och till välfärden och som används för att bygga Sverige starkare. Bankskatten gäller den del av bankernas räntenetton som överstiger 150 procent av ett historiskt snitt.

Som en del i finansieringen av totalförsvarsutbyggnaden har Socialdemokraterna även föreslagit en beredskapsskatt.

Den lågkonjunktur Sverige nu befinner sig i har förstärkts av regeringens politik. Regeringens hantering av kostnadskrisen är dålig konjunkturpolitik. Skattesänkningar riktade mot dem med högst inkomster har inte ökat köpkraften hos vanliga hushåll, vilket i sin tur sänkt den svenska tillväxten.

Vanligt folk blir fattigare när regeringen sänker skatten för de rikaste, bromsar tillväxten och låter arbetslösheten skena. Om vår politik hade gällt hade situationen för Sverige varit en helt annan.

Vi tillstyrker att Socialdemokraternas riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken godkänns i de delar dessa berör skattepolitiken.

2. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (V)

Ilona Szatmári Waldau (V) anför:

Världsekonomin präglas för närvarande av en extrem osäkerhet. Sveriges ekonomi har också utvecklats svagt under de senaste åren. Regeringen har sedan den tillträdde hösten 2022 drivit linjen att det bästa den kan göra för att bekämpa inflationen och underlätta för hushållen i kostnadskrisen är – ingenting. Ändå övergick man från att göra ingenting till att kraftigt sänka skatter för de allra rikaste. Regeringens tillväxtfientliga skattepolitik varken hjälper de hushåll som drabbats av kostnadskrisen eller sätter fart på hjulen i svensk ekonomi.

En vårandringsbudget tillåter inte lika omfattande satsningar som höstbudgeten eftersom statens intäkter inte kan justeras på samma sätt genom skatteändringar. Jag anser dock att regeringen bör prioritera de mest utsatta barnfamiljerna i det nuvarande läget.

Till följd av de senaste årens höga inflation har omkring tio års reallöneökning raderats ut. De senaste årens snabba prisökningar på basvaror såsom el, boende, mat och drivmedel gör att fler hushåll får svårt att klara sin grundläggande försörjning. Jag anser att med Vänsterpartiets politik hade de mest utsatta hushållen stått betydligt bättre rustade i dagens ekonomiskt tuffa tider. I Vänsterpartiets budget för 2025 föreslogs höjd och stärkt a-kassa, kraftiga höjningar och förstärkningar av sjukförsäkringen och bostadsbidraget samt ett höjt och indexerat barnbidrag. Det föreslogs också sänkta taxor i kollektivtrafiken, lägre barnomsorgsavgifter för hushåll med låga inkomster och att karensavdraget ska avskaffas. I stället har den sittande regeringen med stöd av Sverigedemokraterna prioriterat skattesänkningar för de allra rikaste. I budgeten för 2025 sänkte regeringen skatten med över 33 miljarder kronor – en satsning som framför allt gynnar dem med högst inkomster.

I likhet med dagligvaruhandeln råder det bristande konkurrens också på bolånemarknaden. Sverige har en mycket hög koncentrationsgrad på bankmarknaden. Det statliga bolåneinstitutet SBAB har tidigare haft en tydlig roll att öka konkurrensen på denna oligopolmarknad. Så länge det inte finns ett regelverk på plats som skapar en sundare konkurrens på bankmarknaden anser jag och Vänsterpartiet att bankernas övervinster ska beskattas. I likhet med vad som införts i flera europeiska länder föreslår därför Vänsterpartiet att en tillfällig bankskatt införs. Förslaget innebär att en skatt på 50 procent av bankernas övervinster införs under perioden 2025–2027. Perioden kan förlängas om den bristande konkurrensen kvarstår.

En stor del av elräkningen är avgiften till det företag som äger elnätet – och den avgiften har ökat kraftigt de senaste åren. Samtidigt som elräkningarna har skjutit i höjden har elnätsbolagen passat på att göra enorma vinster på våra pengar. För att få lägre elpriser har jag och mitt parti föreslagit ett offentligt ägande av hela elnätet, som lämpligen kan föregås av en beskattning av övervinster. Syftet med en beskattning av övervinster är att göra det mindre attraktivt för vinstdrivande bolag att fortsätta äga elnätet.

Sverige och världen står i dag inför större utmaningar än på länge, och vi befinner oss i ett i många avseenden nytt säkerhetspolitiskt läge. De militära försvarsutgifterna kommer att öka betydligt framöver. För mig är det självklart att det inte får ske på bekostnad av vår gemensamma välfärd eller nödvändiga investeringar i infrastruktur, elförsörjning och andra samhällsnödvändiga verksamheter. Regeringen har inte heller gett besked om den långsiktiga finansieringen av försvaret. Att utesluta skattehöjningar som en del av finansieringen anser Vänsterpartiet är oansvarigt. I stället skjuter regeringen tillsammans med Sverigedemokraterna kostnaderna på framtiden. Det riskerar att leda till stora nedskärningar i välfärden inom tio år, då finansieringen ska övergå till balans. Med anledning av regeringens planerade lånefinansierade utbyggnad av försvaret kräver jag och Vänsterpartiet att löpande utgifter till försvarsuppbyggnad ska finansieras. Skattesänkningar får aldrig lånefinansieras. Jag föreslår i stället en försvarsskatt på kapital och de högsta inkomsterna för att finansiera de ökande löpande kostnaderna inom försvaret.

Med Vänsterpartiets politik hade de mest utsatta hushållen stått betydligt bättre rustade i dagens ekonomiskt tuffa tider.

Jag tillstyrker att Vänsterpartiets riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken godkänns i de delar dessa berör skattepolitiken.

3. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (C)

Anders Ådahl (C) anför:

Det globala ekonomiska läget präglas just nu av en exceptionellt hög nivå av osäkerhet. Redan innan denna osäkerhetschock skapade oro på finansiella marknader och i företagens styrelserum var den svenska ekonomin inne i en mycket svag återhämtning.

En vårandringsbudget har till syfte att möta ekonomiska förändringar som uppstår under innevarande år, men regeringen har varken förmått anpassa prognoserna, reformutrymmet eller konjunkturåtgärderna i vårbudgeten efter den uppkomna situationen.

Sveriges öppna och exportberoende ekonomi kommer att drabbas hårt av det tullkrig som Trumpadministrationen inledde i början av 2025. Det är därför helt nödvändigt att Sverige nu genomför kraftfulla såväl kortsiktiga som långsiktiga insatser för att ta ekonomin ur stagnation och hög arbetslöshet. Dessa insatser bör vara inriktade på att lyfta bördor från svenska företag, inte minst små företag, som gör det möjligt för dem att växa och att anställa, trots tullkaoset. Jag och mitt parti, Centerpartiet, har därför föreslagit ett krispaket i paritet med den kris Trumps tullkaos skapat med kraftigt sänkta kostnader för svenska företag. Det mest självklara policyförslaget i en sådan situation är att sänka kostnaderna för att anställa, att sänka arbetsgivaravgiften med särskilt fokus på de lägre löneskikten och på de små företagen som står för huvuddelen av de nya jobb som skapas i Sverige.

Parallellt med den ekonomiska krisen befinner sig den svenska klimatpolitiken i kris sedan Tidöregeringens fossilbränslepolitik lett till mycket kraftigt stigande utsläpp, missade klimatmål och stopp för ny vindkraft och för försäljningen av nya och begagnade miljöbilar. Svensk grön industri riskerar att tappa i konkurrenskraft. Sverige var länge ett klimatföredöme för världen, med en stark tillväxt samtidigt som utsläppen minskade kraftigt. I rapport efter rapport konstateras det nu att regeringens klimatpolitik är bristfällig, och den är också djupt skadlig för Sverige. Med grön tillväxt kan Sverige skapa jobb, utveckla fossilfria tekniker och stärka det ekonomiska välbefinnandet, samtidigt som vi värnar individens frihet och planetens välbefinnande. Klimatomställningen sker genom att byta gammal fossil teknik till ny som drivs av fossilfri energi. Det gröna avdraget (skattereduktion för installation av grön teknik) är en viktig komponent för att åstadkomma denna lägre energiintensitet. Det gröna avdraget inkluderar installation av solceller (avdrag på 20 procent), system för lagring av egenproducerad el (avdrag på 50 procent) och

laddningspunkt för elfordon (avdrag på 50 procent). Regeringen har dock mitt i denna tid av klimatomställning bestämt i budgeten för 2025 att subventionsgraden för installation av solceller ska minska från 20 till 15 procent, vilket kommer att börja gälla fr.o.m. den 1 juli 2025.

Regeringens ovilja mot förnybar el får också sitt uttryck genom att regeringen, trots 60 miljarder i reformutrymme, aviserade i 2025 års budget att 680 miljoner måste sparas genom vad Centerpartiet anser vara en ny ”solskatt” där man avskaffar möjligheten för villaägare som satt upp solpaneler och vill bidra till sin egen elförsörjning att mata in obeskattad solel för 60 öre per kilowattimme. I det senaste budgetbeslutet bestämde regeringen att denna skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el ska avskaffas från 2026. Regeringen har för avsikt att slopa skattereduktionen för såld solel fr.o.m. den 1 januari 2026. Jag anser dock att det finns goda skäl för att behålla 60-öresregeln för egenproducerad solel för att fortsätta stimulera etableringen av egna anläggningar för förnybar elproduktion, särskilt solceller, och det är ytterligare en förändring från den här regeringen som innebär otydliga och oförutsägbara villkor för elmarknaden.

Regeringen lägger nu i vårändringsbudgeten 4,35 miljarder på att tillfälligt höja subventionsgraden för rotavdraget från 30 till 50 procent. Detta motiveras som en konjunkturfrämjande åtgärd, inriktat på byggbranschen som har varit extra konkursdrabbad. Jämfört med regeringens tillfälligt höjda subventionsgrad för rotavdraget, vill jag och mitt parti i stället satsa på det gröna avdraget genom att utöka skattereduktionen av installation för grön teknik – ett höjt maxtak för det gröna avdraget från 50 000 kronor till 100 000 kronor per person och år. Dessutom bör det ske en bredare inkludering av fler energieffektiviserande åtgärder under det gröna rotavdraget, såsom installation av värmepumpar, isoleringsåtgärder och energieffektiva fönster. Den globala ekonomin präglas av osäkerhet och höjda materialkostnader, vilket gör en höjning av maxtaket mer motiverad än en tillfällig höjning av själva subventionsgraden. Ett ökat maxtak för det gröna avdraget, samt en inkludering av fler energieffektiviserande åtgärder, förväntas uppfylla syftet med regeringens förslag om ökad sysselsättning i byggbranschen, eftersom det innebär incitament för fler och större installationer av grön teknik, samtidigt som vi genom att inkludera fler energieffektiviserande åtgärder minskar utsläppen.

Vindkraft på land har blockerats i väntan på den utlovade ersättning till närboende som föreslogs i regeringens utredning Värdet av vinden, och på att fastighetsskatten på vindkraft återförs till kommunerna. Utredningens förslag ska efter ett års fördröjning genomföras, men fastighetsskatten kommer endast att återföras till del, och i form av ett tillfälligt bidrag och inte en permanent ersättning. Jag och mitt parti anser att fastighetsskatten på vindkraftsel måste föras till kommunerna långsiktigt och fullständigt, som i Finland och Norge, och inte skickas som en del av ett riktat statsbidrag.

Det ökande elbehovet baseras på en snabbare takt i elektrifieringen av det svenska samhället, som är avgörande för förutsättningarna att nå Sveriges

klimatmål och möjliggöra för fler att vara en del av omställningen. Samtidigt är just nu skatten på fossila bränslen lägre per energienhet än den är på elektrisk kraft. Incitamentet för att ställa om för både hushåll och företag har kraftigt försämrats av den här regeringen. Man bör därför slopa indexeringen av elskatten, vilket innebär en skattesänkning under året jämfört med regeringens förslag på 1,2 öre per kilowattimme och därefter ökande i takt med att elskatten fortsätter stiga medan den i vårt förslag har frysts tills vidare på 42,8 öre per kilowattimme.

Jag och mitt parti föreslår vidare att skatteundantaget för fossil gas ska tas bort och slutligen att skattereduktionen för medlemskap i a-kassa ska avskaffas.

Jag tillstyrker att Centerpartiets riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken godkänns i de delar dessa berör skattepolitiken.

4. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (MP)

Janine Alm Ericson (MP) anför:

Jag och Miljöpartiet vill se en ekonomisk politik som prioriterar välfärden, en politik som genomför den gröna klimatomställningen, stärker konkurrenskraften, skapar nya jobb och samhällsutveckling i hela landet och en politik som stöttar hushåll med små ekonomiska marginaler. Det skulle leda till mer framtidstro och en bättre ekonomisk utveckling.

Klimatpolitiken behöver vila på två ben: fossila utsläpp ska prissättas och de gröna alternativen behöver byggas ut. Att flygskatten ska avskaffas fr.o.m. den 1 juli 2025 är en åtgärd som kommer att öka utsläppen och gynnar flyget på bekostnad av tåget. Jag och mitt parti föreslår att flygskatten ska behållas samt att en särskild skatt på privatflyg ska införas eftersom resande med privatflygplan är tillgängligt endast för ett fåtal mycket rika personer och leder till mycket höga utsläpp.

Regeringen och Sverigedemokraterna har föreslagit en försämring av stödet för installation av solceller fr.o.m. den 1 juli 2025. Solcellsbranschen går igenom en tuff period. Installationer av solceller har minskat. För att öka takten i utbyggnaden av solceller och för att möjliggöra för solcellsbranschen att behålla och anställa personal föreslår jag och mitt parti i stället en tillfällig förstärkning av stödet för installation av solceller under 2025. Förslaget innebär att subventionsgraden i det gröna avdraget i stället för att sänkas till 15 procent höjs till 25 procent. Det skulle skapa ett incitament att passa på att investera i solceller under andra halvåret 2025.

Sverige befinner sig i ett svårt ekonomiskt läge. Osäkerhet om framtiden och hushållens pessimism håller tillbaka den ekonomiska återhämtningen. Arbetslösheten har nått nivåer vi inte sett sedan finanskrisens efterdyningar. Den oro som präglar världsekonomin påverkar Sverige i hög utsträckning. Hoten om tullar i kombination med de tullar som redan införts av

Trumpadministrationen kommer att hålla tillbaka den ekonomiska utvecklingen. Det som krävs i det här läget är en ekonomisk politik som bidrar till att skapa framtidstro och trygghet när omvärlden är osäker. Jag och mitt parti vill se en politik som minskar de ekonomiska klyftorna, säkrar välfärdens finansiering och stimulerar klimatinvesteringar som bidrar både till en rättvis klimatomställning och till att ta Sverige ur lågkonjunkturen. Men i stället för att se till så att hushåll med små marginaler har fast mark under fötterna har regeringen och Sverigedemokraterna gång på gång prioriterat satsningar riktade mot höginkomsttagare.

Jag och mitt parti vill i det här läget se en konjunkturpolitik som vilar på tre ben: stärkt ekonomi för hushåll med små ekonomiska marginaler, jobbskapande åtgärder och en satsning på folk som står utanför arbetsmarknaden. Den ekonomiska forskningen är tydlig med att satsningar som gynnar folk med låga inkomster är en mer effektiv konjunkturpolitik än åtgärder som gynnar personer som redan har en god ekonomi. Därför föreslås träffsäkra åtgärder som stärker ekonomin för hushåll med små marginaler.

Vid årsskiftet genomfördes Tidöpartiernas riktade skattesänkning för höginkomsttagare – samtidigt sänktes bostadsbidraget för barnfamiljer med små ekonomiska marginaler. Vid halvårsskiftet vill Tidöpartierna sänka bostadsbidraget igen och försämra högkostnadsskyddet för mediciner. Samtidigt föreslår man en ökning av subventionen i rotavdraget, en reform som framför allt kommer att gynna höginkomsttagare. Regeringens och Sverigedemokraternas politik ökar klyftorna och skadar den ekonomiska utvecklingen.

Regeringen och Sverigedemokraterna föreslår återigen att rotavdraget ska göras mer generöst. Förslaget innebär att subventionen i rotavdraget höjs från 30 till 50 procent. Rotavdraget används framför allt av höginkomsttagare. Förslaget motiveras nu som en konjunkturåtgärd. Det finns mer effektiva sätt att stötta konjunkturen, och regeringen själv medger att effekten på sysselsättningen är osäker. Jag och mitt parti avvisar därför förslaget om att öka subventionen i rotavdraget.

Sverige står inför ett förändrat och försämrat säkerhetspolitiskt läge. Det finns en bred enighet i riksdagen för att stärka Sveriges försvarsförmåga. Att mer pengar kommer att behöva läggas på totalförsvaret ställer krav på finanspolitiken. Jag och mitt parti har tidigare framfört förslag om en beredskapsskatt som träffar personer med höga inkomster. Syftet med en sådan skatt är att upprustningen av försvaret inte ska gå ut över välfärden. Löpande försvarsutgifter ska som huvudregel finansieras, men eftersom försvarsförmågan behöver höjas snabbt kan det ta en viss tid innan finansieringen fasas in.

Jag tillstyrker att Miljöpartiets riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken godkänns i de delar dessa berör skattepolitiken.

BILAGA 3

Uppteckningar och bilder från det offentliga sammanträdet den 15 maj om Finanspolitiska rådets rapport 2025

Ordföranden: Klockan är slagen. Finansutskottets sammanträde är öppnat, och vi är på punkten 1 Offentligt sammanträde om Finanspolitiska rådets rapport Svensk finanspolitik 2025.

Det här är ett öppet sammanträde, och varmt och hjärtligt välkomna alla ni som är i salen och även ni som följer oss via riksdagens utsändning och SVT Forum. Det är ett offentligt sammanträde för att fler ska kunna ta del av mötet. Grunden för det öppna mötet är Finanspolitiska rådets rapport. Rapporten tillsammans med utfrågningen i dag är en del i granskningen av regeringens politik och även ett led i det som leder fram till vårt möte den 17 juni, det vill säga beredningen av regeringens ekonomiska vårproposition. Det här är en del i detta.

Med oss i dag har vi Finanspolitiska rådets ordförande Lars Heikensten som tillsammans med kollegan och vice ordföranden i Finanspolitiska rådet Annika Sundén kommer att presentera rapporten under 15 minuter. Därefter kommer finansminister Elisabeth Svantesson att redogöra för regeringens syn på rapporten. Alla är varmt och hjärtligt välkomna.

När presentationerna är klara kommer finansutskottets ledamöter att i partiernas storleksordning, tre och tre, få komma med frågor och synpunkter. Frågorna kommer att besvaras från podiet. Klockan 10.30 kommer vi att avsluta sammanträdet. Vice ordförande Mikael Damberg kommer att summera det vi har gjort under förmiddagen.

Vidare till sammanträdet. Jag lämnar ordet till ordföranden i Finanspolitiska rådet Lars Heikensten. Var så god och varmt välkommen.

Lars Heikensten, Finanspolitiska rådet: Jag tackar för chansen att komma hit och berätta om årets rapport från Finanspolitiska rådet.

Vi brukar normalt göra så att vi inleder rapporten med att diskutera det ekonomiska läget för att lägga en grund för diskussionen om ekonomisk politik. Man kan konstatera att under dessa år och under nästan hela den tid jag har hållit på med ekonomisk politik, som ju är rätt länge, har det aldrig varit en så orolig tid som nu. Det är värt att notera att när vi diskuterar frågor i storleksordningen 5–10 miljarder – mycket pengar som inte ska bagatelliseras – är det ändå inte så stora saker i förhållande till de krafter som är i rörelse. Det kan vara värt att ha det perspektivet med sig.

Vi kan börja med att notera att utvecklingen i den svenska ekonomin under senare år har varit svagare än i Europa i allmänhet och i USA. Det sammanhänger med en kombination av faktorer. Vi har haft en stram finanspolitik, och vi har haft en penningpolitik som biter mer än på många håll

därför att vi har stora skulder i hushållssektorn och vi har mycket rörliga lån. Det gör att effekten blir stor.

Både i samband med förra årets rapport och nu har vi sagt att den politik som har föreslagits har varit rimlig men att man kunde ha tänkt sig en något mer expansiv politik. Samtidigt är det inte så lätt att i efterskott säga att det var fel att vi hade den politik vi hade. Vi fick ned inflationen, och det var avsikten med att politiken fördes på det sättet. Det måste vi ta med i bilden.

I början av året såg konjunkturbilden bra ut. Man hade en känsla av internationellt och för den svenska ekonomin att det skulle bli en rörelse uppåt. Det ligger fortfarande i korten i de flesta bedömningar som görs, men det är mer och mer osäkert. Det handlar naturligtvis om det pågående handelskriget som får mycket uppmärksamhet – dagsnoteringar. Men det handlar även om större saker, nämligen att vi är på väg in i en multipolär värld. Det skakar rejält på många håll, och det skapar oro för företagens och hushållens beslut. Det kan få kraftiga effekter.

I samband med presentationen i går lyfte jag fram utvecklingen på den amerikanska statspappersmarknaden. Det som hände där i början av april var oroligt, och det signalerar att krafter är i görningen som kan få stor effekt. Det är svårt att undvika att vara exponerad mot marknaden, men det är ändå värt att tänka igenom ordentligt vad man kan göra för att vara garderad och hur man ska agera under olika scenarier. Det visar erfarenheten från april då vi hade samtidiga fall i dollarkursen och en uppgång i ränta, vilket är ett mönster som man normalt sett ser i länder med stora bekymmer.

Innan jag går in på finanspolitiken i budgetpropositionen för 2025 ska jag säga att – jag var inne på detta från början, men det kan upprepas en gång till – viktigare än att lägga fast detaljerna i en situation som den vi är i nu är att vi verkligen har beredskap och handlingskraft att agera om det skulle hända någonting. Det är lätt för oss att säga, men det är ändå viktigt, även om det snarare ligger på de myndigheter som är ansvariga, för finansdepartement och riksbank och så vidare, att göra den typen av förberedelser.

Jag går vidare till finanspolitiken och budgetpropositionen. Vi har tyckt att det har varit en rimlig strategi med en återhållsam politik, och vi har konstaterat att man hade kunnat tänka sig en något mer expansiv politik. Om man inte ser på detta i ett konjunkturellt perspektiv utan mer i förhållande till regelverkets bokstav noterar vi att den budget som föreslås i budgetpropositionen för 2025 innebär en begränsad avvikelse från målet. Det är ett större underskott. Det sammanhänger i hög grad med de Ukrainastöd som beslutades förra våren eller runt midsommar. Vi noterade då att det var okej att hantera dem på det sätt man gjorde eftersom stöden var akuta till sin karaktär. Det var viktigt att snabbt komma fram. Viktigt i sammanhanget var att de bedömdes vara tillfälliga. Det hade varit bra om man hade gjort en överenskommelse med oppositionen. Det verkade i och för sig som om det fanns en enighet, men den tydliggjordes inte. Om man gör avvikelser från det normala ramverket är det viktigt att man är tydlig med att det finns en enighet om det. Det minskar risken för att det blir problem med tillämpningen framöver.

Jag har med en touche tagit upp detta, men låt mig för säkerhets skull notera att jag inte ser en finjustering av politiken som realistiskt normalt sett – allra minst i det här läget. Men man kan ändå notera att om man skulle vara intresserad är penningpolitiken det som man normalt ska titta på. Ytterst handlar det om huruvida man bedömer att inflationsförsättningarna har blivit så pass mycket bättre att det är möjligt att ta hänsyn till konjunkturläget. Gör man det finns utrymme att sänka räntorna.

Vi noterar att det skedde en höjning av utgiftstaken i samband med Ukraina-stödet. Det var inte nödvändigt. Det fanns utrymme, och vi är måna om att man inte ska ändra i utgiftstaken alltför ofta. Vi kritiserar därför detta.

Frågan är om ökningen av försvarsutgifterna är stor. Det framställs som att den är stor. Följer man enbart debatten kan man få intrycket av att det är något som vi aldrig har sett förut. Men så är det inte. Så sent som på 60-talet hade vi en försvarsandel på 4 procent. Det var mycket som skiljer sig mot nu, men det var ändå så att vi då hade en väl fungerande ekonomi. Det är inte så att ett åtagande av den typen behöver äventyra den ekonomiska utvecklingen på något sätt. Regeringen bedömer att man behöver komma upp till 3–4 procent, och man konstaterar att de pengarna ska lånas upp. Vi gör poängen att om man tittar på storleken är det inte så dramatiskt. Det handlar om 15 miljarder ytterligare per år utöver det som redan har gjorts. Det är ungefär halva det årliga reformutrymmet som finns enligt beräkningarna.

Tittar man i termer av skatter finner man att en rejäl finansiering med hjälp av skatter bara leder till en liten blipp på kurvan för skatternas andel av BNP. Det ger inte en känsla av att vi ger oss in på ett våldsamt åtagande med en skattehöjarkampanj.

Innan jag släpper in Annika Sundén ska jag säga några ord principiellt om försvarsutgifterna.

Det framgick av mediebevakningen i går att vi anser att man inte bör lånefinansiera detta. Det handlar om utgifter som med all sannolikhet kommer att vara permanenta eller i varje fall under lång tid behöva ligga på en högre nivå. Det innebär i realiteten att man skjuter på de svåra prioriteringar som förr eller senare måste göras. De ska börja efter 2030. Det innebär att de som är skattebetalare vid den tiden får betala dubbelt. De får dels betala räntorna på det som man nu skjuter på, dels betala de försvarssatsningar som kommer att ske under deras år.

Jag kan ha viss förståelse för detta. Det är klart att det är ett stort och snabbt åtagande. Att tänka sig att man gör en del med hjälp av lånefinansiering är väl rimligt i sig, även om det principiella argumentet mot finns där.

Jag noterade när jag läste tidningen för några dagar sedan att man hade gjort undersökningar om vad folk tyckte om detta. Det är tydligt att en stor del tycker att man bör ta en del skatteförändringar och omprioriteringar av utgifter. Ska man tro den undersökningen är det ungefär lika många som föredrar lån. Det är inte uppenbart för mig att väljarna föredrar en modell där allt lånas upp.

Precis som jag skriver på den sista punkten kan det vara värt att notera att det möjligen kommer att krävas mer än 3,5–4 procent i försvarsutgifter. Om

man bestämmer sig för att det ska vara ett genomsnitt för Europa får man tänka sig att Sverige kommer att behöva göra mer. Det finns ett tydligt samband mellan hur långt avståndet är till Ryssland och hur mycket olika länder gör i sammanhanget. Det är rätt stor skillnad på vår situation och till exempel Spaniens.

Jag tycker därför att man bör lägga upp politiken på ett sådant sätt att den kan hantera även en situation där man behöver gå högre i utgifterna. Det talar också för att göra fler prioriteringar nu och inte skjuta allt på framtiden.

Vi får tillfälle att återkomma till frågorna.

Annika Sundén, Finanspolitiska rådet: Jag ska avslutningsvis prata lite om kommuner och regioner. Vi har gjort en fördjupning i årets rapport – vi fortsatte från förra året. I år har vi fokuserat på ekonomin i regioner och kommuner. Det finns likheter och även stora skillnader. Därför är det viktigt att titta på de två sektorerna separat.

Regionerna har präglats trendmässigt av stigande kostnader och skatteuttag. Skatten har höjts från ungefär 10 kronor per hundralapp år 2000 till 11,50 kronor i dag. Trots det går de flesta regioner med stora underskott.

Vi konstaterar att den svaga ekonomin bland annat beror på demografin med en äldre befolkning som vill ha, behöver och konsumerar mer sjukvård. Vi har gjort stora framsteg inom sjukvården. Det finns i större utsträckning behandlingar, och vi kan behandla fler sjukdomar. Det blir dyrare.

Vi ser också tydliga tecken på att det kan röra sig om effektivitetsförsämringar, det vill säga en svag effektivitet. Framför allt rapporterar sjukvårdspersonal – läkare och sjuksköterskor – att de lägger betydligt mindre tid på patientkontakter.

Låt oss titta på kommunerna; i genomsnitt ser det bra ut. Kommunernas ekonomi är i balans. Men här är det viktigt att titta på spridningen. Det är framför allt små och krympande kommuner som har problem. Skattehöjningarna i kommunerna har varit begränsade och stabila. Men kostnaderna har ökat långsammare än vad demografin skulle förutsäga. Det kan bero på att man har blivit mer effektiv, men det kan också bero på att ambitionen har sänkts. Här ser vi tydliga tecken på det. Det här reser frågan om finansieringen till regionerna och kommunerna framåt. Den intäkt man har är skatt på arbete, och det vet vi är ett ineffektivt sätt att öka inkomsterna. Vi diskuterar att det kan behövas ökad statlig finansiering för att undvika ytterligare problem i kommuner och regioner.

Ordföranden: Vi hälsar finansminister Elisabeth Svantesson välkommen fram för att från regeringens sida kommentera rådets rapport. Varmt välkommen.

Finansminister Elisabeth Svantesson (M): Jag tackar än en gång Finanspolitiska rådet och dess ledamöter för arbetet. Det är alltid nyttigt och ger nya tankar och inspel när man får finanspolitiken belyst på det sättet. Det

uppskattas. Bredden i rapporten är bra. Ni tar upp många olika viktiga saker till diskussion.

Låt mig kort börja där ordföranden för rådet också började, nämligen att den tid vi lever i är minst sagt osäker. Det råder stor oförutsägbarhet. Många av oss satt i riksdagen förra mandatperioden när pandemin slog till. Det var något helt nytt som vi aldrig hade varit med om. Regering, riksdag och riksbank jobbade på olika sätt med fullt tryck för att ändå rädda situationen. Vi gjorde allt vad vi kunde för att pandemin skulle försvinna och vidare för att hantera både ekonomiska och mänskliga effekter.

Sedan kommer höga energipriser, och vi har ett krig i vårt närområde som Sverige är engagerat i. Sverige har inte varit engagerat i ett krig sedan finska vinterkriget, men nu är vi det. Vi ser att det Ukraina gör, gör de också för oss och för Europas frihet.

Till detta adderar vi en hög inflation – som vi inte heller har haft på länge. Senast det var hög inflation såg mycket generellt annorlunda ut i den svenska ekonomin. Det är många situationer vi har varit med om, men vi som är förtroendevalda är på olika sätt med om detta för första gången. Det som nu händer med ett handelskrig som har startats av en stark partner till Sverige, nämligen USA, skapar också höga kostnader för hushåll och företag samt höga kostnader för världsekonomin. När jag var i Washington för två veckor sedan uttryckte IMF:s chef det som att vi nu går in i en ny era. Allt detta ger stora osäkerheter.

Mitt i allt detta känns det bra, oavsett parti, att vi står på en stabil grund i Sverige. Vi har tagit oss igenom svåra situationer förut, och vi kan göra det framgent. Budgeten är såklart en viktig del i arbetet för att steg för steg göra det som behöver göras.

Jag ska göra några nedslag i rapporten.

Först och främst tar jag upp ramverket. Jag förstår en del av synpunkterna och kritiken. Man kan se på ramverket på olika sätt. När det gäller Ukrainastödet har det varit självklart för oss att det ska finnas, att det ska vara stort, att det ska vara effektivt och komma ukrainarna till del och hjälpa dem i kampen mot Ryssland. Vi har inte räknat in detta i vad som är normalt utan sett det som en avvikelse. Det har vi tyckt vara relevant. Det har också funnits ett generellt stort stöd för stödet till Ukraina i riksdagen. Nu diskuterar vi vad som ska hända och ske åren framöver. Jag kommer tillbaka till frågan om försvarsfinansiering, men Ukrainastödet har varit viktigt av många skäl.

Sedan kan vi absolut ha en diskussion om huruvida budgeten har varit expansiv eller inte. I grund och botten bedömer vi att den var så och är det; 60 miljarder tillsammans med 11 ½ i vårändringsbudgeten. Det beror naturligtvis på hur man räknar. Det är alltid poängen med rådets rapport att man kan bevisa och belysa olika saker, men jag framhåller fortfarande att budgeten är expansiv.

Den stora frågan i rapporten och för alla som har ett politiskt ansvar är att snabbt bygga ett starkt försvar. På tre fyra år fördubblar Sverige försvarsanslagen. Det finns en enighet kring det, och vi ser nu att det behövs

mer. Det handlar bland annat om artiklarna 3 och 5, det vill säga att Sverige ska kunna försvara sig självt och hjälpa till att försvara andra. Vi förväntar oss att andra ska vara med om det händer något här. Den stora faktorn är Ryssland. Oavsett vad som händer i utvecklingen av kriget kommer vi att behöva bygga försvarsförmåga.

Jag förstår delvis rådets synpunkter, men i grund och botten måste man komma ihåg – och det nämner inte rådet – att den bana som vi åtta partier har lagt fast i Sveriges riksdag är brant framöver. Mycket av det reformutrymme som finns är redan intecknat. Att därutöver ha fler utgifter på kort tid ställer stora krav på finanspolitiken och politiken. Man kan mäta på olika sätt, men jag tror att det är många som tycker att det är rimligt att under några år använda styrkan i finanserna för att snabbt bygga ett försvar – det behöver vi göra gentemot de osäkerheter som finns. Tanken är självklart att balansmålet som ska börja gälla 2027 ligger fast, men under några år kan man ha en avvikelse för att sedan komma tillbaka till balans. Självklart är det helt och hållet rådets slutsats att permanenta utgifter ska finansieras permanent.

Vi har en diskussion med alla partier och partierna i riksdagen, och vi kommer att återkomma längre fram i den frågan.

Jag välkomnar också bedömningen av finanspolitikens hållbarhet. Den känns bra. Jag tycker, till skillnad från rådet, att hållbarhetsberäkningarna fyller en funktion, men jag ska inte fastna i det här och nu.

Kommun- och regionsektorn är en viktig stor fråga som berör oss alla. Medan försvarsutgifterna numera är den näst största budgetposten är kommun- och regionpengarna den allra största posten. Precis som rådet lyfter fram är det stora utmaningar åren framöver på olika sätt, allt från demografi till kompetensförsörjning. Vi står inför tuffa utmaningar.

Vi som har varit politiskt aktiva under ett eller två decennier vet att vi ofta har diskuterat demografi och befolkningspyramid. Vi brukar i dessa situationer hitta lösningar och vägar framåt. Med det sagt är utmaningen nu större än tidigare, men jag är säker på att vi kommer att fortsätta jobba med att hjälpa de mindre kommunerna som har det tuffast. Till exempel har Utjämningskommittén lagt fram förslag, och vi bereder förslaget om utjämnningssystemet i Regeringskansliet. Dessutom kan vi hjälpa till med att se över hur man kan effektivisera. Vi har gett Statskontoret i uppdrag att titta över hur den kommunala verksamheten kan bli mer effektiv. Här vet jag att många kommuner vill ha hjälp och stöd. En kommun med 5 000, 7 000 eller 12 000 invånare har inte alltid kapacitet att göra alla dessa saker själv. Då är det bra att vi hjälps åt. Detsamma gäller också Effektivitetsdelegationen, som också ska jobba med hälso- och sjukvårdsfrågor.

En intressant fråga som rådet och många andra lyfter upp är kapitalbeskattningen. Rådet menar att den är komplex och att förändringarna vi nu gör med skatterna på ISK ökar komplexiteten. Det förstår jag. Något jag blivit varse det senaste året är att Sverige har en stark och bra kapitalmarknad.

11 000 miljarder euro sover, vilar, på europeiska bankkonton. En viss del är också cash. Det är mycket pengar i Europas länder som inte jobbar aktivt. I

Sverige är svenskar, från vänster till höger, från norr till söder, aktiva i att spara i fonder och investera. Vi kallar det till och med att spara, även om det är fråga om investeringar i fonder och aktier. Det har gett avkastning för många personer. Sparande på lång sikt ger avkastning, samtidigt som kapitalet kommer ut på marknaden till innovation och företagande. Det är i grunden bra.

Men det handlar inte bara om sparande för individer, utan det handlar också om att underlätta och se till att kapitalmarknaden kan stärkas. Jag kan konstatera att kollegorna i Bryssel och i olika länder, i EU, diskuterar frågan mycket. Där är Sverige ett föredöme. Draghi lyfter fram denna fråga i Draghirapporten.

Att gå den här vägen att fortsätta att underlätta för den typen av investeringar som svenska folket kan göra menar jag är rätt väg att gå. Vi ska inte förstöra det som funkade väl. Sverige är ett av de länder i EU där kapitalmarknaden fungerar som allra bästa.

Ordföranden: Jag tackar Finanspolitiska rådet för rapporten. Det är en viktig del i arbetet med den ekonomiska politiken. Tack också för dagens presentation av rapporten. Tack också till finansministern för att du har gett regeringens syn på rapporten.

Nu kommer finansutskottets ledamöter i partiernas storleksordning att ges möjligheten att kommentera och ställa frågor – tre och tre. Jag kommer att först ge Finanspolitiska rådet möjlighet att kommentera och därefter finansministern. Vi inleder den första rundan.

Mikael Damberg (S): Ordförande! Jag tackar Finanspolitiska rådet och finansministern för inledningarna.

Det är en intressant rapport. Jag börjar med en övergripande kommentar, nämligen att vi lever i osäkra tider. I dessa tider måste vi ibland orka med att fatta beslut som vi vanligtvis inte gör, inte minst kopplat till den säkerhetspolitiska situationen. Det är bra att vi nu är i förhandling om hur ytterligare försvarssatsningar kan göras i Sverige på det militära och civila försvaret. Det är helt nödvändigt. Då måste man kunna diskutera att tidigarelägga investeringar och göra dem snabbare än annars. Från min utgångspunkt måste också diskussionerna föras om den långsiktiga finansieringen. Annars lurar vi oss själva, vi skapar stora hål och därmed äventyrar vi finansieringen av vårt försvar och annat på längre sikt. Det är ett perspektiv.

Finanspolitiska rådet sa också att det kan vara bra att lägga Ukraina utanför och att det hade varit bra med en överenskommelse innan beskedet kom från regeringen. Det skulle skapa en större stabilitet kring ramverket framöver.

Jag har några frågor om Finanspolitiska rådets rapport. Det finns ett intressant resonemang om att Sverige har haft lägre tillväxt än Europa och USA – historiskt sett tävlat med USA snarare än Europa. Vi har haft en bättre utveckling historiskt, men nu har vi inte haft det under en period.

Sedan för ni ett resonemang som ni inte kommenterar så mycket nu, nämligen att mäta finanspolitiska multiplikatorer, att försöka utveckla sättet att redovisa detta också. Vill ni säga något mer om det? Det är klart att det är skillnad på vad man använder reformutrymme till för att ge effekt på återhämtning, ekonomi och så vidare. Det mest självklara att sänka skatten för väldigt höga inkomster kanske inte ger samma konjunkteffekt som insatser för vanliga hushåll eller med små marginaler.

Ni har också ett resonemang om vad en reform är. Det skulle kunna vara ett helt eget kapitel. Vi som har hållit på med det här ett tag, och det gäller nog alla politiska partier, vet att man ibland gör budgetutspel där innebörden inte är helt glasklar. Men det blir allt svårare med tiden att förstå, även för oss som är insatta, vad som föreslås. Är det mer pengar eller mindre pengar? Hur förhåller det sig till förra året och inflationen? Kan ni säga något om det? Jag tror att det är en viktig fråga för att bygga förtroende för politiken över tid.

Ska jag tolka ert resonemang om kommunsektorn som att om staten inte tar ett ansvar för kommunsektorns finansiering framöver ser ni en risk att kommunerna tvingas höja skatten i stället, det vill säga ni tycker att det är en sämre lösning om man ska försvara finansieringen av skolan och äldreomsorgen?

David Perez (SD): Tack, Finanspolitiska rådet, för en mycket intressant rapport. Man läser den och ser att den är lite av ett smörgåsbord av olika saker man gärna undrar över, men man får inrikta sig på några små saker.

Först och främst nämner ni i rapporten att det inte blir av att det görs någon förmögenhetsstatistik. Inte minst har regeringen och Sverigedemokraterna avstyrkt en sådan till förmån för den personliga integriteten.

Men man har ändå valt att gå vidare med ett skuldregister och tittar vidare på den frågan. Min fråga är hur rådet ser på ett sådant register och om ni ändå tillstyrker ett sådant.

Min andra fundering gäller följande. Jag uppskattar verkligen att ni tittar på kommunernas och regionernas villkor och förutsättningar. Inte minst tittar ni på det ur ett makroekonomiskt perspektiv.

Ni nämner bland annat tre mål. Ett av dessa är att den offentliga sektorn kommer att behöva investera. Det motiveras av de omställningar som världen står inför.

Först och främst befinner vi oss i början av en klimatomställning, skriver ni, som förutsätter stora investeringar i bland annat transporter och energinfrastruktur.

När man läser rapporten blir man lite frågande inte minst till de satsningar som har gjorts och de skrivelser som har varit. Det jag tänker på är naturligtvis satsningarna i Skellefteå på Northvolt. Inte minst nationalekonomen Lars Calmfors har sagt att det kan bli det största industrimisslyckandet i svensk historia. Det är 88 miljarder som kan gå till spillo där.

I en sådan omfattande rapport, hur kommer det sig att inte rådet går in och problematiserar den här typen av satsningar? Där går kommunsektorn och inte

minst regionsektorn in med det statliga för att finansiera sådana satsningar som sedan går om intet.

Det är ändå omfattande investeringar som har gjorts i det projekt som nu av allt att döma ser ut att gå till spillo.

Jan Ericson (M): Det känns ändå bra när vi sitter och diskuterar de här frågorna att vi gör det i ett läge där Sverige till skillnad från väldigt många andra länder inte har närmast en nationell skuldcris, utan vi har en väldigt stark och stabil ekonomi i Sverige och har haft det under ganska lång tid. När man träffar andra parlamentariker runt om i Europa är väldigt många avundsjuka på Sverige och den situation som vi har.

Rapporten syftar väldigt mycket bakåt genom att utvärdera vad som har hänt. Då är det intressant att diskussionen om inflationen var något av det första som ordföranden nämnde i sitt anförande.

Kampen mot inflationen är ändå den centrala och nästan den viktigaste delen när det gäller att värna om hushållssektorn. Sverige har, som ordföranden nämnde, haft ganska stor framgång i den frågan i en väldigt dramatisk situation.

Samtidigt skriver rådet att utrymme hade funnits för en något mer expansiv politik. Jag tycker att det är en väldigt vag formulering. Min första fråga är: Hur mycket mer?

Anser rådet att man i det läget hade kunnat finkalibrera detta på samma sätt som man kanske kan göra i efterhand, och säga att man kanske hade kunnat satsa lite mer pengar på någonting? Hade det inte varit ganska svårt att göra en sådan exakt beräkning i det läge man då var med en snabbt skenande inflation?

Min första fråga är alltså: Hur mycket mer anser Finanspolitiska rådet att man hade kunnat satsa i det läget?

Min andra fråga handlar om statens utgifter. Som finansministern nämnde är den största posten i statens budget just nu stödet till kommuner och regioner.

Min fråga till Finanspolitiska rådet är: Hur stor andel av statens budget anser rådet ska gå till stöd till kommuner och regioner, som faktiskt har en egen beskattningsrätt och en egen möjlighet att prioritera?

Ni antyder att man borde satsa mer pengar på detta, men hur stor del av statens budget tycker ni att man ska lägga på kommuner och regioner?

Ordföranden: Jag lämnar först över till Lars Heikensten och Annika Sundén från Finanspolitiska rådet att svara på och kommentera frågorna från finansutskottets ledamöter.

Lars Heikensten, Finanspolitiska rådet: Låt mig börja med finansministerns frågor och kommentarer, och jag tackar för synpunkterna.

Det är sant som finansministern säger att det redan har beslutats om betydande satsningar i försvaret. Det ligger i botten i det här läget, eller vad

man ska säga. Mot bakgrund av det kan man ha en större förståelse för att man väljer att låna i det här läget. Jag förstår det argumentet.

Samtidigt tycker vi att man går väldigt långt när man bestämmer sig för att det ska gå att låna till allting. Det hade funnits mellanlägen där man hade lånat en del och gjort en del prioriteringar för att om inte annat visa en god vilja.

Nu säger man: Vi ska naturligtvis tillämpa det finanspolitiska ramverket strikt. Men det är nästa generation politiker som ska göra det. Det är klart att det är svårt att lova.

Jag tillhör inte dem som vill måla fan på väggen. Men jag kan ändå notera vad de frågor som jag fick i går från medierna handlar om. Människor från medierna säger: Okej, nu var det försvaret, men nästa månad blir det väl kärnkraften. Så är det kanske inte. Det återstår att se.

Men det är klart att ju mer man gör på det här sättet, desto mer reses frågan: Vad kommer att hända framöver? Det är sant att vi har väldigt bra reserver. Men vi får vara försiktiga med elden, så att säga.

Annika Sundén, Finanspolitiska rådet: Också jag vill tacka för kommentarerna om rådets rapport.

Jag går till frågorna från Mikael Damberg. Vi har i rapporten tre kapitel som är lite mer teoretiska som precis analyserar finanspolitikens effekter.

Vi beställde en underlagsrapport som analyserade konjunktorens effekter på olika grupper av individer för att se hur konjunkturen slår på låg- och höginkomsttagare. Utifrån det kan man få en bättre förståelse av finanspolitikens effekter.

Vi tar fram en ny aggregerad indikator. Den har potential att göra bättre uppskattningar av finanspolitikens inriktningar. Vi har också några synpunkter på de hållbarhetsberäkningar av finanspolitiken som görs i budgeten. Det tycker vi sammantaget kan ge förutsättningar för en bättre analys och en bättre förståelse av finanspolitiken.

När det gäller tydligheten i budgeten, som är stor och omfattande, är fokus av förklarliga skäl på reformutrymmet. Där skulle vi önska att man hjälper till och förklarar mer om vad reformutrymmet egentligen står för och framför allt vad reformerna står för.

Det är tre perspektiv som vi tycker behöver lyftas fram i den kommunikationen för att hjälpa oss som granskar och andra att förstå budgeten.

Det handlar först om att redovisa nettoeffekten av en reform. Reformen kommuniceras som om ingenting har gjorts. Om man tar exemplet med satsning på yrkesvuxutbildning i budgetpropositionen för 2025 är den 900 miljoner, vilket då kommuniceras som en ökning. Men jämför man med den satsning som låg i budgetpropositionen för 2024 var den 1,4 miljarder. I själva verket är det mindre som går till yrkesvux i budgetpropositionen för 2025.

Vi tycker att man också kan underlätta genom att redovisa den reala utvecklingen av en reform. Det gäller till exempel vid de tillfällen när barnbidraget höjs. Det görs ganska sällan. Då är det viktigt att veta vad den reala höjningen är av den eventuella reformen.

Slutligen handlar det om att använda mer relativa mått och till exempel sätta reformen i relation till BNP för att få storleksordningar.

Jag ska kommentera lite detta med kommuner och regioner. Det är en fortsättning på det arbete som vi gjorde förra året. Det är fortfarande på en ganska översiktlig nivå. Vi har fokuserat på ekonomin och säger på flera ställen att vi avser att komma tillbaka och titta på organisation och finansiering. Det är många frågor som vi inte har analyserat djupare den här gången.

Vi välkomnar också de förslag som har kommit från Utjämningskommittén om utjämnningssystemet liksom de uppdrag som har givits att studera sjukvårdens kostnader, och stödet till mindre och krympande kommuner i form av en kommundelegation.

Till syvende och sist är kommunernas beskattningsrätt på arbete den skattebas de har i kommuner och regioner. Vi vet att skatter på arbete har negativa konsekvenser. Staten har en mycket större skattebas och kan använda skatter som har mindre negativa effekter på ekonomin.

Det är den frågan vi tar upp, utan att i det här läget kunna göra några beräkningar av hur stort det stödet skulle behöva vara. Så djup är inte analysen i årets rapport. Men vi avser att komma tillbaka till det.

Lars Heikensten, Finanspolitiska rådet: Jag ska kort beröra David Perez och Jan Ericsons frågor.

När det gäller frågan om förmögenhetsregister fanns det flera skäl till att vi engagerade oss i att man skulle ta fram en fullständig förmögenhetsstatistik.

Det handlade om behov som fanns i stabiliseringspolitiken, som kanske andra kan redogöra för bättre än jag. Det har att göra med att bedöma ränteffekterna på hushållen, hushållens skulder och liknande.

Sedan handlar det också om att det som pågår är en stor samhällsomvandling. När man ser tillbaka på den här tiden om 50 år eller 100 år – det är naturligtvis svårt att göra någon säker bedömning – tror jag att en av de frågor som verkligen står ut kommer att vara hur förmögenhetsfördelningen har förändrats.

Vi ser hur det i andra länder har påverkat utvecklingen på olika sätt. Vi tycker helt enkelt att det är rimligt i ett demokratiskt samhälle att man tar fram den typen av information om väsentliga förändringar i samhället.

När det nu gäller det förslag som har lagts fram hanterar det hyfsat, såvitt jag förstår, de stabiliseringspolitiska frågeställningarna. I den delen är man hemma.

Men när det gäller att ge ett bredare underlag för att bedöma samhällsutvecklingen räcker inte statistiken till. Därför förordar vi att man gör som man ursprungligen tänkte sig och inte på det sätt som regeringen har föreslagit.

När det gäller Northvolt håller jag med om att det är en stor fråga. Det vore väl intressant att titta på de där sakerna. Samtidigt har Finanspolitiska rådet fyra medarbetare. Vi får prioritera väldigt hårt vad vi ger oss in på.

Det kan vara bra för er rätt allmänt att veta, eftersom ni också jobbar med budgetfrågor, att vi tar oss an de allra största frågorna. Det försöker vi att göra. Men vi får också utnyttja lite grann vad vi tror att vi har särskild kompetens om.

Går vi tillbaka och tittar lite grann på de olika saker som vi har tagit upp kommer vi att se att det delvis avspeglar vilken typ av ledamöter vi har i rådet och vilken typ av kompetens de har med sig. Detta är ett område som vi inte besitter särskild kompetens om. Men jag medger att det skulle vara intressant att ge sig på det.

Ett annat område som vi funderar på är detta med kärnkraftsfinansiering. Är det en tillräckligt stor fråga? Den är ju stor, men är den en tillräckligt stor samhällsekonomisk fråga för att vi ska ta oss an den i det här sammanhanget? Jag vet inte om vi orkar med det. Men det är en aspekt att väga in.

Hur expansiv skulle politiken ha varit? Hade jag vetat den siffran så hade vi väl skrivit det. Det är därför vi talar om att den kunde ha varit något mer expansiv. I min värld föreställer jag mig kanske 5, 10 miljarder mer. Men vi har inte gjort seriösa beräkningar av det. Som jag sa är det oerhört svårt att bedöma.

Jag har sympati för det Jan Ericson säger. Det är också därför vi säger att vi inte hänger upp oss på att politiken kunde ha varit mer expansiv. Vi noterar mer att det har varit en rimlig inriktning, och noterar att det fungerade som man hoppades, får man väl säga.

Frågan om kommuner berörde Annika Sundén.

Finansminister Elisabeth Svantesson (M): Jag ska göra några korta nedslag.

Frågan om försvarsfinansiering är väldigt uppe på agendan inte bara här utan generellt. Dessutom händer det mycket i vår omvärld med ett säkerhetsläge som är väldigt problematiskt. Jag vill ändå säga två saker.

Jag tror att det råder ganska stor enighet generellt hos många riksdagspartier om att det här behöver göras, och det kan också göras med lån. Det är alltid många som vill att vi ska låna till olika typer av investeringar. Det är något som vi i regeringen och många regeringar har hållit emot. Det är inte det vi vill låna till. Det gäller för mig och min företrädare Mikael Damberg, men nu ska jag inte lägga orden i hans mun.

Varför tänkte vi då under några år låna till detta? Det första gäller det som Lars Heikensten påpekade att vi på 60-talet gjorde det. Jag tror att skattetrycket 1960 var under 30 procent, 28 eller 29 procent. Det är ett viktigt faktum.

En annan sak är det jag sa om reformutrymmet. Här tycker inte jag att rådet är tillräckligt tydligt. Om vi tittar på prognosen i vårpropositionen ska det strukturella sparandet vara 0,4 procent någonstans vid 2028. Det betyder egentligen att vi har ganska lite utrymme varje år till nya reformer.

Det är fråga om: Klarar vi det här utan att under några år låna eller inte? Det kan vara olika syn och olika tankar om det. Men är det något land som klarar det statsfinansiellt så är det Sverige. Andra länder gör nu detta trots att

de har 80, 90, 100, 110 eller 120 procent i statsskuld. Det tycker jag är en bra poäng. Sedan kan man ändå landa i helt olika slutsatser. Jag ville säga det.

Till David Perez vill jag säga att det än så länge inte finns något skuldregister i Sverige. Däremot har Statistiska centralbyrån fått uppdraget att titta på: Hur skulle man kunna få en känsla av hur skuldsituationen ser ut?

Varför skulle det ändå vara bra att veta lite mer? Miljön med hög inflation har ändå visat oss att med högre ränta är vi räntekänsliga väldigt snabbt. Det gäller både hushåll och företag. Där finns såklart också en fråga om finansiell stabilitet.

Om vi går vidare och hur får vi återkomma till. Men det är inte så att vi har ett register. Jag noterade också att rådet trodde att vi har ett sådant register, men det finns inte än.

Ordföranden: Då går vi in på den andra rundan. Först ut är Ida Gabrielsson.

Ida Gabrielsson (V): Tack för den intressanta rapporten och diskussionen.

Vi diskuterade om ramverket och hur det påverkas av eventuella lån till löpande kostnader. Vi är av uppfattningen att man kan låna till vissa investeringar men inte till löpande kostnader.

Kärnkraften nämndes här. Enligt den finansieringsmodell som vi har tagit del av och som regeringen har gått fram med låser man in hushållen i en skatt för en lång tid framöver. Samtidigt påverkar det ekonomin så pass mycket att man under vissa år kanske får gå med 20–40 miljarder i underskott, eller att man måste finansiera det på något sätt, och efter en tid blir det tvärtom.

Hur anser ni att man bör hantera kärnkraftsfinansieringsmodellen, eller hur bör vi hantera den framåt? Utgår ni från att regeringar framöver kommer att avisera ett nytt undantag, eller att man håller detta och kan hantera en sådan märklig modell inom ram?

Vi i Vänsterpartiet håller väldigt mycket med om detta med transparensen och hur man skulle kunna redovisa sina reformer bättre. Finansministern sa också att vi hade ett högre skattetryck förut.

Jag tänker att det kan hänga ihop. Vi har under några decennier sänkt skatten rätt mycket. Vi har också hamnat i att med de demografiförändringar som har skett inte kunna hålla ett åtagande inom äldreomsorgen och också inom sjukvården. I stället har man tagit ut mer kommunal och regional skatt.

Vi skulle vilja addera ett förslag som jag gärna vill att ni kommer med respons på om ni har möjlighet. Det är att staten likt Konjunkturinstitutet ska redovisa de offentligfinansiella effekterna av ett bibehållet offentligt åtagande. Man kopplar det förslaget till att regeringen gör en bedömning av vilken skattnivå som behövs över en konjunkturcykel för att kunna upprätthålla det konstanta offentliga åtagandet.

Om man föreslår en annan skattepolitik och andra prioriteringar som ligger under den nivån blir det tydligare för väljarna att man har gjort en prioritering. Vad skulle ni tycka om att man redovisar det offentliga åtagandet på det sättet?

Hur ser ni på risken för ytterligare avsteg från det ekonomiska ramverket genom att kärnkraftsmodellen nu verkar sjösättas?

Martin Ådahl (C): Tack så hemskt mycket för väldigt intressanta presentationer och en intressant rapport.

Jag vill följa upp det som föregående frågeställare sa. Som vi ser det är det naturligt att när man har en snabb upprustning i ett plötsligt förändrat säkerhetsläge kan man tänka sig att man till och med lånar till löpande utgifter för att så att säga komma i kapp i ett första skede men att man sedan måste finansiera.

Däremot är det smått obegripligt att man lånar till löpande kostnader i form av hundratals miljarder i subventioner långt fram i tiden för kärnkraften och att man ”committar” sig för det redan nu inom ramen för ett ramverk. Jag är också nyfiken på en kommentar på det.

De två frågor jag har gäller den mycket höga arbetslösheten i Sverige. Även om det nämndes att vi när det gäller statsfinanserna fortfarande är ett föredöme för omvärlden är det inte fallet när det gäller arbetslösheten. Vi har ett av de högsta arbetslöshetstalen i västvärlden. Det är dessutom stigande, på tvärs mot i flertalet länder de senaste åren.

Jag tänker att det ofta beskrivs av många, och inte minst från regeringshåll, lite som ett naturfenomen. Jag undrar om Finanspolitiska rådet tycker att man ska se på detta som oroväckande eller till och med alarmerande, eller är det något slags naturfenomen som vi bara får leva med?

Det finns två möjliga responser, som vi har varit inne på här. Den ena är att det är konjunkturell arbetslöshet. Då tänker man sig att en sådan hög arbetslöshet föranleder en ganska kraftfull respons när det gäller konjunkturpolitiken i så fall. Det gäller vare sig om man har vår syn att man ska underlätta för företag med deras kostnader eller om man bara vill stimulera efterfrågan.

Eller så tänker man sig att det är en strukturell arbetslöshet. Det finns bedömningar där man anser att en stor andel av detta är strukturell. Då tänker man sig att det ska vara kraftfulla strukturella insatser. Det är sådant som ni lyfte fram om att vidareutbildning i reala termer måste öka och inte minska. Men det gäller även sådant som andra återigen har lyft fram i form av att underlätta inträdet på arbetsmarknaden även på andra sätt för de väldigt stora grupper som i dag står utanför.

Jag skulle gärna vilja ha både Finanspolitiska rådets och regeringens kommentar på det.

Det andra är det väldigt intressanta avsnittet i er rapport om kommunernas ekonomi. Jag vill rikta ett stort tack till er för att ni faktiskt specifikt lyfte fram de stora skillnaderna i Sverige. Det görs alltför sällan i sådana här rapporter. Att kommunerna generellt är i balans hjälper inte de små och krympande kommuner som ni nämner. Ni säger det inte rakt ut, men de är i regel på landsbygden och behöver investeras i på landsbygden.

Som ni skriver får kommunerna dessutom ökande krav samtidigt som de redan har mycket höga skatter på arbete. Det är en väldigt olycklig spiral som skapas, även om man försöker att ta sig ur den.

Då är frågan om ni kan säga ännu mer. Det står mycket intressant i rapporten om det. Jag förstår att ni har begränsade resurser. Men kan ni säga lite mer om vad ni vill göra med utjämningsystemet för de små och krympande kommunerna och möjligheten att investera för dem i framtiden? Det gäller både pucklar av investeringar i deras infrastruktur och naturligtvis i klimat-omställning, men också bara i välfärdens kärna.

Hur tänker ni er att vi som nu har att se på det kommunala utjämnings-systemet kan förändra det så att det blir mer rättvist och mer tillväxt- och utvecklingsvänligt?

Hans Eklind (KD): Även jag vill passa på att tacka för både en intressant rapport och intressanta och givande inlägg.

Min fråga gäller följande. Det är viktigt att de skattemedel som vi tar ut som går till verksamheter inom välfärden också används så effektivt som möjligt. Vi vet att en medelinkomsttagare i Sverige i dag betalar drygt 70 000 kronor per år för sjukvården.

Sedan den 1 januari arbetar Effektivitetsdelegationen, som också rådet lyfte fram, som ska hjälpa regionerna med strukturella förändringar, stärka effektiviteten och på så vis underlätta.

Rådet konstaterar i sin rapport att regionernas kostnader ökar på ett sådant sätt att det inte bara kan förklaras med demografiska förändringar. Sedan har man ett resonemang om huruvida det beror på en höjd ambitionsnivå, dyra läkemedel och så vidare.

Sedan hittar jag på sidan 115 en mening som jag tänker citera. Ni skriver så här: ”De beräknade kostnaderna till följd av ambitionshöjningar skulle dock, på motsvarande sätt som i kommunerna, delvis kunna bero på minskad effektivitet.”

Vi betänker att Sverige har fler läkare än EU-genomsnittet men att de träffar färre patienter, och vi betänker att Sverige lägger mer än EU-genomsnittet på sjukvård men att vi samtidigt har minst antal vårdplatser per capita.

Jag tänkte ändå ställa en fråga, även om man i rapporten säger att man inte har hunnit djupdyka i just organisationsfrågan. Kan rådet laborera lite grann med om det också är ett organisationsproblem i botten för en del av problemen som vi ser i regionerna?

Lars Heikensten, Finanspolitiska rådet: Ida Gabrielsson ställde en fråga om kärnkraften. Jag ska vara väldigt försiktig med att ge mig in på det. Vi funderar som sagt just på om vi ska ta oss an den frågan eller inte i nästa års rapport, och jag har inte satt mig in i det i detalj på det sätt som jag skulle behöva för att kunna ge dig ett svar.

När det gäller transparensen hängde jag inte riktigt med i alla svängar; jag får väl ge en ganska allmän kommentar. Jag uppfattade att det verkade vara rimliga beräkningar i den riktning som vi förordar. Det behövs mer pedagogiska ansatser. Man behöver jobba mer med den sidan av det. Någon – jag tror att det var Mikael – var inne på att det är viktigt för trovärdigheten i politiken i stort att vi blir bättre på detta.

Vi har jobbat med detta i många år. Men i år bestämde vi oss för att ändå skriva en del om det. Vi kan mycket väl ha en fortsatt dialog om vad man kan göra på det området och ta in fler i en sådan diskussion. Det är verkligen en fråga för finansutskottet att fundera över.

Martin var inne på kärnkraftsfrågan, och sedan kom vi in på arbetslöshetsproblemet. Det är Annika expert på.

Annika Sundén, Finanspolitiska rådet: Tack för frågorna!

Jag hävdar att Sverige fortfarande har en i grunden stark arbetsmarknad. I den här konjunkturedgången har den varit motståndskraftig. Men det är klart att den svaga konjunkturen har gjort att den konjunkturrella arbetslösheten har stigit. Men i grunden handlar våra utmaningar på arbetsmarknaden mycket om att vi har en grupp personer som står långt ifrån arbete.

Sysselsättningsgraden har minskat något genom den här konjunkturedgången, men den är fortfarande på en väldigt hög nivå. Denna höga arbetslöshet handlar om att vi har ett högt arbetskraftsdeltagande i hela befolkningen men en grupp personer som har svårt att få fäste i ett arbete. Det handlar nästan alltid om att man antingen saknar gymnasieutbildning, har kommit till Sverige från ett annat land och inte talar tillräckligt bra svenska för att motsvara de kompetenskrav som arbetsgivarna har eller inte har de kompetenser som arbetsgivarna efterfrågar.

Förra året djupdök vi i denna fråga i rapporten. Vår slutsats är fortfarande att det behövs betydligt mer satsningar på utbildning för den gruppen, på olika sätt. Det gäller även gruppen där man nu har blivit arbetslös till följd av konjunkturen och kanske har den sortens jobb där konkurrensen om jobben nu blir högre och kanske därför behöver vidareutbilda sig till något annat. Då behöver arbetsmarknadsutbildningar användas i betydligt större utsträckning. Men det handlar också om mer grundläggande utbildning och intensiv arbetsförmedling för den grupp som står långt ifrån arbete.

Vi har också brist inom många sektorer fortfarande. Vi har strukturell brist på arbetskraft. När konjunkturen väl vänder och vi får en starkare ekonomi igen skulle jag alltså också oroa mig för den långsiktiga kompetensförsörjningen.

När det gäller kommunerna lämnar vi inte några egna förslag på om man ska göra något annat med utjämningssystemet. Vi tycker att de förslag som kommittén har lämnat är bra och att de ska genomföras. Men vi konstaterar också att det inte räcker. Det kan behövas ytterligare stöd i fråga om finansiering. Om inte kommunerna och regionerna själva ska höja sina skatter kan det behövas ökad statlig finansiering.

Men det behövs också stöd av annat slag. Därför tar vi upp att vi tycker att Kommundelelegationen är ett bra initiativ. Det handlar också om ledning och styrning i de små och krympande kommunerna. Man har många arbetsuppgifter och ska göra mycket. Man kan behöva stöd på många olika sätt.

När det gäller organisationsfrågor i sjukvården är det absolut en möjlig förklaring till den minskade effektiviteten. Vi kan inte svara på den frågan, eftersom vi inte har analyserat den på djupet. Men det finns mycket som tyder på det. När vi skriver att vi avser att komma tillbaka till den frågan handlar det om precis just det: organiseringen, finansieringen och kvaliteten i den sektorn.

Finansminister Elisabeth Svantesson (M): Jag vill säga två korta saker. En handlar om kärnkraft och lån. Vi har kommit till slutsatsen att om man vill bygga kärnkraft, vilket görs på många ställen runt om i världen just nu, kommer staten att behöva finnas med på något sätt, eftersom det är stora finansieringar.

Men man ska komma ihåg att det lånet ska betalas tillbaka. Man ska också komma ihåg att vi än så länge inte vet exakt hur Eurostat kommer att definiera detta. Och det kommer nog att ta ett tag innan vi vet exakt hur det kommer att förhålla sig till olika delar av ramverket.

Det viktigaste att veta är ändå att detta är lån som ska betalas tillbaka.

Martin Ådahl ville höra om regeringens syn på arbetslösheten, på vad som händer nu och vad vi tänker göra. Annika Sundén har sagt mycket. Om man jämför it-kraschen, finanskraschen, pandemin och nu kan man konstatera att den konjunkturella arbetslösheten är ganska låg. Den ligger runt 1–1 ½ procent av den totala arbetslösheten. Men den är fortfarande alldeles för hög totalt sett. Och det är den strukturella arbetslösheten som är det stora problemet.

Vad gör man då? Under en period får vi ha lägre invandring och ännu mer fokus på språk och bidragsreformer, som vi arbetar med för fullt. Jag tycker att det är rimligt att man bland annat ska vara aktiv på heltid oavsett, så att man inte institutionaliseras i sitt utanförskap. Man ska vara aktiv om man uppbär ersättningar. Det är exempel. Det finns såklart också mycket annat som behöver göras, som utbildningssatsningar.

Jag förväntar mig också att parterna nu levererar det som de har velat ha i många år: etableringsjobb. Jag tror att de har fått fram 30. Det var en förhandling som påbörjades 2017/2018, med den förrförra regeringen. När vi nu har sjösat det använder parterna sig ändå inte av det. Men det var den stora frågan, som de drev hårt och som jag tror att vi alla tyckte var en väldigt bra idé. De har ett jobb att göra när det gäller detta.

Från politikens håll handlar det om utbildning, skatter, bidragssystem och såklart stöd, så att man får möjlighet att komma ut på arbetsmarknaden, samt lägre invandring.

Lars Heikensten, Finanspolitiska rådet: Man kanske behöver öka den statliga delen av finansieringen därför att det är olämpligt att ta hela den belastningen på arbetskraftsbeskattningen. Det är ett principiellt resonemang. Det återstår

att jobba vidare med det. Jag tycker inte att man ska översätta det till att man automatiskt ser framför sig att man höjer statens bidrag enligt nuvarande system, utan det finns anledning att fundera igenom det lite mer rejält.

Det har naturligtvis att göra med frågorna om organisation.

Organisation och finansiering av kommuner och regioner i ett längre perspektiv är en väldigt viktig fråga att fundera på. Man borde kanske ta ett initiativ och ha en statlig utredning eller någonting som tittar på det helt enkelt.

Ordföranden: Då går vi in på den tredje och eventuellt sista rundan, som det ser ut med tiden just nu.

Janine Alm Ericson (MP): Tack för rapporten och föredragningen! Jag vill tacka speciellt för grafen som visar skattetrycket. Den kommer vi nog att få skäl att återkomma till.

Ni har tidigare lyft upp behovet av att analysera vilka tillfälliga investeringsbehov Sverige står inför kopplat till den gröna omställningen. Det lyfts upp också i årets rapport. Vi hade hoppats få en sådan analys i den parlamentariska kommitténs arbete, men det fick vi inte.

Nu står vi inför en situation, som vi har pratat om i dag, där vi behöver höja ambitionen inom totalförsvaret. Det finns också andra behov, som har tagits upp här.

Min första fråga är alltså: Hur ska vi se till att vi inte tappar bort de investeringar som behövs för att genomföra den gröna omställningen?

Jag vill också fråga om det finanspolitiska ramverket i stort. Regeringens förslag om att försvarssatsningarna ska lånefinansieras fram till 2034 innebär nämligen att vi kommer ifrån det balansmål som man ganska nyss bestämde sig för. Det kommer att gälla hela ramperioden. Vi hör också osäkerheten om kärnkraftsinvesteringarna här.

Hur ser rådet på att man skulle stå inför en situation där saldomålet mer eller mindre sätts ur spel under hela nästa period?

Anders Ekegren (L): Ordförande! Jag vill tacka för väldigt bra föredragningar!

Jag vill spinna vidare om problematiken för de små kommunerna. Man gjorde en stor kommunreform 1971–1974. Då var tanken att ingen kommun skulle ha mindre än 8 000 invånare. I dag vet vi att det ser väldigt annorlunda ut. Och många kommuner som ligger under 8 000 ligger inte bara i Norrlands inland utan även i Värmland, i Bergslagen i övrigt och i Västra Götaland.

Jag är relativt nybliven riksdagsledamot. I min tidigare verksamhet hade jag mycket kontakt med kommuner och regioner. Det är nog en ganska tuff verklighet de lever i. Många kommunchefer säger att de egentligen har svårt att följa lagstiftningen och att klara av sitt uppdrag. De har svårt att rekrytera personal, eftersom det inte är attraktivt att söka ett jobb i en liten kommun och det inte finns några karriärmöjligheter. Redan under 1600-talet visste den svenska adeln att om man hamnade på ett Norrlandsregemente var karriären ganska slut.

Kommunerna står även inför stora förändringar. Minskad invandring och minskat barnafödande innebär att många förskolor och skolor måste läggas ned. I min sommarkommun funderar man på att lägga ned en glesbygdsskola som har funnits sedan 1842.

Det har sagts tidigare här att skatteutjämningsystemet är den stora lösningen. Men sedan i alla fall 30 år tillbaka har vi hållit på med att ändra i det skatteutjämningsystemet, och det har väl inte förändrat verkligheten särskilt mycket.

Jag vill fråga Finanspolitiska rådet hur man bland annat skulle kunna stimulera kommunerna att på olika sätt få en ökad samverkan för att de ska kunna uppfylla sitt uppdrag och bedriva en bra verksamhet. Och hur skulle man kunna vända utvecklingen i en hel del av de kommuner som har haft en svag befolkningsutveckling?

Jag har ytterligare en, väldigt enkel eller i alla fall kort, fråga: På vilket sätt påverkar det Sveriges finanspolitik att vi står utanför euron? Jag kommer från Liberalerna, förstår ni.

Eva Lindh (S): Jag vill också ställa frågor om den kommunala ekonomin men med ett kanske lite annorlunda perspektiv. Jag noterar förstas Finanspolitiska rådets syn, som jag delar, på de svårigheter som kommuner och regioner har, särskilt i glesbygd och mindre kommuner. Det behövs en ambitionsökning snarare än en ambitionssänkning.

Men mina frågor gäller behovet av förutsägbarhet. Inom ekonomisk politik överlag pratar vi ofta om hur svårt det är när man inte vet hur läget ligger och när det är orostider. Men kommuner och regioner har ofta inte särskilt stor förutsägbarhet, eftersom de inte riktigt vet hur förutsättningarna med statsbidrag och annat kommer att se ut framöver.

Jag undrar till att börja med om ni har några tankar om detta och hur man skulle kunna öka förutsägbarheten för kommuner och regioner.

Min andra fråga gäller att vi vet att kommuner i glesbygd och mindre kommuner har det svårt och tufft. Det innebär svårigheter inte bara när det gäller välfärden utan också möjligheten att arbeta med tillväxt. Hur ser Finanspolitiska rådet på om det nu inte blir ett mer utjämnande system och inte särskilt mycket mer resurser till kommuner och regioner? Hur kan det påverka tillväxten och de jämlika förutsättningarna för hela Sverige?

Lars Heikensten, Finanspolitiska rådet: Låt mig börja med Janines frågor. När vi funderade över synpunkter till den parlamentariska kommittén kom vi fram till att om man skulle ta ställning till ett mål för statsfinanserna var det oundvikligt att reflektera över hur det kommer att se ut på olika utgiftsområden. I grova drag försökte vi ringa in vad som kan komma att ske för att landa något så när rätt.

Nu valde man att sätta ett balansmål, och jag kan utifrån vissa utgångspunkter förstå det. Den som är elak skulle kunna säga att man nu också

har anträtt en väg där man gör undantag från det balansmålet för att i stället hantera det som vi menar att man borde ha hanterat innan man lade fast balansmålet. Jag ska inte driva det här resonemanget för långt, men det förefaller mig som om båda dina frågor egentligen har med det att göra. Nu har vi ett stramt regelverk, och man valde att sätta ett balansmål. Men nu kommer det olika utgifter vid sidan om.

Som jag sa tidigare är jag egentligen inte orolig, eftersom samarbetet om det här i Sverige egentligen har fungerat så bra. Det ser folk som tittar på det här utifrån och så vidare. Jag tror alltså inte att vi nu bedöms vara på ett sluttande plan. Men det är ändå en fråga som man ständigt måste ha i bakhuvudet.

Lite konstigt är det att man bestämmer sig för en utgiftsnivå och sedan bestämmer utgifterna.

Annika Sundén, Finanspolitiska rådet: Anders ställde en fråga om de små kommunerna. Det är en stor utmaning. De frågor som du tar upp har vi diskuterat mycket. Det handlar om svårigheten att få till analyskapacitet och att rekrytera i små kommuner, vilket ju är en förutsättning för att man ska kunna styra och leda sin kommun på ett bra sätt.

Vi tycker att Kommundelegationen är en bra riktning. Men jag tror, precis som du är inne på, att det behöver funderas mycket mer över hur man kan stärka samarbetet mellan kommuner och om de kan dela på resurser på olika sätt. Vi har inga konkreta förslag kring det, men jag tycker att det är en viktig fråga att tänka på. Det gäller också ifall det behövs fler kommunsammanslagningar. Det är inget som vi tar upp, men det är väl också en fråga som man kan tänka på. Detsamma gäller om man kan hitta sätt där små, krympande kommuner kan samverka och dela resurser.

Jag tycker att era frågor visar att det verkligen är ett ämne som vi behöver fortsätta analysera.

Det gäller även förutsägbarheten i fråga om statsbidragen. Vi resonerade lite om det i förra årets rapport. Men man kan säkert göra mer där. Jag tror, precis som Lasse var inne på, att organisations- och finansieringsfrågorna behöver analyseras tillsammans och att man behöver ta med aspekterna när det gäller förutsägbarhet för att kunna leda och styra sin region.

Ordföranden: Vi provar att hinna med en runda till. Jag ber därför ledamöterna att hålla det väldigt kort och att inte hålla några föreläsningar utan gå ganska snabbt till frågan.

Charlotte Quensel (SD): Herr ordförande! Jag har en fråga till Lars Heikensten med anledning av det inledande anförandet, i början av utfrågningen. Där kommenterade du att Sverige under några år har sett en sämre tillväxt än andra EU-länder. Det stämmer. Du lyfte också upp några skäl.

Men vi har sett medlemsstater i EU som har haft väldigt stora ökningar av BNP. Ser du något samband med den stora coronafonden, som har gått ut med stora bidrag till vissa länder? Kan det vara tillfälliga uppgångar där?

Ida Drougge (M): Herr ordförande! Jag skulle vilja ta vid där finansministern slutade i sitt anförande, med faktumet att vår kapitalmarknad är en otrolig och unikt stor styrka för oss, särskilt i relation till våra europeiska grannländer.

I rapporten lyfte Finanspolitiska rådet dock upp att det nya grundavdraget i ISK skulle göra systemet mer komplicerat. Jag tänker snarare att sparandet i ISK förenklar sparande för miljontals svenskar. Det gör att fler sparar, investerar och får ta del av tillväxt i företag. Det har bidragit till den unika position som vår kapitalmarknad har. Jag skulle vilja få någon kommentar till det.

Anders Karlsson (C): Herr ordförande! Det har förts en mycket intressant diskussion om kommunerna och staten när det gäller utgifter och skulder. Jag vill ställa en fråga om just balansen, att statens utgifter är så starka och att kommunernas skuldtak hela tiden ökar.

I går träffade jag SKR-gruppen, som är bekymrad över detta. Man ska tänka på att i de skulder vi har är pensionsskulden ofta utanför räkenskaperna. Egentligen ser det alltså sämre ut. Nu har vi en reglering av välfärden mer än av skattetrycket, av de skäl som Annika lyfte upp här, vilket är negativt. Jag skulle vilja höra lite mer om balansen i fråga om skuldbördan mellan stat och kommuner och regioner.

Lars Heikensten, Finanspolitiska rådet: Jag tappade bort den fråga om euron som Anders ställde tidigare. Jag skulle kunna prata mycket om det. Men enkelt uttryckt kan man säga att i en sådan värld spelar finanspolitiken en relativt sett betydligt större roll än penningpolitiken på nationell nivå, eftersom penningpolitiken bestäms internationellt.

Om man tittar på till exempel de nordiska länderna kan man se att vi alla har delvis olika växelkurssystem och ordningar men har haft en ganska liknande utveckling efter att euron sattes i sjön. Det antyder att växelkursregim kanske inte är det mest avgörande för hur det ekonomiska utfallet blir utan att andra faktorer spelar större roll. Det är en väldigt kort sammanfattning av min inställning till det.

När det gäller frågan om EU-pengarnas roll vet jag inte mycket om det. Jag kan inte svara på den frågan. Jag tror inte att det är av den storleksordningen att det har haft avgörande betydelse. Man har bedrivit en mer expansiv politik i största allmänhet. Men det är klart att de pengarna har hjälpt till att göra det.

Annika Sundén, Finanspolitiska rådet: Det kom en fråga om ISK och rådets synpunkter på förslaget om den förändringen. Där riktar vi in oss på att regeringens motivering av förändringen är att man vill öka buffertsparandet hos alla

hushåll. Det är en god ambition. Men om man ska öka buffertsparandet anser vi att ISK inte är den bästa sparformen. Det finns många andra sparformer som lämpar sig mycket bättre för ett buffertsparande. Den här förändringen i ISK gynnar framför allt personer som har ett långsiktigt sparande och som sparar ganska mycket. Det är orsaken till att vi landar i den slutsatsen.

I fråga om balansbördan mellan stat och kommun kommer jag tillbaka till samma resonemang som vi har fört tidigare i dag. Att finansiera organisationen tillsammans är verkligen en fråga som vi behöver titta på. Det finns stora behov i vård, skola och omsorg framåt på grund av den demografiska utvecklingen men också på grund av att vi anar att det har skett effektivitetsförsämringar och att ambitionsnivåerna har sänkts. Det blir en stor börda för kommuner och regioner.

Vi ser också att regionerna under lång tid har haft stora underskott och strukturella problem. Då är det viktigt att diskutera de här frågorna tillsammans och se till helheten.

Vi har inte gjort det ännu, men som jag sa tidigare tycker jag att alla era frågor visar att det är en fråga som vi verkligen behöver fördjupa oss i. Det gäller inte bara rådet utan även andra.

Lars Heikensten, Finanspolitiska rådet: Jag kan lägga till att det är en väldigt komplicerad frågeställning i grunden. Vi har inte någon enkel lösning på det. I debatten refererar man en hel del till att den kommunala skulden är stor och att statens skuld inte alls är lika stor, att staten skulle kunna låna billigare och att man borde flytta över. Det är naturligtvis en aspekt, men det finns många mycket viktigare aspekter som har att göra med incitamentsstrukturer i de här systemen och hur de påverkar effektiviteten i kommuner och regioner.

Det är verkligen komplicerad materia, som förtjänar att analyseras ordentligt av riksdagen.

Finansminister Elisabeth Svantesson (M): Frågorna var riktade till rådet. Jag vill bara passa på att tacka såväl rådets medlemmar som kansli och alla ledamöter för bra diskussion och bra frågor.

Vice ordförande Mikael Damberg: Då ankommer det på mig att å finansutskottets vägnar tacka Finanspolitiska rådet för ert deltagande här och för att ni har svarat på alla våra frågor men framför allt för den här rapporten. Den är också basen för finansministerns kommentarer och deltagande här.

Vi tycker att det är väldigt bra att ni båda är här på våra offentliga sammanträden om detta. Det är kanske extra viktigt i osäkra tider, när vi inte vet vart vi är på väg. Då kan det kännas futtigt att diskutera vilka insatser som är mest effektiva och hur vi på marginalen kalibrerar politiken så att den blir så bra som möjligt. Men in the long run är det väl det som avgör vilken styrka vi har framöver.

Att ha ett kontinuerligt lärande, att få ibland obekväma kommentarer från Finanspolitiska rådet och uppfordrande samtal med en oberoende organisation som ger oss råd om finanspolitiken tror jag gynnar Sverige långsiktigt som land.

Finansutskottet vill tacka för detta. Vi ser fram emot att alla som inte har läst denna rapport kan göra det efter det här sammanträdet.

Bilder från den öppna utfrågningen

Bilder som visades av Finanspolitiska rådets ordförande, Lars Heikensten

Oro kring säkerhet och tullar

- Utvecklingen de senaste åren har varit svag, bl.a. på grund av en stram stabiliseringspolitik.
- Utsikterna för en stabil återhämtning har snabbt försämrats. Oro för säkerhet och tullar.
- Beredskap och flexibilitet.

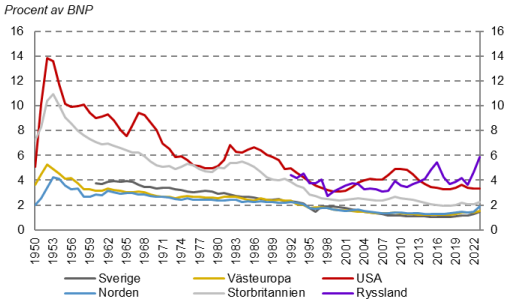
FINANSPOLITISKA RÅDET

Rimlig finanspolitik i BP25

- Begränsad avvikelse från målet. Rimlig då Ukrainastöden var akuta och tillfälliga. Uppgörelse med oppositionen hade varit klokt.
- Återhållsam finanspolitik även 2025 – var en rimlig strategi. Utrymme hade funnits för något mer expansiv politik.
- Finjustering av konjunkturen inte realistisk. Penningpolitiken kan också användas.
- Onödig höjning av utgiftstaken – riskerar urholka takens styrande funktion.

FINANSPOLITISKA RÅDET

Låga försvarsutgifter i ett historiskt perspektiv

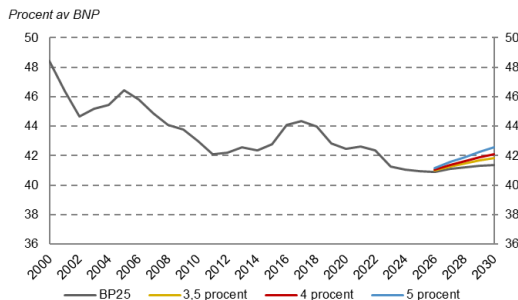

Är ökningen av försvarsutgifterna till 2030 stor?

- Försvarsutgifterna uppgår nu till ca 2,5 procent av BNP.
- Regeringen bedömer att de behöver öka till 3-4 procent av BNP till 2030. Andra anser 5 procent.
- En ökning till 3,5 procent till 2030 innebär knappt 15 mdkr/år. Det är mindre än halva det årliga reformutrymmet.
- Skattefinansiering av hälften ökar skattekvoten med 0,5 p.e.

FINANSPOLITISKA RÅDET

Endast begränsad höjning av skattetryck behövs

FINANSPOLITISKA RÅDET

Ökade försvarsutgifter bör inte lånefinansieras

- Regeringen anser att ökningen till 3,5 procent 2030 ska lånefinansieras, därefter delvis lånefinansiering till 2034.
- Permanenta utgiftsökningar bör inte lånefinansieras.
- Det är inte rättvist att skjuta finansieringsbördan framåt genom att avstå prioriteringar till 2030-talet. Dubbel börda för kommande generationer.
- Än större upprustning kan bli aktuell – prioriteringar bör inledas direkt.

FINANSPOLITISKA RÅDET

Stora med skilda utmaningar i regioner och kommuner

- Likartad utveckling i regionerna: svag ekonomi trots skattehöjningar.
Mer ojämn utveckling i kommunerna: små och krympande kommuner har det tuffare.
- Svag ekonomi i regionerna beror på stigande kostnader inom sjukvården.
(Ökad andel äldre, höjd ambitionsnivå, ökad administration och svag effektivitet)
- Kombination av ökad effektivitet och sänkt ambitionsnivå i kommunerna .
- Kommuner och regioner behöver ytterligare resurser framöver.
- Skatt på arbete är förenad med relativt stora effektivitetsförluster.
 - Ökad andel statlig finansiering av regioner och kommuner kan vara motiverad.

FINANSPOLITISKA RÅDET

Tydlighet inom finanspolitiken – förbättringspotential inom flera områden

- Rådet har i uppdrag att granska tydligheten i budgeten.
- BP och VP är svåra och stora dokument.
- I årets rapport analyserar vi tydlighet och ger förbättringsförslag inom flera områden.

FINANSPOLITISKA RÅDET

Reformutrymmet ofta i fokus – behov av tydligare kommunikation

Tre principer främjar ökad tydlighet:

1. Redovisa nettoeffekten av en reform
2. Redovisa den reala utvecklingen av en reform
3. Redovisa den relativa utvecklingen av en reform

FINANSPOLITISKA RÅDET

Ökad ambitionsnivå i regeringars svar på rådets rekommendationer

- Nya EU-regler ställer krav på att regeringen att följa rådets rekommendationer eller förklara varför man inte gör det.
- Svaren behöver bli bättre, de uteblir ibland helt.
- Rådet anser att regeringen svar bör präglas av saklighet, relevans och tillräcklighet.
- Här finns förbättringspotential.

FINANSPOLITISKA RÅDET